

КОМИСИЯ
ЗА РЕГУЛИРАНЕ
НА СЪОБЩЕНИЯТА

Годишен доклад 2024

МАЙ 2025 г.

WWW.CRC.BG

КОМИСИЯ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА СЪОБЩЕНИЯТА

Г О Д И Ш Е Н Д О К Л А Д
2024 година

Съдържание

УВОД	5
I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРОННИ СЪОБЩЕНИЯ	8
1. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ	8
1.1. <i>Обем на пазара</i>	8
1.2. <i>Структура на пазара</i>	10
1.2.1. <i>Пакетни услуги</i>	13
1.2.2. <i>Инвестиции</i>	18
2. МЕЖДУЛИЧНОСТНИ СЪОБЩИТЕЛНИ УСЛУГИ	18
2.1. <i>Фиксирана услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП</i>	21
2.2. <i>Мобилна услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП</i>	28
3. УСЛУГИ ПО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЛИНИИ ПОД НАЕМ.....	40
4. ПРЕНОС НА ДАННИ И ДОСТЪП ДО ИНТЕРНЕТ	44
5. УСЛУГИ ЗА ПРЕНОС И/ИЛИ РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА РАДИО- И ТЕЛЕВИЗИОННИ ПРОГРАМИ	55
5.1. <i>Разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно</i>	57
5.2. <i>Пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми и IPTV на едро</i>	65
5.3. <i>Наземно радиоразпръскване на радиопрограми – УКВ радиоразпръскване</i>	67
6. ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ПАЗАР НА ЕЛЕКТРОННИ СЪОБЩЕНИЯ.....	68
7. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УНИВЕРСАЛНАТА УСЛУГА	70
7.1. <i>Степен на задоволеност от предоставянето на универсалната услуга</i>	70
7.2. <i>Привеждане в съответствие на подзаконовата нормативна уредба по отношение на универсалната услуга</i>	70
7.3. <i>Качество при предоставяне на универсалната услуга</i>	74
7.4. <i>Компенсирание на нетни разходи от предоставянето на универсалната услуга</i>	74
7.5. <i>Жалби и удовлетворяване на жалбите</i>	74
7.6. <i>Перспективи за развитие на универсалната услуга</i>	75
II. ПРАВНА И РЕГУЛАТОРНА РАМКА.....	76
1. РЕГУЛАТОРНА РАМКА В ОБЛАСТТА НА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ.....	76
2. ПРАВНА И РЕГУЛАТОРНА РАМКА В БЪЛГАРИЯ.....	77
3. ПО-ВАЖНИ РЕГУЛАТОРНИ РЕШЕНИЯ НА КРС ЗА 2024 Г.	78
4. СПОРОВЕ ПО РЕДА НА ЗЕС.....	79
5. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ЕЛЕКТРОННИ СЪОБЩЕНИЯ	80
5.1. <i>Разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс</i>	80
5.2. <i>Уведомления за предоставяне на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги</i>	81
5.3. <i>Осъществяване на електронни съобщения чрез радиосъоръжения от любителската радиослужба</i>	82
5.4. <i>Взаимно свързване и достъп</i>	82
III. ДЕЙНОСТИ ПО ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ, ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИЯ ДОКУМЕНТ, ЕЛЕКТРОННИТЕ УДОСТОВЕРИТЕЛНИ УСЛУГИ И ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩИТЕЛНИ МРЕЖИ И ФИЗИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА	82
1. ДЕЙНОСТИ В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ НА КРС	83
1.1. <i>Ефективно управление на ограничените ресурси</i>	83
1.1.1. <i>Радиочестотен спектър</i>	83

1.1.2. Номерационен ресурс	93
1.2. Регулиране и мониторинг на пазарите на електронни съобщения	96
1.3. Развитие и техническа поддръжка на Националната система за мониторинг на радиочестотния спектър	97
1.4. Изграждане на лаборатория за електромагнитна съвместимост	101
1.5. Международна дейност на КРС през 2024 г.	101
1.6. Информационни технологии за 2024 г.	107
1.7. Административен капацитет на КРС	108
2. ДРУГИ ПО-ВАЖНИ ДЕЙНОСТИ	112
2.1. Стандартизация	112
2.2. Изпълнение на задължения във връзка с Глава Петнадесета на ЗЕС	113
2.3. Електронни удостоверителни услуги	113
2.4. Контрол на съобщенията	114
2.4.1. Мониторинг и контрол на радиочестотния спектър за граждански нужди	114
2.4.2. Инспекционна дейност	119
2.5. Качество на услугата достъп до интернет и мрежова неутралност	124
2.6. Защита на интересите на потребителите на електронни съобщителни услуги	126
2.7. Дейности по Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (ЗЕСМФИ)	128
IV. БЮДЖЕТ	128
<u>ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....</u>	132

УВОД

През последните години сме свидетели на динамични промени в дигиталния свят, на впечатляващи нови технологии, прилагани в различни области и променящи начина, по който живеят и работят хората по света и в България. Важна роля в тези процеси заемат телекомуникациите. Те са тези, които ни свързват и създават близостта в дигиталното съвремие, а тяхното бурно развитие в последните десетилетия е в основата на света, който познаваме и в който живеем.

В унисон с глобалните тенденции, развитието на телекомуникационния сектор в България през 2024 г. също беше динамичен процес с ключово значение за икономиката и обществото. Ускореното навлизане на иновациите и новите технологични решения от своя страна откриват не само перспективи за бизнеса и потребителите, но също така изискват адаптация към европейските и национални норми и регулации.

В тази динамична среда като независим държавен орган, изпълняващ политиките в областта на електронните съобщения и пощенските услуги и политиката по планиране и разпределение на радиочестотния спектър в Република България, Комисията за регулиране на съобщенията (КРС, Комисията) продължи да изпълнява своите приоритети на европейско и национално ниво.

Последователна в изпълнението на своята мисия за създаване на условия за развитие на пазара на електронни съобщения, условия за инвестиции в следващо поколение електронни съобщителни мрежи, ефективна и устойчива конкуренция при предоставянето на съвременни и качествени електронни съобщителни мрежи и услуги на гражданите и бизнеса и равностоен достъп до тях, КРС и през 2024 година да работи за изпълнение на основните стратегически цели и задачи от своя план.

Осигуряването на ефективна и ориентирана към бъдещето регулаторна среда, насърчаването на устойчив конкурентен пазар и защита на потребителите, устойчивото институционално развитие и международното партньорство беше основна задача в работата на всички служители на Комисията през годината. В резултат на цялостната дейност по изпълнението на основните приоритети, са и постигнатите от Комисията резултати в дейностите по управление на радиочестотния спектър, пазарното регулиране, мониторинга и контрола на мрежите, нормативната база, международната дейност, защитата на потребителите и др., отразени в годишния доклад за 2024 година.

В изпълнение на целите, поставени в Решение (ЕС) 2022/2481 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на политическа програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г., и задачите, определени в Регулаторната политика за управление на радиочестотния спектър за граждански нужди, и с оглед спазване на принципите на прозрачност, публичност и консултативност, след проведени обществени консултации и извършен анализ КРС прие Позиция относно перспективите за ползване на свободния ресурс в радиочестотни обхвати 1.5 GHz, 2.6 GHz, 3.6 GHz и 26 GHz.

През 2024 г. КРС предостави допълнителен честотен ресурс от 2x5 MHz в обхват 1800 MHz на „Виваком България“ ЕАД, „А1 България“ ЕАД и „Йетел България“ ЕАД и

удължи срока на действие на разрешенията на „А1 България“ ЕАД и „Виваком България“ ЕАД за ползване на радиочестотен спектър от обхвати 900 MHz и 1800 MHz за наземна мрежа, позволяваща предоставянето на електронни съобщителни услуги, с 10 години.

Приети бяха изменение и допълнение на Правила за използване на радиочестотния спектър за наземни мрежи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги след издаване на разрешение, и Правила за свободно използване на радиочестотния спектър.

Това даде възможност да бъдат установени хармонизирани технически условия за ефективно използване на радиочестотните обхвати 900 MHz и 1800 MHz за наземни системи, позволяващи предоставянето на електронни съобщителни услуги, в т.ч. наземни безжични системи от пето поколение (5G) и условия за съвместно съществуване на теснолентови и широколентови системи, като се определиха маски за граници на блоковете на различните системи. Добавените условия са от съществено значение за гарантиране на технологична неутралност в радиочестотните ленти 900 MHz и 1800 MHz

Разработен беше и проект на актуализирана Регулаторна политика за управление на радиочестотния спектър за граждански нужди, който предстои да бъде приет през 2025 г.

През 2024 г. КРС продължи дейността по събиране, обработка и валидиране на данни за развитието на електронните съобщителни услуги в Република България чрез електронната система на Комисията за онлайн въпросници.

След проведена нотификационна процедура, завършила със становище на Европейската комисия без забележки по отношение на изготвения анализ и предложените специфични задължения, КРС прие окончателно решение за определяне, анализ и оценка на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

Стартиран беше четвърти кръг на анализа на пазара на едро на локален достъп в определено местоположение. Целта на анализа е установяване наличието или липсата на ефективна конкуренция в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия и при необходимост налагане на специфични задължения на предприятията с установено господстващо положение, с оглед осигуряване на условия за запазване на конкурентната среда.

През отчетния период Комисията продължи да следи прилагането на изискванията на Регламент (ЕС) 2015/2120 (Регламент за отворения интернет) и резултатите от регулярния мониторинг са обобщени в годишен доклад в изпълнение на чл. 5 от същия регламент, публикуван на интернет страницата на КРС.

През 2024 г. КРС беше определена за координатор за цифровите услуги за България с Решение № 405/13.06.2024 г. на Министерския съвет. Представители на КРС взеха участие във всичките 12 заседания на Европейския съвет за цифрови услуги и в заседанията на неговите работни групи, на които се обсъждаха ключови въпроси, свързани с прилагането на Акта за цифровите услуги.

Във връзка със стратегическата цел на КРС за внедряване и поддържане на информационни системи, ориентирани към бизнеса и гражданите, бяха предприети действия за осигуряване поддръжка на информационните системи, използвани в Комисията,

част от които бяха надградени. Предприети бяха и действия за изпълнение на Решение № 608/16.08.2024 г. на Министерски съвет за адаптиране на информационните системи, обработващи финансова информация за работа с евро.

Навлизането на новите технологии и експоненциално непрекъснато нарастващата заетост на спектъра постави Комисията пред нови предизвикателства и по отношение на радиомониторинга. В тази връзка продължи работата по разширяването и модернизирането на Националната система за мониторинг на радиочестотния спектър за граждански нужди (НСМРЧС) съгласно Плана за развитието ѝ за периода 2021-2025 г., и в изпълнение на стратегическите цели на Комисията за 2024 г.

В отговор на европейското законодателство относно предоставянето на пазара на радиосъоръжения, електромагнитната им съвместимост и защита интересите на крайните потребители, през месец май 2024 г., Комисията започна изграждането на Лаборатория за електромагнитна съвместимост (ЕМС) за подпомагане контролната ѝ дейност по Закона за електронните съобщения (ЗЕС) относно радиосредствата и проверка на съответствието им с нормативните документи.

Посоченото до тук в настоящия доклад е само част от постигнатото през годината. Конкретните резултати от изпълнението на поставените от Комисията цели и задачи са отразени в следващите части на доклада.

I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРОННИ СЪОБЩЕНИЯ

Методологически бележки по Раздел I

Представената информация е на база постъпили към 05.05.2025 г. данни от 95,1% от регистрираните към 31.12.2024 г. в КРС предприятия. Информацията е предоставена съгласно утвърдени с Решение № 337/21.11.2024 г. на КРС образци на формуляри за отчет на дейността по предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Основна част от наблюдаваните и включени във формулярите показатели са дефинирани от различни международни институции и организации, към които КРС по закон има ангажимент регулярно да предоставя данни за сектора на електронните съобщения в България (Международния съюз по далекосъобщения (ITU), Европейската комисия (ЕК), Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (BEREC) и др.).

При сборуването на закръглени суми и процентни данни е възможно да възникнат обусловени от закръглените калкулационни разлики, поради използването на стандартни изчислителни функции на електронните таблици и графики.

Относителните дялове са представени със закръгление до първи знак след десетичната запетая. В резултат от закръгленията е възможно сумата от относителните дялове да превишава или да не достига 100%.

Представеният в таблиците общ брой предприятия за определен сегмент от пазара не представлява сума на броя на предприятията по отделните услуги, включени в сегмента. В случай че дадено предприятие предоставя повече от една от посочените услуги, то се отчита само веднъж в общия брой на предприятията.

За целите на годишния доклад понятието „абонат“ е дефинирано като „Всяко физическо или юридическо лице, което е страна по договор с предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни услуги“ и следва да се счита за идентично на „краен ползвател, страна по договор по чл. 227“ в съответствие със Закона за електронните съобщения (изм. ДВ. бр.79 от 17 септември 2024 г.).

1. Обем и структура на пазара на електронните съобщения в България

1.1. Обем на пазара

По данни от регистъра¹ на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС, към 31.12.2024 г. общо 976 предприятия са притежавали регистрация за намерението си да осъществяват дейност по предоставянето на обществени електронни съобщения. В изпълнение на чл. 4 от Общите изисквания² и Решение № 337/21.11.2024 г. на КРС общо 928 от регистрираните към

¹ „Регистър на лицата, уведомили комисията за намеренията си да предоставят обществени електронни съобщителни мрежи или услуги

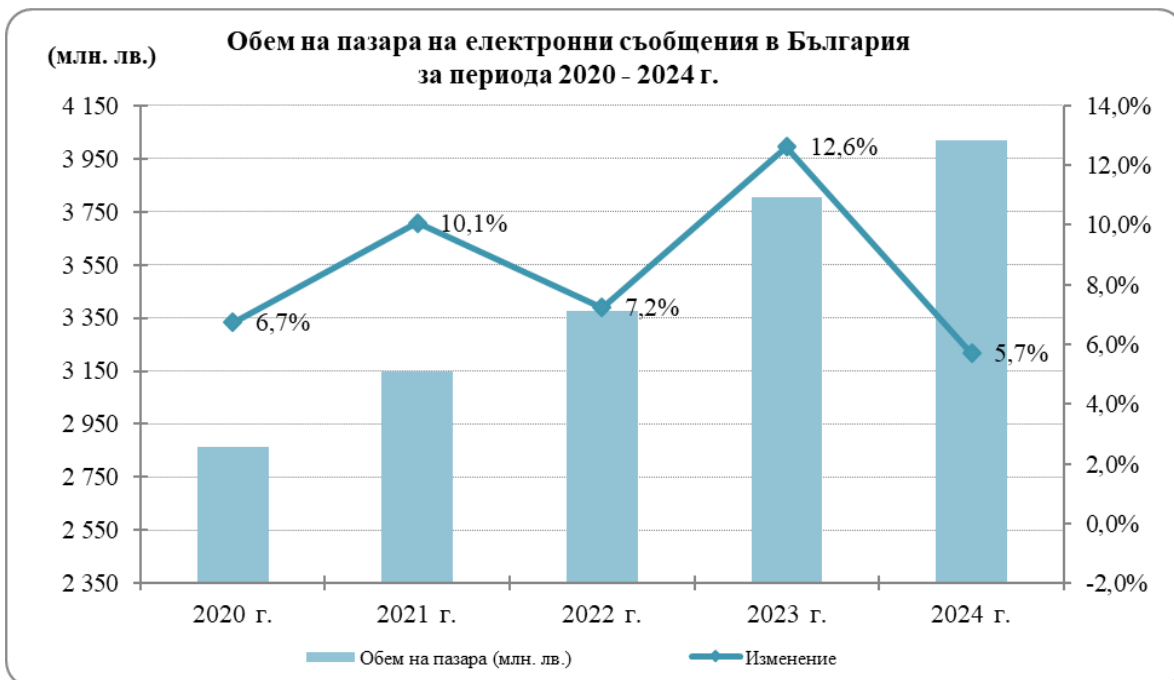
² Общи изисквания при осъществяване на обществени електронни съобщения (изм. ДВ. бр.56 от 30 юни 2023 г.)

31.12.2024 г. предприятия са предоставили на комисията годишен отчет за дейността си през 2024 г. (делът на предоставилите отчет предприятия представлява 95,1% от регистрираните към посочената дата).

През 2024 г. дейност са осъществявали 825 предприятия, като в този брой са включени и 32 предприятия, които са преустановили дейността си по предоставяне на обществени електронни съобщения през годината и са предоставили отчет в изпълнение на чл. 5 от Общите изисквания (към 31.12.2024 г. тези предприятия са заличени от регистъра на КРС). Освен това с Решение № 239/15.08.2024 г. на КРС съгласно чл. 33а, ал. 1, т. 4 от ЗЕС през 2024 г. бяха заличени от регистъра на КРС 85 предприятия, които не са предоставили на комисията ежегодни отчети за дейността във връзка с чл. 38, ал. 1 от ЗЕС за предходните три календарни години. Което води до намаление в броя на предприятията, вписани в регистъра на КРС за предоставяне на обществени електронни съобщения с 10,2% в сравнение с предходния отчетен период (2023 г.). Същевременно делът (84,5%) на предприятията, реално осъществявали дейност през годината спрямо общия брой регистрирани, бележи ръст с близо 6 процентни пункта.

През 2024 г. общият обем на пазара на електронни съобщения в България възлиза на 4,021 млрд. лв. (20,081 млн. лв. от тези приходи са на 474 предприятия, които са отчетели годишни приходи под 100 000 лева). Възходящата тенденция в общия обем на пазара продължава за поредна година – отчетеният ръст е 5,7% спрямо данните за 2023 г.

На фигура 1 е представено изменението на обема на пазара на електронни съобщения в страната за периода 2020-2024 г.

Забележка: Данните за 2023 г. са актуализирани.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 1

Делът на общия обем на пазара на обществени електронни съобщения в обема на БВП³ на България за 2024 г. възлиза на 2,0%. Независимо от отчетения ръст в общия обем на пазара на обществени електронни съобщения, се наблюдава спад с 0,07 процентни пункта при неговия дял в БВП спрямо 2023 г., когато той е възлизал на 2,1%⁴.

1.2. Структура на пазара

Информация за структурата на приходите от предоставяне на обществени електронни съобщения в България е представена в таблица 1 по сегменти, определени според вида на предоставяните услуги, включително разпределените⁵ приходи от пакетни услуги (информация относно дефиницията на „пакетни услуги“ се съдържа в т. 1.2.1. по-долу).

³ Изчислен по текущи цени. Източник: НСИ ([БВП - Производствен метод - национално ниво | Национален статистически институт \(nsi.bg\)](#)).

⁴ Данните за БВП през 2023 г. са актуализирани. Източник: НСИ (Брутен вътрешен продукт през 2023 година (актуализирани данни)).

⁵ Разпределението на приходите от пакетни услуги (инсталационни такси и месечни абонаменти за фиксирана и мобилна гласови услуги, достъп до интернет и телевизия) по отделни видове услуги, включени в пакета, се извършва от предприятията, предоставили информация в годишния отчет. Разпределението е въз основа на оценка, основаваща се на цените на самостоятелни услуги, които имат близки или сходни характеристики (например: включени в абонаментната месечна такса минути към национални фиксирани и/или мобилни мрежи, скорост на даунлоуд от интернет пространството, брой включени телевизионни програми и др.) на услугите, включени в пакетната услуга.

Таблица 1

Структура на пазара на обществени електронни съобщения в България по вид на предоставяните услуги за периода 2022-2024 г.

Услуги, чрез които се осъществяват обществени електронни съобщения	Приходи		
	2022 г. ¹	2023 г.	2024 г.
	(млн. лв.)		
1. Междуличностни съобщителни услуги	1 067,320	1 068,099	1 036,658
1.1. Фиксирана услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП и чрез обществени телефони	71,241	69,730	59,882
1.2. Мобилна услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП	946,460	922,782	902,263
1.3. Други услуги, свързани с предоставяне на гласови съобщения ²	49,619	75,587	74,513
2. Услуги по предоставяне на линии под наем	21,321	23,170	28,633
3. Услуги за пренос на данни и/или достъп до интернет	1 673,694	1 953,094	2 176,068
4. Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и/или телевизионни програми	474,044	541,424	543,555
5. Други услуги³	141,083	217,621	235,657
ОБЩО	3 377,462	3 803,409	4 020,572

¹ Данните за 2023 г. са актуализирани.

² Включват се приходите свързани с предоставяне на VoIP на дребно, пренос на гласов трафик между оператори (VoIP на едро), услуги за гласови съобщения (вкл. чрез негеографски номера от Националния номерационен план (ННП) от обхват "90" и SMS, обслужвани в мрежи на други предприятия; чрез спътникови системи и др.).

³ Сегментът включва приходите от предоставяне на канална мрежа, съвместно ползване, включително предоставяне на кули, мачти; тъмно влакно; съвместно разполагане (колокиране), извън случаите на взаимно свързване и други.

Източник: Данни, подадени в КРС

Общият обем на пазара на електронни съобщения в България и през 2024 г. се определя основно от приходите от междуличностни съобщителни услуги и от услугите за пренос на данни и/или достъп до интернет.

Приходите от услуги за пренос на данни и/или достъп до интернет заемат водеща позиция с 54,1% дял в общия обем на пазара. Относителният дял на приходите от този пазарен сегмент в структурата на пазара нараства спрямо 2023 г. с 2,8 процентни пункта.

Независимо от значителния си дял (25,8%) в общия обем на пазара на обществени електронни съобщения, реализираните приходи от междуличностни съобщителни услуги (фиксирана, мобилна и други услуги за гласови съобщения) намаляват спрямо предходната година в абсолютна стойност (с 2,9%) и в относителна стойност (с 2,3 процентни пункта). На фигура 2 е представено изменението на относителните дялове на приходите от електронни съобщителни услуги в структурата на пазара на електронни съобщения за периода 2022-2024 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 2

Спрямо предходната година, през 2024 г. приходите в следните пазарни сегменти бележат ръст, а именно:

- „Пренос на данни и/или достъп до интернет” – 11,4%, като в относително изражение за едногодишен период делът на сегмента нараства с 2,8 процентни пункта. Приходите от групата „Пренос на данни и/или достъп до интернет чрез мобилни наземни мрежи“ са се увеличили с 12,9%, а от групата „Пренос на данни и/или достъп до интернет чрез фиксирани мрежи“ с 9% спрямо предходната година.
- „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми” – приходите нарастват незначително с 0,4%, което води до лек спад в дела им (13,5%) с 0,7 процентни пункта в относително изражение. Отчетеният ръст на този сегмент се дължи най-вече на увеличението на приходите от IPTV (с 15,1% спрямо 2023 г.).
- „Други услуги” – отчита ръст от 8,3%. Приходите от съвместно ползване, включително предоставяне на кули, мачти; тъмно влакно; съвместно разполагане (колокиране) и други, са се увеличили с 16,5% спрямо 2023 г., което води и до ръст в дела на сегмента (5,9%) с 0,1 процентни пункта. Приходите от услугата „Предоставяне на достъп до канална мрежа“, включени в този сегмент, обаче бележат спад от 35,6%.

- „Услуги по предоставяне на линии под наем” – 23,6% ръст през 2024 г. спрямо предходната година, като се наблюдава незначителен ръст в дела им (0,7%) с 0,2 процентни пункта в относително изражение.

Сегментът, който през разглеждания период отчита спад в своя обем, е „Междупличностни съобщителни услуги” – с 0,3% в абсолютно изражение. В този сегмент единствено приходите от услугата VoIP отчитат ръст с 1,2%. Същевременно фиксираната (отчетено намаление с 14,1%) и мобилната (отчетено намаление с 2,2%) услуги за гласови съобщения чрез номера от ННП продължават тенденцията на спад през последните години.

Подробна информация за състоянието и тенденциите на развитие на съответните пазарни сегменти е представена в точки 2-5 от настоящия раздел на доклада.

1.2.1. Пакетни услуги

Приходите от пакетни услуги⁶ имат значителна роля на пазара на електронни съобщения в България. За поредна година потреблението на пакетни услуги нараства, като към 31.12.2024 г. 57,4% от абонатите на фиксирана гласова услуга, 80,4% от абонатите на мобилна гласова услуга, 33,1% от абонатите на фиксиран достъп до интернет, 83,7% от абонатите на мобилен достъп до интернет и 43,5% от абонатите на платена телевизия използват съответната услуга в пакет с други електронни съобщителни услуги. В резултат, общият обем на реализираните приходи (от инсталационни такси и месечни абонаменти) от пакетни услуги достига 2,064 млрд. лв.⁷, което представлява ръст от 10,6% спрямо приходите през предходната година.

Участници на пазара

По данни, постъпили в КРС, през 2024 г. 4 предприятия са стартирали дейност по предоставянето на пакетна услуга – конкретно двоен пакет, включващ фиксиран достъп до интернет и телевизия, а 7 са преустановили предоставянето. Така, през 2024 г. общият брой на предприятията, предоставящи пакетни услуги, възлиза на 89, което е с 3 по-малко в сравнение с предходната година (92 през 2023 г.).

Основните доставчици на пакетни услуги са „А1 България“ ЕАД (А1), „Виваком България“ ЕАД (Виваком) и „Йеттел България“ ЕАД (Йеттел). През 2024 г. те формират 97,8% от обема в сегмента, изчислен на база реализираните приходи и обхващат 98,3% от общия брой абонати на пакетни услуги. Всяко от останалите предприятия, предоставящи пакетни услуги, притежават дял, който не надвишава 1,0% в общия брой абонати на пакетни услуги.

⁶ Под „пакетни услуги” следва да се имат предвид търговски оферти, предлагани въз основа на месечен абонамент и включващи две или повече от следните услуги: (1) Фиксиран ширококолов достъп до интернет, (2) Фиксирана гласова услуга, (3) Мобилна гласова услуга, (4) Мобилен ширококолов достъп до интернет и (5) Платена телевизия (кабелна, спътникова или IPTV). За пакетни услуги следва да се считат т. нар. „чисти“, „свързани“ и „смесени“ пакети.

⁷ Данните са включени в общия обем на пазара на електронни съобщения, разпределени по услуги, но са представени с оглед съпоставимост с предходните години.

Таблица 2

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи пакетни услуги

Предприятие	2023 г.		2024 г.	
	Дял на база брой абонати на пакетни услуги	Дял на база приходи на пакетни услуги	Дял на база брой абонати на пакетни услуги	Дял на база приходи на пакетни услуги
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	37,4%	38,4%	37,2%	38,3%
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	30,7%	27,6%	32,9%	30,2%
ЙЕТТЕЛ БЪЛГАРИЯ ЕАД	28,8%	30,0%	28,3%	29,3%
БУЛСАТКОМ ЕООД	1,4%	1,7%	-	-
Всички останали*	1,7%	2,3%	1,7%	2,2%

* Включени са доставчиците на пакети, дялт на всеки от които не надвишава 1% в общия брой абонати/приходи от пакетни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

През 2024 г. единствено при Виваком се наблюдава ръст в пазарния дял (32,9%), изчислен на база абонати на пакетни услуги, с 2,2 процентни пункта спрямо 2023 г. През 2024 г. спрямо 2023 г. при А1 се отчита спад с 0,3 процентни пункта, а при Йеттел – намаление с 0,5 процентни пункта. През 2024 г. Булсатком⁸ е заличен от регистъра на КРС, като данните за дейността му са отчетени от Виваком. Абонатите на всички останали предприятия запазват дела си, който възлиза на 1,7% от общия брой абонати на пакетни услуги.

При пазарните дялове на предприятията, изчислени на база приходи от предоставяне на пакетни услуги, измененията са както следва: в дела на Виваком се отчита ръст с 2,7 процентни пункта спрямо предходната година (включени са и данните за дейността на Булсатком), при А1 се наблюдава спад с 0,1 процентни пункта, а при пазарния дял на Йеттел се отчита спад с 0,7 процентни пункта. Съвкупният пазарен дял от 2,2% на останалите участници на пазара, изчислен на база общия обем на приходите от предоставяне на пакетни услуги, намалява с 0,2% спрямо 2023 г.

Абонати на пакетни услуги

Броят на абонатите на пакетни услуги към края на 2024 г., съгласно данните, подадени от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщения в България, нараства спрямо предходната година с 1,4% до 7,264 млн. В резултат, в периода 2023-2024

⁸ Считано от 10.07.2024 г. „Булсатком“ ЕООД се влива във „Виваком България“ ЕАД.

г., с 1,7 процентни пункта нараства и стойността на показателя „проникване по население“⁹, достигайки 112,8%.

Разпределението на абонатите по видове пакетни услуги съобразно броя на включените в тях електронни съобщителни услуги в България е представено на фигура 3.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 3

През 2024 г. делът на абонатите на пакети, формирани от две електронни съобщителни услуги (двойни пакети) представлява 99,3% от общия брой абонати на пакетни услуги като бележи лек спад спрямо 2023 г. (с 0,1%), въпреки че броят на абонатите на този вид пакети се увеличава в абсолютно изражение (с 1,3% за едногодишен период). За поредна година интересът към тройните пакети бележи ръст, което е видно от отчетения по-голям брой абонати – с почти 50% спрямо 2023 г. Това увеличение обаче не се отразява значително върху дела им, възлизащ на 0,6% (ръст с 0,2% за едногодишен период). Както и през предходната година, през 2024 г. значително намалява броят на абонатите на четворни пакети (с 43,2%), което води и до спад в дела на четворните пакети, възлизащ на по-малко от 0,1%.

На фигура 4 е представено разпределението на абонатите според най-предпочитаните през 2024 г. пакетни услуги.

⁹ Показателят е изчислен като съотношение между общия брой на абонатите на пакетни услуги към 31-ви декември на съответната година и броя на населението по данни на НСИ към същата дата (<https://www.nsi.bg/bg/content/2975/население-по-области-общини-местоживеене-и-пол>).

Забележка: В „Други видове пакети“ са включени абонатите на пакети, дялът на всеки от които не надвишава 1% в общия брой абонати на пакетни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 4

Броят на абонатите на най-предпочитаната пакетна услуга – „мобилна гласова услуга и мобилен достъп до интернет“, е нараснал с 1,6% спрямо 2023 г. и в края на 2024 г. достига 6,081 млн., като се наблюдава незначителен ръст в дела им (83,7%) с 0,1 процентни пункта в относително изражение. Броят на абонатите, които ползват втория по разпространение пакет („телевизия и фиксиран интернет“) през 2024 г. възлиза на 831 хил., като се отчита увеличение с 1,3% в абсолютни стойности спрямо 2023 г. Фиксирана гласова услуга и мобилна гласова услуга в пакет, с относителен дял от 4,1% от общия брой абонати на пакети, се ползва от 296 хил. абоната (намаление в абсолютни стойности с 3,9% и с 0,2 процентни пункта в относително изражение).

Приходи от пакетни услуги

Приходите от пакетни услуги през 2024 г., както беше посочено и по-горе, възлизат на 2,064 млрд. лв. и отчитат ръст от 10,6% спрямо предходната година. Най-голям дял (98,6%) в общия обем на приходите от тези услуги продължават да заемат двойните пакети, при които спрямо данните от 2023 г. е отчетен ръст от 10,5% в абсолютно изражение, но в относително бележат спад от 0,1 процентни пункта. Дялът на приходите от тройни пакети (1,1%) бележи ръст през 2024 г. с 0,3 процентни пункта и с 57,9% ръст в абсолютно изражение. Приходите от четворни пакети продължават да намаляват и през 2024 г. – с 42,6%, спрямо 2023 г., като заемат 0,2% от общия обем на приходите в сегмента (с 0,2 процентни пункта по-малко в сравнение с 2023 г.).

На фигура 5 е представено разпределението на приходите по видове пакетни услуги през 2024 г.

Забележка: В „Други видове пакети” са включени приходи от пакети, дялът на всеки от които не надвишава 1% в общите приходи от пакетни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 5

През 2024 г. дялът на приходите от най-използваната пакетна услуга, включваща мобилна гласова услуга и мобилен достъп до интернет, нараства спрямо 2023 г. с близо 1 процентен пункт и достига 83,4% от общия обем на приходите от пакети като отчита ръст в абсолютно изражение с 11,9%. Дялът от приходите от двойната пакетна услуга „телевизия и фиксиран интернет” (14,9%) отчита спад с 1 процентен пункт, въпреки отчетения ръст в абсолютно изражение с 3,8% спрямо 2023 г. Общият дял от другите видове пакети, в които са включени приходите от пакетите, дялът на всеки от които не надвишава 1,0% в общите приходи от пакетни услуги, възлиза на 1,6%, запазвайки нивото си спрямо 2023 г.

Обобщение

През 2024 г. при пакетните услуги се наблюдават следните тенденции:

- Потреблението на двойните и тройните пакети нараства за сметка на четворните пакети;
- Отново най-предпочитаните пакетни услуги са тези, които включват мобилна услуга – 88,5% от общия брой абонати на пакетни услуги използват пакети с включен мобилен глас, а 84,0% от абонатите ползват пакети с включен мобилен интернет;
- Ръстът в общия обем на приходите от пакетни услуги се дължи основно на нарастването на реализираните приходи от пакети с включен мобилен достъп до интернет, фиксиран достъп до интернет и на приходите от пакети с включена телевизионна услуга;

- Сегментът е силно концентриран, като и през 2024 г. не се наблюдава ново преразпределяне на пазарните дялове между трите най-големи предприятия, чийто общ дял на база брой абонати възлиза на 98,3%. С най-голям пазарен дял остава А1, следвано от Виваком и от Йеттел, което заема трета позиция. Единствено Виваком бележи ръст в дяловете си на база брой абонати и на база приходи, благодарение на стратегически придобивания и миграция на абонати от придобитите предприятия. Запазва се нисък делът на по-малките доставчици.

1.2.2. Инвестиции

През 2024 г. 367 предприятия (с 11 по-малко спрямо 2023 г.) са инвестирали средства в изграждането и поддържането на обществени електронни съобщителни мрежи в размер на 676,373 млн. лв., отбелязвайки годишен ръст на вложените инвестиции с 0,6%.

През годината инвестициите във фиксирани мрежи и мрежи за достъп от следващо поколение (NGA) отчитат спад както като обем, така и като дял на вложените инвестиции. Във фиксирани мрежи за предоставяне на електронни съобщителни услуги са вложени инвестиции в размер на 97,365 млн. лв. (с 24,8% по-малко спрямо предходната година в абсолютно изражение), като от тях 46,102 млн. лв. са вложени в NGA, което представлява спад с близо 40%.

Вложените инвестиции в мобилни мрежи в размер на 283,547 млн. лв. остават водеща категория, макар и с минимален спад от 0,1%, и представляват почти 42% от всички инвестиции.

В категорията „Други инвестиции“ вложените инвестиции през 2024 г. бележат ръст (13,9% в абсолютно изражение) и най-голям дял, възлизащ на 43,7%.

2. Междуличностни съобщителни услуги

Сегментът „Междulichностни съобщителни услуги“ включва следните обществени електронни услуги:

- фиксирана услуга за гласови съобщения, предоставяна чрез номера от Националния номерационен план (ННП) и чрез обществени телефони;
- мобилна услуга за гласови съобщения, предоставяна чрез номера от ННП (включително SMS¹⁰ и MMS¹¹) и
- други услуги, свързани с предоставяне на гласови съобщения (предоставяне на VoIP на дребно; пренос на гласов трафик между оператори (VoIP на едро); услуги, предоставяни чрез негеографски номера от ННП от обхват "90", обслужвани в мрежи на други предприятия; услуги за гласови съобщения, предоставяни чрез спътникови системи и др.).

В таблица 3 е представена информация за основните показатели, характеризиращи разглеждания сегмент през 2024 г., а именно: брой на предприятията, предоставящи съответните услуги през годината, брой на абонати/постове и размер на реализираните

¹⁰ Кратки текстови съобщения.

¹¹ Мултимедийни съобщения.

годишни приходи¹².

Таблица 3

Брой предприятия, брой абонати/постове и приходи по вид на предоставяните гласови услуги през 2024 г.

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2024 г.	Брой абонати/постове към 31.12.2024 г.		Приходи (в млн. лв. без ДДС)	
		Общо ¹	в т.ч. абонати на пакетни услуги	Общо ²	в т.ч. от пакетни услуги
1. Фиксирана услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП и чрез обществени телефони	30	529 540*	303 921	59,882	2,220
2. Мобилна услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП	3	7 978 611	6 415 737	902,263	596,700
3. Други услуги, свързани с предоставяне на гласови съобщения	20	///	///	74,513	///
Общо	47	///	///	1 036,658	598,919

¹ Вкл. абонати на пакетни услуги.

² Вкл. частта на приходите от предоставяне на гласови услуги, включени в пакет с други електронни съобщителни услуги.

* Брой постове на абонати на фиксирана услуга за гласови съобщения.

Забележка: Символът /// означава, че информацията не е приложима за посочения показател или представлява търговска тайна, навсякъде в този документ, където той е използван.

Източник: Данни, подадени в КРС

Общо 47 предприятия са декларирали дейност през 2024 г. по предоставяне на услуги, включени в сегмента „Междупличностни съобщителни услуги“, което е с 3 предприятия по-малко в сравнение с предходната година¹³. Няма промяна при предприятията, предоставяли услуги от групата „Мобилна услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП“. Дейност по предоставянето на фиксирана услуга за гласови съобщения (фиксирана гласова услуга) чрез номера от ННП и/или услуги на едро за взаимно свързване на обществени телефонни е декларирани от общо 30 предприятия. Броят на доставчиците на други услуги, свързани с предоставянето на гласови съобщения, възлиза на 20, като от тях 16 предприятия са декларирали предоставянето на VoIP услуги на дребно или на едро (пренос на гласов трафик между оператори).

За 2024 г. общият обем на реализираните приходи от услуги, включени в сегмента „Междупличностни съобщителни услуги“, възлиза на 1 036,658 млн. лв., като се отчита спад с 2,9 %, в сравнение с обема на сегмента през 2023 г. (1 068,099 млн. лв.), при 0,1% ръст за

¹² Подробна информация относно предоставянето на фиксирани и мобилни услуги за гласови съобщения чрез номера от ННП е представена в т. 2.1. и т. 2.2.

¹³ Данните за 2023 г. са актуализирани, вследствие на допълнително постъпил въпросник за отчет на дейността през 2023 г. Съгласно актуализираните данни за 2023 г., общият брой на предприятията, декларирали дейност по предоставянето на междупличностни услуги за гласови съобщения възлиза на 50. Общо 31 са предоставяли фиксирана услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП и/или услуги на едро за взаимно свързване на обществени телефонни мрежи, включително и трите предприятия, предоставящи и мобилна услуга за гласови съобщения. Броят на предприятията, предоставяли други услуги, свързани с предоставянето на гласови съобщения, вкл. VoIP възлиза на 23.

предходния едногодишен период (2022-2023 г.).

Видно от фигурата по-долу, за поредна година структурата на този пазарен сегмент остава непроменена – основният дял (87,0%) се формира от приходите от мобилната гласова услуга, като се отчита ръст с 0,6 процентни пункта за едногодишния период. През 2024 г., както и през предходната отчетна година, дялът на приходите от други услуги, свързани с предоставяне на гласови съобщения (основно VoIP) достигна 7,2% и надхвърли дела на приходите от фиксирана услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП. Най-малък дял в сегмента се формира от приходите от традиционната фиксирана гласова услуга чрез номера от ННП, който продължава да се свива и през 2024 г. – спадът в относителния дял на тази услуга в структурата на сегмента е с 0,7 процентни пункта спрямо 2023 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 6

В абсолютна стойност, в приходите на отделните групи от услуги, формиращи сегмента през 2024 г., се наблюдават следните изменения спрямо предходната година:

- Спад с 2,2% за отчетната година е реализиран в обема на приходите от предоставянето на мобилна гласова услуга, формираща основния дял в сегмента „Междупersonalни съобщителни услуги“, при съпоставим спад с 2,5% за предходния едногодишен период (2022-2023 г.);
- Спад с 1,4% в общия обем на приходите от услугите, включени в групата „Други услуги, свързани с предоставянето на гласови съобщения“. Основният дял от приходите в тази група, през 2024 г., както и през предходната година, се формира от предоставяне на услуги за пренос на гласов трафик между оператори (VoIP на

едро), възлизащ на 79,3% (74,6% за 2023 г.) В абсолютна стойност, за едногодишния отчетен период е регистриран ръст с 4,8% в приходите от тази услуга;

- Най-голям едногодишен спад в абсолютна стойност на приходите от услуги, включени в сегмента „Междупличностни съобщителни услуги“ е отчетен при предоставянето на фиксирана гласова услуга чрез номера от ННП и обществени телефони. През 2024 г. са реализирани с 14,1% по-малко приходи спрямо 2023 г., при спад с едва 2,1% за предходния отчетен период (2022-2023 г.).

2.1. Фиксирана услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП

Участници на пазара

Към 31.12.2024 г. общият брой на предприятията, оторизирани от КРС за предоставяне на услуги за гласови съобщения чрез първично предоставен ресурс от ННП – географски номера, негеографски номера за достъп до национални негеографски услуги и код за достъп до услугата „избор на оператор“, възлиза на 21, което е с 2 предприятия („Булсатком“ ЕООД¹⁴ и „Телекомуникационна Компания Варна“ ЕАД¹⁵) по-малко в сравнение с предходната година. Предприятията без първично предоставен ресурс, уведомили КРС за намеренията си за осъществяване на междупличностни съобщителни услуги с номера (чрез препродажба на фиксирана гласова услуга чрез вторично предоставени географски и/или негеографски номера) са 28.

Дейност по предоставяне на фиксирана гласова услуга на крайни ползватели чрез номера от ННП и/или услуги на едро по взаимно свързване на обществени телефонни мрежи през 2024 г. е декларирана от общо 30 предприятия. От тях 25 предприятия са отчетели услуги по предоставяне на фиксирана гласова услуга на крайни ползватели чрез географски номера и/или негеографски номера. Чрез първично предоставен ресурс услугата е предоставяна от 13 предприятия, а 12 декларират дейност по препродажба на фиксирана гласова услуга чрез вторично получени географски номера и/или негеографски номера за достъп до национални негеографски услуги. Дейност по предоставянето само на услуги на едро („транзит“ и „физическа реализация на взаимно свързване“), които са относими към предоставянето на фиксирана услуга за гласови съобщения с номера от ННП са декларирали 5 предприятия. През 2024 г., както през предходните две години (2022 г. и 2023 г.), дейност по предоставяне на гласова услуга чрез обществени телефони/кабини е декларирана единствено от Виваком.

И през 2024 г. основните доставчици на фиксирана услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП за крайни ползватели (услуга на дребно) са А1, Виваком и Йеттел. Тези предприятия формират 97,8% от обема на пазара, измерен на база брой постове на абонати на фиксирана гласова услуга (при 97,7% за 2023 г.) и 94,0% от реализираните приходи от абонати на услугата, предоставяна на дребно (при 94,1% за 2023 г.).

¹⁴ Считано от 10.07.2024 г. „Булсатком“ ЕООД се влива във „Виваком България“ ЕАД.

¹⁵ Въз основа на постъпило искане от „Телекомуникационна Компания Варна“ ЕАД, с Решение № 258 от 05.09.2024 г. КРС прекрати разрешението за ползване на номерационни ресурси, издадено на предприятието.

Таблица 4

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи фиксирана гласова услуга на дребно

Предприятие	2023 г.		2024 г.	
	Дял на база брой постове на абонати	Дял на база приходи от абонати	Дял на база брой постове на абонати	Дял на база приходи от абонати
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	57,3%	83,0%	56,5%	82,2%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	24,6%	5,3%	24,5%	5,1%
ЙЕТЕЛ БЪЛГАРИЯ ЕАД	15,8%	5,8%	16,9%	6,6%
Всички останали	2,3%	5,9%	2,2%	6,0%

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от представените в таблица 4 данни и през 2024 г. не се наблюдава съществено изменение в стойностите на пазарните дялове на предприятията предоставящи достъп до фиксирана гласова услуга. Виваком притежава най-висок дял, въпреки отчетения спад с по 0,8 процентни пункта, в стойностите и на двата показателя за едногодишният период. При А1 стойностите на показателите се запазват почти непроменени спрямо предходната година – спад с 0,1 процентен пункт при дела на база брой постове и с 0,2 процентни пункта при дела на база приходи от абонати. При Йеттел измененията на показателите са по-значими: стойността на пазарния дял на база брой постове достига 16,9% през 2024 г., като се отчита едногодишен ръст от 1,1 процентни пункта. При дела на предприятието, изчислен на база приходи, ръстът е с 0,8 процентни пункта – показателят достига стойност от 6,6% за 2024 г. Стойностите на съвкупните пазарни дялове на останалите участници на пазара се запазват почти непроменени – при показателя, изчислен на база постове, изменението е едва с 0,1 процентен пункт в посока намаление, а при изчисления дял на база приходи изменението е със същата стойност, но в посока увеличение.

Постове на абонати на фиксирана гласова услуга

Декларираният от предприятията брой на фиксираните постове на абонати на гласова услуга към 31.12.2024 г. възлиза сумарно на 529 540. Отчетено е намаление с 10,7% в общия брой на постове спрямо 2023 г., каквото е регистрирано и за предходния период (2022-2023 г.). Запазването на тенденцията на спад в този показател за поредна година е в резултат от намаляващия интерес на крайните ползватели към услугата. Броят на постове на Виваком намалява с 12,0% през 2024 г., при спад с 11,7% за предходния период (2022-2023 г.), а намалението на сумарния брой на постове на абонати на фиксирана гласова услуга на конкурентните предприятия е с 8,9% спрямо 2023 г., при 9,2% за предходния отчетен период.

Информация относно изменението на броя на фиксираните постове на абонати на гласова услуга и фиксираната телефонна плътност по население за тригодишен период е представена на фигура 7.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 7

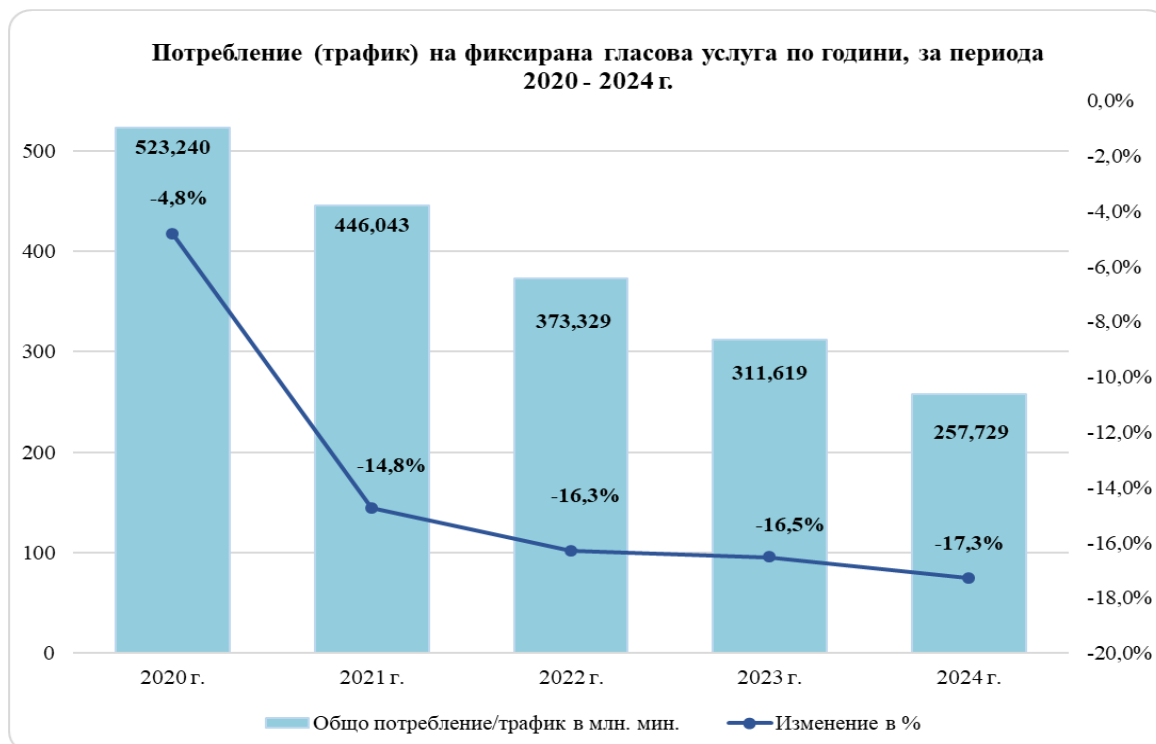
В резултат от ежегодното намаление на общия брой фиксирани постове в абсолютна стойност (с 20,2% през 2024 г. в сравнение с 2022 г.) стойността на показателя „фиксирана телефонна плътност по население” също спада, като за 2024 г. достига 8,2%¹⁶.

Потребление (трафик) на фиксирана гласова услуга

Общото потребление на фиксираната гласова услуга включва обема изходящ трафик (в минути), генериран от крайните ползватели на услугата при осъществяване на национални (селищни и междуселищни повиквания, повиквания към мобилни наземни мрежи и към негеографски номера) и международни повиквания за едногодишен период. По данни на предприятията, общият обем на гласовия трафик, генериран от повиквания на абонати през 2024 г. възлиза на 257,729 млн. минути, при 311,619 млн. минути за 2023 г., което представлява спад от 17,3% за едногодишния период. Видно от фигура 8, след пика на потребление на услугата в периода на кризата с COVID-19 през 2020 г., в периода 2021-2024 г. се установява трайна тенденция на спад в общия обем генериран изходящ трафик от повиквания¹⁷.

¹⁶ Показателят е изчислен като съотношение между броя на абонатите на гласова услуга към 31-ви декември на съответната година и броя на населението по данни на НСИ към същата дата (<https://www.nsi.bg/bg/content/2975/население-по-области-общини-местоживееене-и-пол>).

¹⁷ Данните за 2022 г. и за 2023 г. са актуализирани в резултат на допълнително постъпила информация.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 8

Моделът на предоставяне на услугата, изразяващ се във включването на голям обем трафик за повиквания в месечните абонаменти на абонатите на фиксирана гласова услуга, се запазва и през 2024 г. Въпреки отчетения слаб ръст (с 0,4 процентни пункта) в дела на генерирания трафик, който се заплаща извън абонаментите (11,2% през 2024 г. при 10,8% през предходната година), частта на трафика, включен в абонаментните планове, се запазва висока и през 2024 г., като възлиза на 88,8%.

Разпределението на общия обем трафик, изходящ от фиксирани мрежи, в периода 2022-2024 г., в зависимост от направленията на повикванията, е представено на фигура 9.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 9

В периода 2022-2024 г. се наблюдава намаление, както в общия обем на генерирания изходящ трафик, така и по отношение на направленията на повикванията (в рамките на мрежата на предприятието (on net), към други фиксирани мрежи (off net), към мобилни мрежи, към негеографски номера и към мрежи в чужбина). Отчетени са следните изменения през 2024 г. спрямо 2023 г. в абсолютна стойност и като дял в общия обем на генерирания изходящ трафик:

- най-голям дял за поредна година формират повикванията към мобилни мрежи, възлизащ на 55,9% през 2024 г., с едногодишен ръст от 5,7 процентни пункта. Нарастващият дял при този трафик се дължи на това, че в абсолютна стойност неговото намаление (със 7,9 % през 2024 г. спрямо 2023 г.) е с по-малък темп спрямо общото намаление на изходящия трафик – 17,3% за същия период;
- на следващо място е трафикът в рамките на мрежата (on net), като през 2024 г. този вид трафик формира 24,8% от генерирания изходящ трафик, при 27,1% за предходната година. В абсолютна стойност се отчита спад с 24,3% за едногодишния период;
- трафикът от повикванията към други фиксирани мрежи (off net) бележи спад с 28,9% в абсолютна стойност и делът му намалява с 2 процентни пункта в сравнение с предходната година до 12,3%;
- повикванията към мрежи в чужбина формират дял от 5,5% в общия обем, което е с

1,4 процентни пункта по-малко спрямо 2023 г., като при този вид трафик спадът в абсолютна стойност е най-силно изразен за втора поредна година – 34,0% през 2024 г. спрямо 2023 г. и 33,8% за предходния период (2022-2023 г.);

- делът на потреблението от повиквания към негеографски номера за услуги и кратки номера в общия обем трафик остава непроменен в разглеждания период (1,6%), като и в абсолютна стойност спадът му през 2024 г., възлиза на 16,4%, е съпоставим с този от предходния период (намаление от 16,1 % през 2023 г. спрямо 2022 г.).

Свиването в потреблението на фиксираната гласова услуга от крайни ползватели се отразява и на свързаната услуга на едро за терминиране на повиквания във фиксирани мрежи. Декларираните от предприятията данни за предоставянето на услугата терминиране във фиксирани мрежи през 2024 г. потвърждават установената тенденция за спад. През 2024 г. общият обем на терминирания трафик във фиксирани мрежи в страната намалява с 12,2% спрямо 2023 г., при 11,3% за предходния едногодишен период. При терминирания национален трафик (трафик, генериран от географски и негеографски номера на фиксирани и мобилни мрежи в страната) се отчита спад в потреблението общо с 10,7%. При този вид терминиран трафик, най-голямо намаление в обема се отчита при трафика, генериран от географски номера и терминиран в географски номера – с 26,6% (намалението за 2023 г. спрямо 2022 г. е с 24,9%). По данни на предприятията, обемът на трафика, генериран от мобилни и терминиран в географски номера във фиксирани мрежи, намалява с 9,7% за отчетната година, при 8,4% спад за предходния период (2022-2023 г.). През 2024 г., както и през предходната година, най-слаб темп на намаление се отчита при терминиране на повиквания в негеографски номера във фиксирани мрежи – 1,7% за едногодишния период (1,5% намаление за предходния едногодишен период), като този трафик заема и най-малък дял в общия обем терминиран трафик – 9,8%. Намаление се отчита и при обема на трафика, терминиран в национални фиксирани мрежи от повиквания, генерирани от мрежи в чужбина, като през 2024 г. спрямо 2023 г. то възлиза на 21,2%, при спад от 19,5% за предходния период (2022-2023 г.).

В структурата на общия обем терминиран трафик във фиксирани мрежи най-голям дял заема трафикът, генериран от мобилни мрежи в страна (включително, генериран от собствена мобилна мрежа) – 69,8% за 2024 г., при 67,9% за предходната година. В обема на терминирания национален трафик този дял възлиза на 80,1% за 2024 г., като нараства с 0,9 процентни пункта спрямо стойността му (79,2%) за 2023 г. За сравнение, делът на трафика, генериран от географски номера и терминиран в географски номера, в общия обем на терминирания национален трафик съставлява едва 8,7% през 2024 г. и намалява с 1,9 процентни пункта спрямо предходната година, когато възлиза на 10,6%.

Приходи от фиксирана гласова услуга

През 2024 г. общият обем на реализираните приходи от предоставяне на фиксирана гласова услуга възлиза на 59,882 млн. лв., което представлява спад с 14,1% спрямо 2023 г. По данни, декларирани от предприятията, приходите от инсталационни и абонаментни такси от предоставяне на фиксирана гласова услуга на крайни ползватели, включително частта от пакетна услуга, формират основния дял в структурата на реализираните приходи от услугата. През 2024 г. те съставляват 77,3% от общо реализираните приходи, като спадът за тригодишния период, представен на фигура 10, е с 0,5 процентни пункта, а в абсолютна стойност възлиза на 16,5%.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 10

Измененията в абсолютна стойност на представените на фигура 10 основни групи приходи от фиксирана гласова услуга през 2024 г. спрямо 2023 г. са, както следва:

- спад с 12,6% в обема на приходите от предоставяне на достъп до фиксираната гласова услуга (инсталационни и абонаментни такси), при 4,5% намаление през 2023 г. спрямо 2022 г.;
- с 19,2% намаляват реализираните приходи от повиквания извън абонаментите за отчетния период, при спад от 11,3% за периода 2022-2023 г.;
- основният дял в групата „Други услуги“ (84,4%) се формира от приходите от предоставянето на негеографски номера за достъп до национални негеографски услуги на заявители на кратки и/или негеографски номера, като за 2024 г. се отчита 3,8% ръст в абсолютна стойност на тези приходи;
- в общия обем на приходите от предоставяне на услугите на едро (включващи услугите по взаимно свързване – генериране, терминиране, транзит и физическа реализация на взаимно свързване) през 2024 г. се отчита спад с 23,7% спрямо 2023 г., дължащ се на намалението в обема на реализираните приходи от транзит на гласов трафик с 25,8% спрямо предходния период.

През 2024 г. се прилагат цените на едро за терминиране на гласови повиквания във фиксирани мрежи, определени в Делегиран акт относно единните европейски цени за терминиране на гласови повиквания в мобилни и фиксирани мрежи (Делегиран Регламент (ЕС) 2021/654), които са в сила от 01.07.2021 г.

Обобщение

Декларираните от предприятията данни за предоставяне на фиксирана гласова услуга през 2024 г. потвърждават отново установената вече трайна тенденция за спад в потреблението на услугата, като при основните показатели се отчитат следните изменения:

- броят на постове на абонати на фиксирана гласова услуга намалява с 10,7% през 2024 г. спрямо 2023 г., при същия процент намаление през предходния отчетен период (2022-2023 г.), а обемът на трафика от повиквания се свива със 17,3% за едногодишния период;
- след период на ръст в обема на изходящия трафик от повиквания към мобилни мрежи, продължил до 2021 г. и дължащ се на пренасочването на потреблението от фиксирана към мобилна гласова услуга, в периода 2022-2024 г. се отчита ежегоден спад в този показател;
- в резултат от свиване на потреблението, при приходите, реализирани от абонати (абонаменти, инсталационни такси и заплащане на повиквания), се отчита спад с 13,1% в сравнение с предходната година, въпреки това тези приходи все още формират основния дял (83,6%) в общия обем на приходите за 2024 г.;
- няма промяна по отношение на основните доставчици на услугата. А1, Виваком и Йеттел формират общо 97,8% от обема на пазара, измерен на база брой постове на абонати на фиксирана гласова услуга, и 94,0% от реализираните приходи от абонати на услугата, предоставяна на дребно.

Въз основа на отчетените тенденции за спад в потреблението на фиксирана гласова услуга, потвърдени и с данните за 2024 г., може да се очаква продължаване на отлива от традиционната фиксирана услуга и пренасочването на крайните ползватели на гласови услуги към ползването на интернет приложения за междуличностна комуникация. Индикатор за това е както нарастващия брой на абонатите на услугата достъп до интернет, така и все по-големият дял на потребителите, използващи интернет приложения с цел комуникация – по данни на НСИ за използването на интернет през 2024 г. 71,4% извършват телефонни и видео разговори, а 64,9% разменят съобщения в реално време¹⁸.

2.2. Мобилна услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП

Участници на пазара

През 2024 г. не се наблюдава промяна в броя и състава на предприятията, предоставящи мобилна услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП (мобилна гласова

¹⁸ Лица, използващи интернет по цели на използване | Национален статистически институт

услуга) – това са А1, Виваком и Йеттел. Трите предприятия притежават регистрация в Публичния регистър на КРС за предоставяне на услугата, както и разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, и имат предоставени кодове за достъп до цифрови мобилни мрежи (негеографски номера от ННП за предоставяне на мобилна услуга за гласови съобщения).

Пазарните дялове на трите мобилни предприятия, изчислени към 31-ви декември 2024 г. на база брой абонати на мобилна гласова услуга и на база приходи на дребно¹⁹, показват, че конкурентният натиск на Виваком върху А1 и Йеттел продължава и през 2024 г. В резултат от него, Виваком разширява пазарните си дялове и вече притежава не само втория по големина пазарен дял по брой абонати, измествайки през 2023 г. от втората позиция Йеттел, но заема и второ място по приходи, измествайки през 2024 г. А1 от него (таблица 5).

Таблица 5

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи мобилна гласова услуга на дребно

Предприятие	2023 г.		2024 г.	
	Дял на база брой абонати	Дял на база приходи	Дял на база брой абонати	Дял на база приходи
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	36,2%	29,9%	36,5%	27,1%
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	32,4%	29,4%	32,8%	32,0%
ЙЕТТЕЛ БЪЛГАРИЯ ЕАД	31,4%	40,7%	30,7%	40,9%

Източник: Данни, подадени в КРС

Независимо от настъпилите изменения в пазарните дялове в сегмента, данните в таблица 5 показват, че и през 2024 г. най-предпочитаният мобилен оператор сред българските потребители остава А1 – предприятието има най-висок пазарен дял (36,5%) на база брой абонати (и трети на база приходи на дребно (27,1%)). На база приходи от предоставяне на мобилна гласова услуга на дребно Йеттел също продължава да притежава най-високия пазарен дял (40,9%) в сегмента (и трети по големина пазарен дял на база брой абонати (30,7%)).

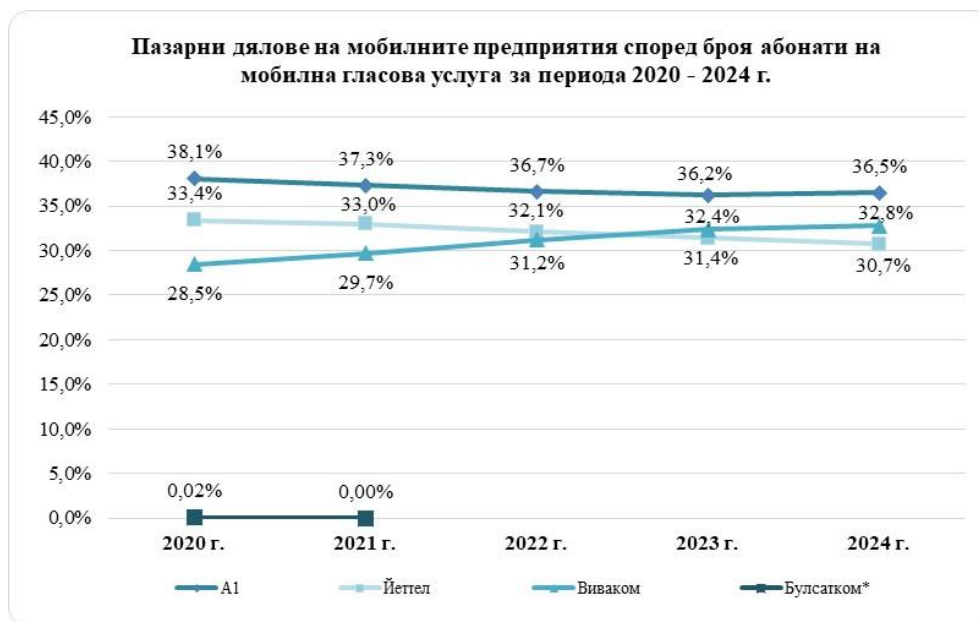
Конкретните стойности на измененията в пазарните дялове на А1, Виваком и Йеттел през 2024 г. спрямо 2023 г. са, както следва:

- относителният дял на А1, изчислен на база брой абонати, се увеличава с 0,3 процентни пункта, а този, изчислен на база приходи, намалява с 2,8 процентни пункта;
- относителният дял на Виваком, изчислен на база брой абонати, нараства с 0,4 процентни пункта, а на база приходи – с 2,6 процентни пункта;
- относителният дял на Йеттел, изчислен на база брой абонати, намалява с 0,7

¹⁹ Пазарните дялове са изчислени на база приходи от предоставяне на мобилна гласова услуга на дребно (приходи на дребно от самостоятелно предоставяне на услугата и частта на приходите от предоставяне на услугата в пакет с други електронни съобщителни услуги).

процентни пункта, а този, изчислен на база приходи, нараства с 0,2 процентни пункта.

На следващите две фигури са представени данни за тенденцията на развитие на пазарните дялове на мобилните предприятия за последните пет години (2020-2024 г.), изчислени на база брой абонати и приходи от предоставяне на мобилна гласова услуга.

*Предприятието е предоставяло мобилна гласова услуга до 15.12.2021 г.

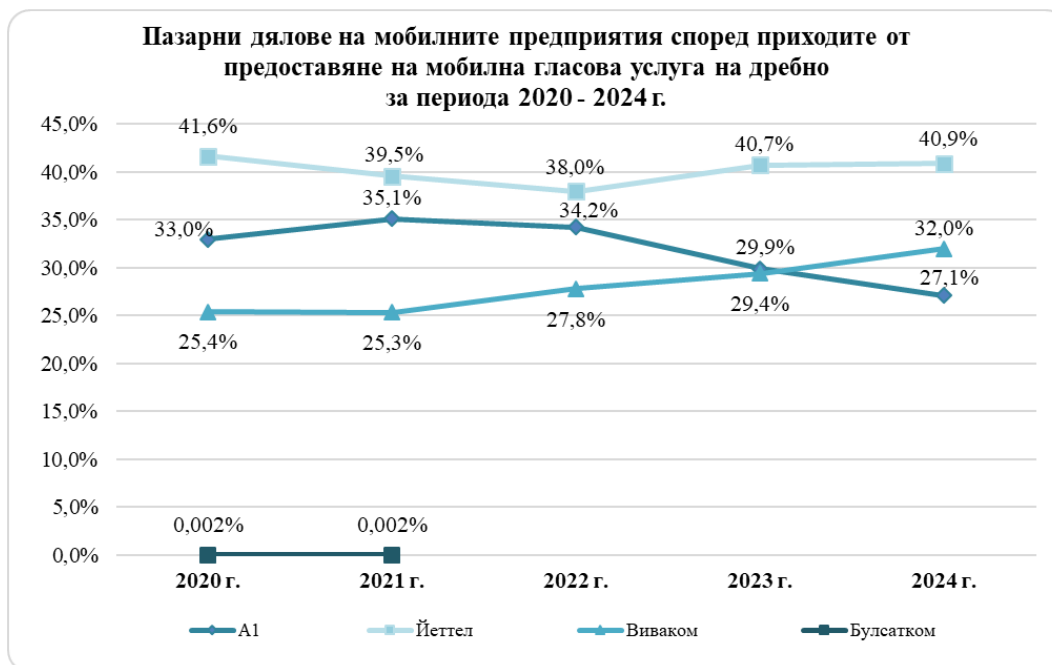
Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 11

От данните на фигура 11 е видно, че през периода 2020-2023 г. пазарният дял на база брой абонати при А1 ежегодно намалява, като през 2024 г. се наблюдава малък ръст в стойността на показателя му. През анализирания петгодишен период (2020-2024 г.) единствено пазарният дял на Виваком, на база брой абонати, ежегодно нараства (с 4,3 процентни пункта през 2024 г. спрямо 2020 г.), а за същия период, съответният дял на Йеттел се свива с 2,8 процентни пункта.

Представените данни на фигура 12 сочат, че за периода 2020-2024 г. пазарният дял на база приходи на Йеттел флукутира и към края на 2024 г. предприятието губи 0,7 процентни пункта спрямо 2020 г., но успява да задържи лидерската позиция в сегмента по този показател. За разлика от него, при А1 не само има спад в пазарния дял след 2021 г., но през 2024 г. предприятието не успява да устои и на конкурентния натиск на другите две мобилни предприятия и отстъпва втората позиция по размер на приходи в сегмента, на Виваком. В тази връзка следва да бъде отбелязано, че през целия петгодишен период единствено пазарният дял на база приходи на Виваком се увеличава и от 25,4% за 2020 г. той нараства на 32,0% през 2024 г. (увеличение с 6,6 процентни пункта). Освен това, конкурентния натиск, който Виваком упражнява в сегмента през последната година, му позволява и да намали с 2,4 процентни пункта разликата, която през 2023 г. съществува

между него и лидера по приходи Йеттел (разликата в пазарните дялове на двете предприятия от 11,3 процентни пункта през 2023 г., намалява на 8,9 процентни пункта през 2024 г.).

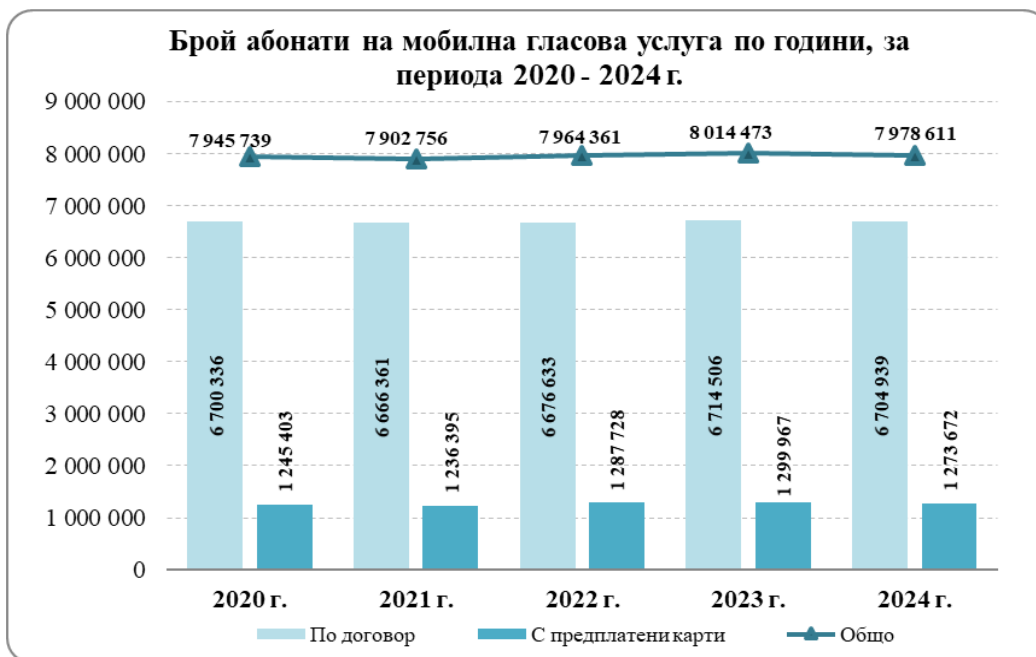
Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 12

Наблюдаваните тенденции в пазарните дялове, на база брой абонати и на база приходи, през разглеждания период (2020-2024 г.) показват, че в сегмента на мобилната гласова услуга текат непрекъснато процеси на конкуренция и преразпределяне на абонати между трите мобилни предприятия. В резултат на това, най-късно навлезлият на пазара на мобилна гласова услуга доставчик – Виваком, през 2024 г. успява да увеличи дела си и на база приходи на дребно, и да заеме втора позиция в сегмента по този показател.

Абонати на мобилна гласова услуга

Към 31.12.2024 г. броят на абонатите на мобилна гласова услуга (брой уникални SIM карти) възлиза на 7 978 611 и в сравнение с предходната 2023 г. се отчита слабо намаление с 0,4%. Данните, представени на фигура 13, показват, че спрямо края на 2023 г., към 31.12.2024 г. има спад както в броя на абонатите по договор (с 0,1%), така и в броя на крайните ползватели на услугата с предплатени карти (с 2,0%). За сравнение – през 2023 г. бе отчетен ръст с 0,6% при абонатите по договор и с 1,0% при тези с предплатени карти.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 13

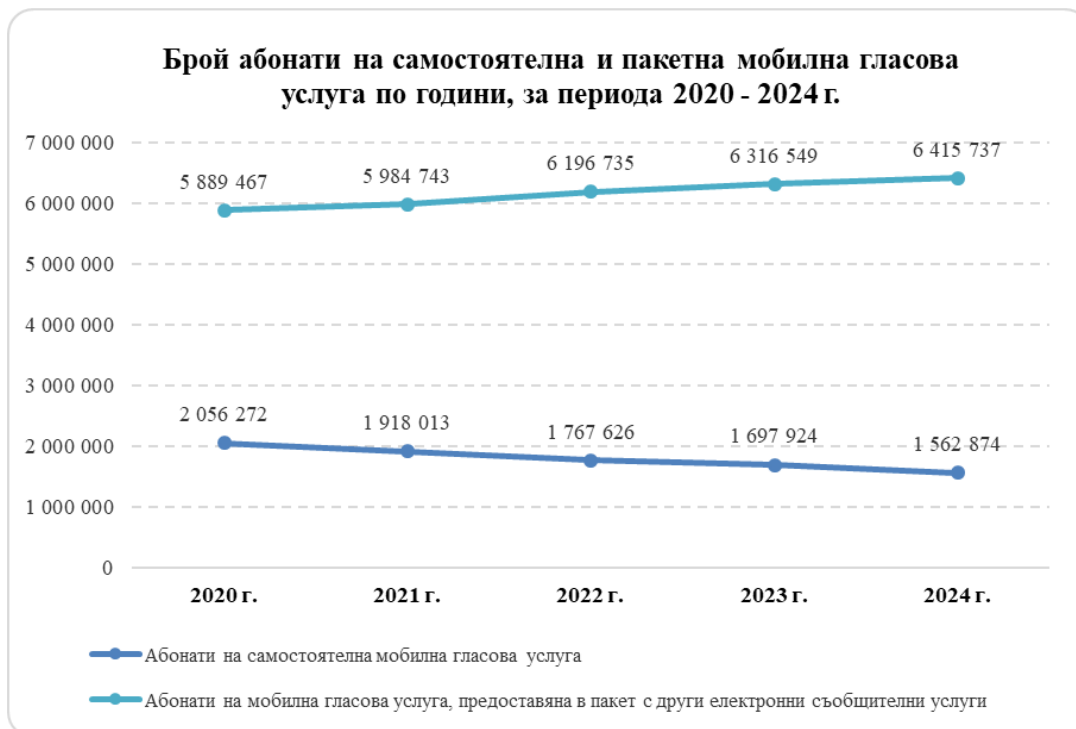
На фигура 14 е представено съотношението между абонатите на предплатена мобилна гласова услуга и абонатите по договор. Данните показват незначителни изменения спрямо края на 2023 г. – към 31.12.2024 г. делът на абонатите по договор се увеличава с 0,2 процентни пункта и достига 84,0% от общия брой абонати, а този на предплатена услуга е съответно 16,0%.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 14

Броят на абонатите, които използват мобилна гласова услуга в пакет с други електронни съобщителни услуги, нараства с 1,6% спрямо края на 2023 г. и към 31.12.2024 г. пакетните абонати достигат 6 415 737 бр., което представлява 80,4% от общия брой на абонатите на мобилна гласова услуга в България. За последните пет години (2020-2024 г.) отчетеният ръст в броя на абонатите, използващи услугата в пакет, е 8,9%.

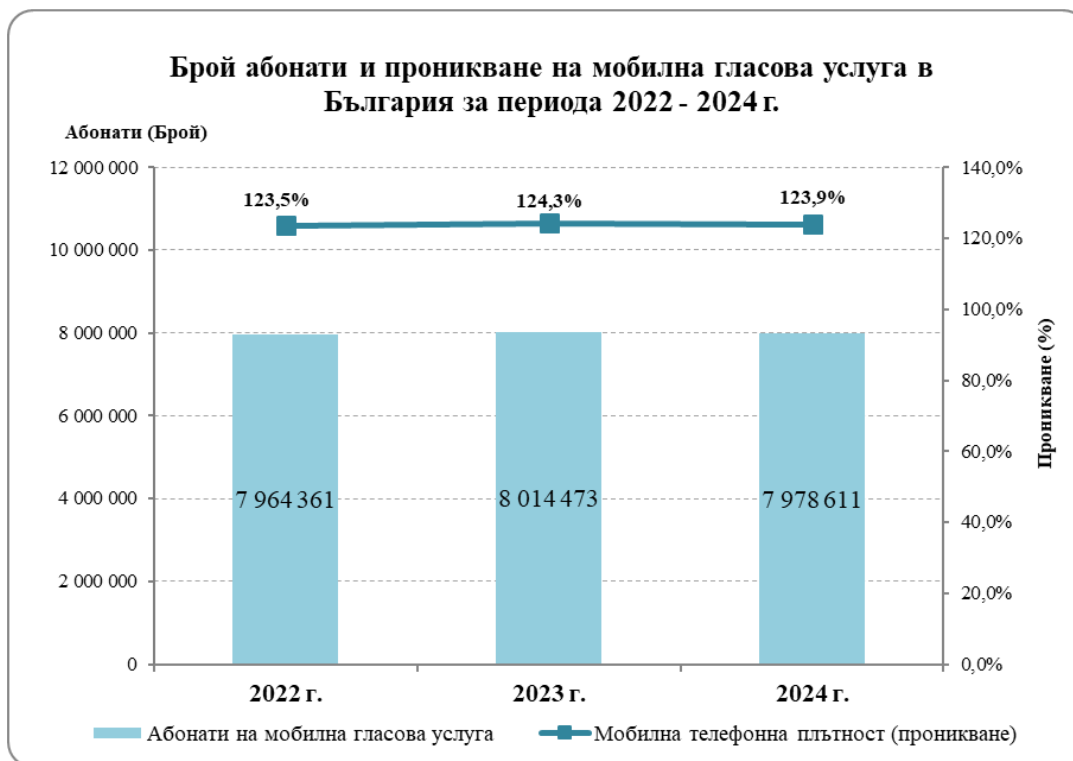

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 15

На фигура 16 е представена информация за броя на абонатите на мобилна гласова услуга и проникването на услугата сред населението за периода 2022-2024 г.²⁰ Данните показват, че регистрираният през 2024 г. спад от 0,4% в броя на абонатите на мобилен глас води до спад с 0,4 процентни пункта и в проникването на услугата сред населението (от 124,3% към 31.12.2023 г. проникването намалява на 123,9% към 31.12.2024 г.).

²⁰ Показателят е изчислен като съотношение между броя на абонатите на мобилна гласова услуга към 31^{-ви} декември на съответната година и броя на населението по данни на НСИ към същата дата (<https://www.nsi.bg/bg/content/2975/население-по-области-общини-местоживее-и-пол>).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 16

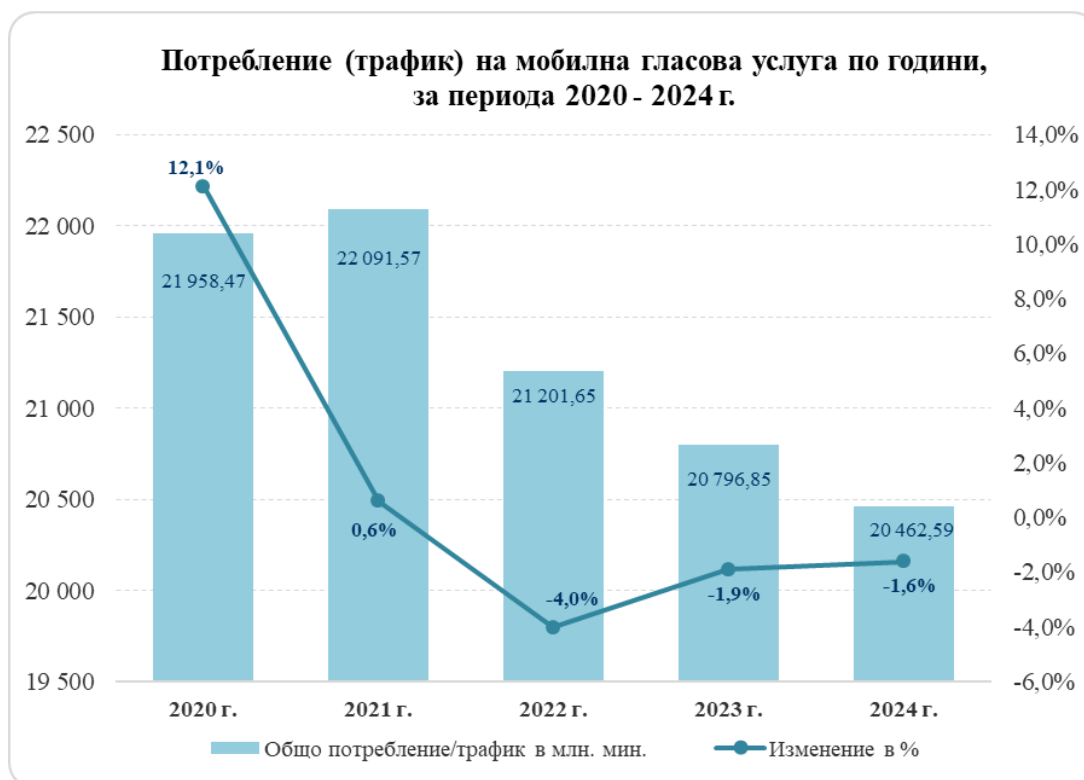
Ръстът в проникването на мобилната гласова услуга сред населението за 2022 г. и 2023 г. се дължи преди всичко на спад в броя на населението в страната и не толкова на увеличение в броя на абонатите, тъй като те нарастват незначително (с 0,8% за 2022 г. и с 0,6% за 2023 г.). В тази връзка следва да бъде отбелязано, че наблюдаваните през последните години тенденции в търсенето и потреблението на мобилна гласова услуга сочат, че услугата е преминала своята фаза на растеж, достигнала е фаза на зрялост и вече е в застой и спад, поради което не може да се очаква, че през следващите години проникването ѝ сред населението ще се промени съществено, освен ако не настъпят благоприятни социално-икономически и демографски процеси, които биха довели до поява на нови ключови бизнес ползватели и абонати на пазара, а оттам – и до тласък в търсенето на услугата.

Потребление (трафик) на мобилна гласова услуга

След достигнатия през 2021 г. пик, потреблението на мобилна гласова услуга намалява за трета поредна година. Общият обем на изходящия трафик от мобилни мрежи в страната²¹ за 2024 г. възлиза на 20 462,59 млн. минути, което представлява с 1,6% по-малко в сравнение с предходната 2023 г. Този спад продължава да се дължи на намаление в броя на изговорените минути от мобилни към фиксирани мрежи в страната (с 8,9%), на спад при разговорите към собствената мобилна мрежа (с 3,9%) и към мрежи в чужбина (с 8,7%). Единствено при трафика към други мобилни мрежи в страната има увеличение (с 1,4%)

²¹ Включва изходящ трафик, генериран от абонати на мобилна гласова услуга в рамките на дадена мобилна мрежа (on net трафик), към други мобилни мрежи в страната (off net трафик), към фиксирани мрежи в страната и към мрежи в чужбина.

спрямо 2023 г., но то не успява да компенсира общото намаление в потреблението на мобилни разговори при посочените по-горе три групи.

Източник: Данни, подадени в КРС

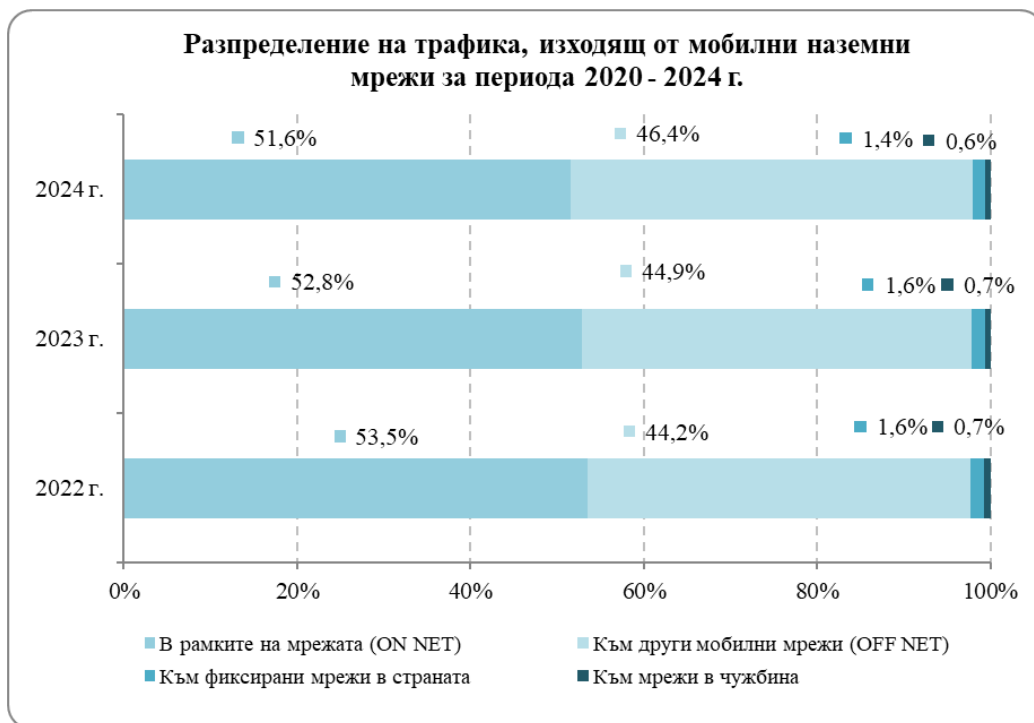
Фиг. 17

Тенденцията на спад в потреблението на услуги в роуминг продължава и през 2024 г., но има забавяне в темпа на намаление спрямо 2023 г.: обемът на изходящите повиквания в роуминг от абонати на българските мобилни предприятия зад граница се свива с 3,2% през 2024 г., което представлява с 3,8 процентни пункта по-малко спрямо регистрирания спад през 2023 г. (7%). При входящите повиквания в роуминг темпът на намаление също се забавя – от 10,5% за 2023 г. отчетеният спад за 2024 г. е 5,2%.

През 2024 г. делът на потреблението (брой изговорени минути), което абонатите по договор (96,8%) и тези с предплатени SIM карти (3,2%) заемат в общото потребление на мобилна гласова услуга, остава без изменение спрямо 2023 г., въпреки че и при двете категории абонати продължава тенденцията на спад в обема на изговорените минути. В сравнение с предходната година темпът на намаление през 2024 г. е по-бавен, като при абонатите по договор регистрираният спад е с 1,6% (при 1,8% за 2023 г.), а при абонатите с предплатени карти е с 2,9% (при 4,5% за 2023 г.).

Липсата на съществена промяна в общия обем на изходящия трафик от мобилни мрежи през 2024 г. спрямо 2023 г. е съпроводена и от устойчивост в структурата на трафика – видно от фигура 18, през 2024 г. за поредна година делът на трафика извън собствената мобилна мрежа (off net) се увеличава (от 44,9% за 2023 г. той достига до 46,4% за 2024 г.), а делът на трафика в рамките на собствената мобилна мрежа (on net) намалява за поредна година (от 52,8% за 2023 г. на 51,6% за 2024 г.). Продължаващото увеличение в дела на off

net трафика показва, че и през 2024 г. няма влошаване на конкуренцията в сегмента поради „затваряне на трафик“ в собствената мобилна мрежа²² и условията за разговори както в мрежата на предприятието, на което крайните ползватели са абонати, така и извън нея, се запазват конкурентни.

Източник: Данни, подадени в КРС

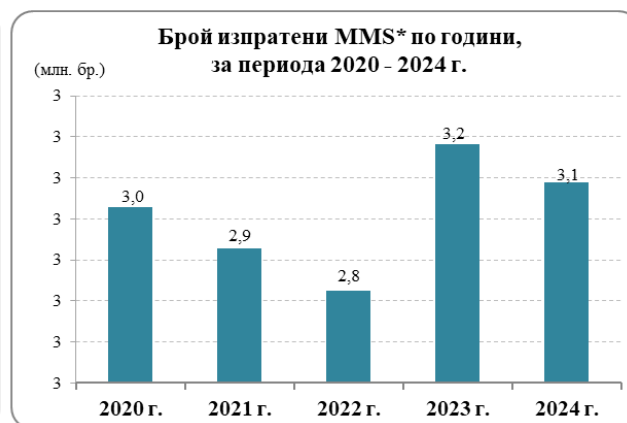
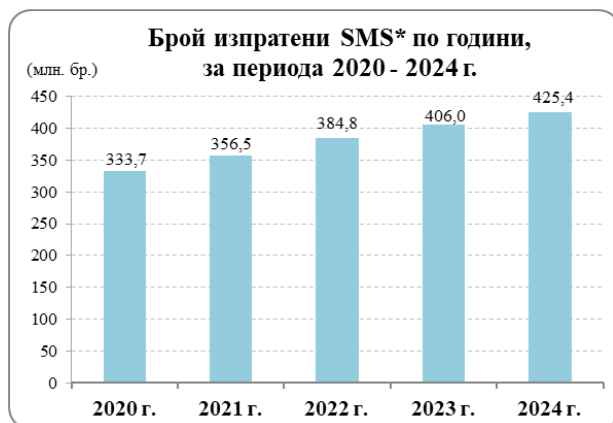
Фиг. 18

Видно от данните на фигура 18, делът на трафика към фиксирани мрежи в страната (1,4%) намалява с 0,2 процентни пункта спрямо 2023 г., а при дела на трафика към мрежи в чужбина отчетеният спад е с 0,1 процентни пункта.

Кратки мултимедийни и текстови съобщения

През 2024 г. общият брой на SMS съобщенията, изпратени от български абонати към мрежи в страната и чужбина и към кратки номера се увеличава (с 4,8%) и достига до 425,4 млн. (фигура 19). Общият брой на изпратените MMS възлиза на 3,1 млн. и бележи спад (с 2,9%) спрямо предходната 2023 г. (фигура 20).

²² „Затварянето на трафик“ представлява продуктова и ценова стратегия, при която на един потребител се създават далеч по-добри условия за повиквания към потребители на същата мрежа (on net повиквания), отколкото към потребители на други мрежи (off net повиквания).

*Изпратени към мрежи в страната и чужбина и към кратки номера

Източник: Данни, подадени в КРС

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 19

Фиг. 20

Регистрираният през 2024 г. ръст при кратките текстови съобщения се дължи изцяло на увеличение с 10,1% в броя на изпратените SMS към кратки номера, докато при кратките текстови съобщения към мрежи в страната и към чужбина има спад спрямо 2023 г., съответно с 1,4% и 6,8%. Посоченият ръст в броя на изпратените SMS към кратки номера вероятно е свързан с обстоятелството, че поне засега те не могат да бъдат заменени от незабавни съобщения през т.нар. „Over The Top (OTT)“ приложения²³ като Facebook Messenger, iMessage, Viber и др., които все по-често се използват от потребителите вместо стандартен SMS. Пренасочването на потребителите към такива приложения вероятно е и сред причините за наблюдавания през 2024 г. спад в броя на изпратените MMS съобщения (с 2,9%), както и за спада в броя на изпратените в роуминг SMS съобщения (с 6,2%).

Приходи от мобилна гласова услуга

През 2024 г. общият обем на приходите от предоставяне на мобилна гласова услуга възлиза на 902,263 млн. лв., което представлява спад с 2,2% спрямо 2023 г. За сравнение – регистрираният през 2023 г. спад в приходите е с 2,5%. Анализът на общия обем на приходите от мобилен глас показва, че през 2024 г. приходите от предоставяне на мобилна гласова услуга на дребно нарастват (с 2,9% спрямо 2023 г.) и достигат 828,138 млн. лв. Приходите от услуги на едро за 2024 г. възлизат на 74,125 млн. лв. и за трета поредна година намаляват, като в сравнение с 2023 г. те са с 37,1% по-малко. Този значителен спад в приходите на едро е провокиран преди всичко от намаление с 40,0% в общите приходи от трафични услуги на едро, което отново се дължи на прилаганите от 1^{-ви} януари 2024 г. нови, по-ниски с 50% цени на едро за терминиране на гласови повиквания в мобилни мрежи (от 0,007823 лв./мин. през 2023 г. цената на едро за терминиране в мобилни мрежи намалява на 0,003912 лв./мин. за 2024 г.), съгласно Делегирания акт относно единните европейски цени за терминиране на гласови повиквания в мобилни и фиксирани мрежи (Делегиран Регламент (ЕС) 2021/654). При приходите от нетрафични услуги на едро, за четвърта поредна година има увеличение (със 17,6% спрямо 2023 г.).

Анализът на данните сочи, че регистрираното през 2024 г. увеличение в обема на

²³ В доклад BoR (16) 35 „Report on OTT services“ BEREC дефинира понятието „over-the-top“ (OTT) като: „Съдържание, услуга или приложение, което се предоставя на краен потребител през обществен интернет“.

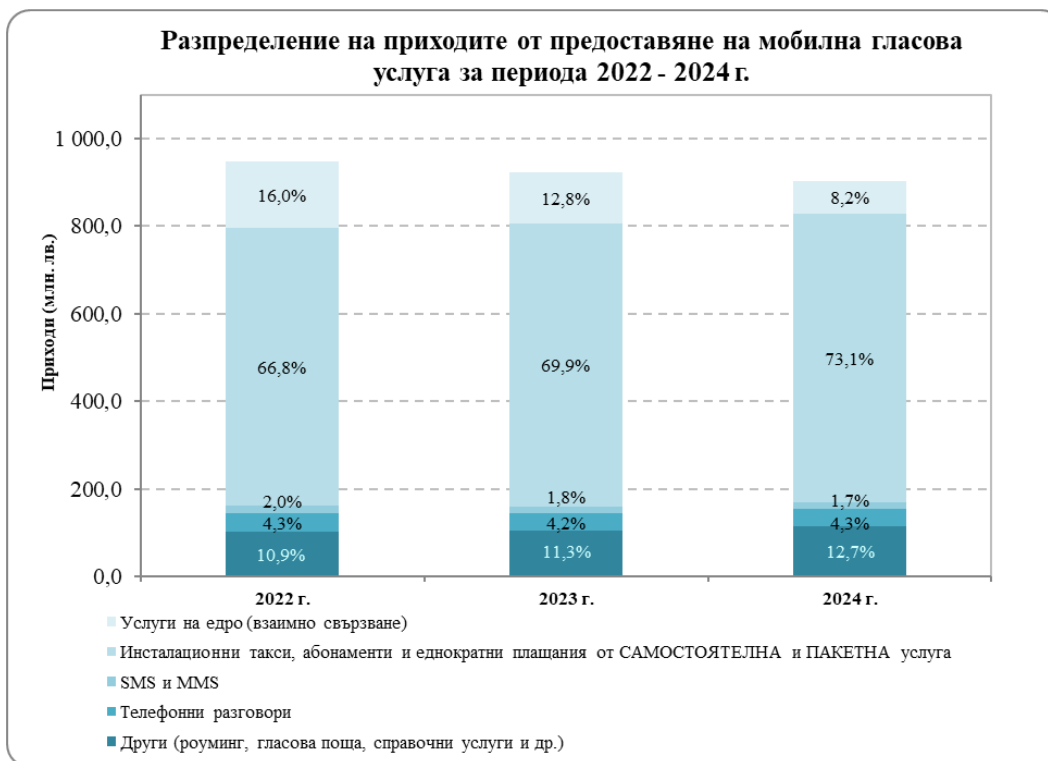
приходите от предоставяне на мобилна гласова услуга на дребно се дължи както на обичайния ръст в приходите от предоставяне на услугата в пакет с други електронни съобщителни услуги (с 3,6%), така и на ръст в трафичните приходи на дребно с 5,2%. При нетрафичните²⁴ приходи от самостоятелно предоставяне на услугата на дребно има спад с 8,5%.

Приходите на дребно (трафични и нетрафични) от самостоятелно предоставяне на мобилна гласова услуга на бизнес абонати продължават да флукуират и отчетеното през 2023 г. увеличение с 6,9% в обема на тези приходи, през 2024 г. е последвано от спад с 1,4%.

Въпреки че в началото на 2024 г. и трите мобилни предприятия индексираха цените на мобилните си планове, увеличение в приходите от предоставяне на мобилна гласова услуга в пакет за 2024 г. (приходи от месечен абонамент и инсталационни такси) се наблюдава само при Йеттел и Виваком, докато А1 отново отчита спад в показателя. Тази ситуация вероятно ще продължи да бъде наблюдавана и през 2025 г., отчитайки факта, че в края на 2024 г. Йеттел и Виваком отново предприеха стъпки за повишаване на цените на абонаментните си планове, докато А1 уведоми своите лоялни клиенти, че ще остави непроменени основните месечни такси през 2025 г.

На фигура 21 е представено разпределението (структура) на общите приходи от мобилна гласова услуга по години, за периода 2022-2024 г. То показва, че значителният спад в приходите на едро през 2024 г. води и до съществено намаление в техния дял, който от 12,8% през 2023 г. се свива до 8,2% (намаление с 4,6 процентни пункта). За сравнение – спадът в показателя за 2023 г. е с 3,2 процентни пункта. Делът на приходите от месечен абонамент и инсталационни такси от самостоятелно и пакетно предоставяне на мобилен глас остава най-голям (73,1%), като продължава да расте (с 3,2 процентни пункта спрямо 2023 г.). При дела на приходите от мобилни разговори (4,3%) има слаб ръст – с 0,1 процентен пункт.

²⁴ Включва следните приходи от самостоятелно предоставяне на мобилна гласова услуга: приходи от месечен абонамент и инсталационни такси, приходи от преносимост на номера, приходи от сключени договори със заявителите на кратки и/или негеографски номера (от еднократни и регулярни/месечни плащания) и други приходи от еднократни плащания за допълнителни услуги (напр. замяна на SIM карта, издаване на детайлни справки, промяна на телефонен номер, номер по избор и други подобни услуги).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 21

Делът на приходите от SMS и MMS слабо се понижава през 2024 г. (с 0,1 процентен пункт), а делът на приходите от други услуги за трета поредна година нараства (с 1,4 процентни пункта) и достига 12,7%.

Обобщение

През 2024 г. конкурентният натиск на Виваком върху двете най-големи мобилни предприятия (A1, който е лидер по брой абонати на мобилна гласова услуга и Йеттел – по размер на приходи на дребно от предоставянето ѝ) продължава и води до ново разместване на позициите в сегмента на мобилна гласова услуга. Към края на 2024 г. Виваком вече притежава втория по големина пазарен дял както по брой абонати, така и по приходи на дребно от предоставяне на услугата.

Конкуренцията между доставчиците на мобилна гласова услуга през 2024 г. се изостря, тъй като потенциалът за ръст в сегмента намалява – броят на абонатите и проникването на услугата сред населението бележи спад, който е съпроводен и от по-слабо потребление на услугата и от намаление в приходите от нея. Основната причина за наблюдавания спад в общите приходи от услугата и през 2024 г. е прилагането от 1^{-ви} януари 2024 г. на нови, още по-ниски цени на едро за терминиране в мобилни мрежи на гласови повиквания с произход държави от Европейския съюз и Европейската икономическа зона (ЕС/ЕИЗ). При приходите на дребно е регистрирано увеличение, като след обявеното в началото на 2024 г. индексирание на цените на дребно и от трите мобилни предприятия, в края на 2024 г. само при Йеттел и Виваком се наблюдава ръст в реализираните приходи на дребно през годината, докато при A1 има спад. В тази връзка следва да бъде отчетено, че с

развитието на технологиите и появата на всяко следващо поколение мобилни мрежи (2G, 3G, 4G и 5G) мобилният телефон постепенно се трансформира от устройство за гласови повиквания и обмен на кратки текстови съобщения в своеобразен портал към знания и забавления, възможност за интерактивна комуникация и средство за развитие на нови бизнес модели. Данните в годишните отчети на мобилните предприятия показват, че търсенето и потреблението на мобилни данни непрекъснато расте, за разлика от търсенето и потреблението на мобилна гласова услуга. С все по-широкото разгръщане на 5G мобилните мрежи и предлагането на по-бърз и качествен мобилен пренос на данни, т.нар. „Over The Top (OTT)“ приложения за разговори и незабавни съобщения все повече изместват класическата мобилна гласова услуги и SMS съобщения. Тази дигитална трансформация измества и фокуса в продуктите и ценови стратегии на мобилните предприятия и мобилната гласова услуга вече няма водеща роля в маркетинговия микс на предприятията, като през последните три години (от 2022 г.) по обем на приходите мобилният достъп до интернет я измества от дългогодишната ѝ лидерска позиция на пазара на електронни съобщения в България.

3. Услуги по предоставяне на линии под наем

През 2024 г. в обема на приходите на сегмента „Линии под наем“, състоящ се от услугите линии под наем на дребно и на едро (включително международни линии) се отчита увеличение както в реализираните приходи, така и в броя на отдадените линии. Въпреки едногодишния ръст от 23,6% в приходите, този сегмент е с най-малък относителен дял (0,7%) в общия обем на пазара.

В таблица 6 е представена обобщена информация за броя на предприятията, предоставяли услугата линии под наем, броя на отдадените линии под наем и размера на реализираните от тях приходи през отчетния период.

Таблица 6

Брой предприятия, брой линии и приходи по вид на предоставяните линии под наем през 2024 г.

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2024 г.	Брой отдадени линии под наем към 31.12.2024 г.	Приходи през 2024 г. (в млн. лв. без ДДС)
1. Линии под наем на едро	18	2 687	23,856
1.1. Национални линии под наем	17	2 360	16,559
1.2. Международни линии под наем	7	327	7,298
2. Линии под наем на дребно	11	1 798	4,777
Общо	21	///	28,633

Източник: Данни, подадени в КРС

През 2024 г. броят на активните предприятия в разглеждания сегмент не се променя и остава 21 (вписаните към 31.12.2024 г. в Публичния регистър на КРС предприятия, заявили намерение да предоставят услугата „линии под наем“, са 116), като 6 от тях са декларирали предоставяне на услугата както на дребно, така и на едро, а 7 са предприятията, предоставяли услугата „международни линии под наем“.

Общите приходи от предоставяне на услугата през 2024 г. бележат ръст с 23,6% и достигат 28,633 млн. лв. В абсолютно изражение това е увеличение с 5,463 млн. лв. спрямо приходите, отчетени през предходната 2023 година и се дължи на реализирания ръст на приходите от линии под наем на едро с 30,0% спрямо 2023 г.

В таблици 7 и 8 са представени пазарните дялове на трите водещи предприятия в сегмента линии под наем (на дребно и на едро) през 2024 г., определени въз основа на предоставяните от тях брой линии.

Таблица 7

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи линии под наем на дребно

Предприятие	2023 г.		2024 г.	
	Дял на база брой линии на дребно	Дял на база приходи на дребно	Дял на база брой линии на дребно	Дял на база приходи на дребно
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	71,5%	47,0%	71,4%	47,2%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	10,2%	18,6%	10,0%	18,1%
НЕТЕРА ЕООД	10,5%	8,8%	10,4%	8,4%
Всички останали	7,8%	25,6%	8,2%	26,3%

Източник: Данни, подадени в КРС

От данните в таблица 7 е видно, че и през 2024 г. двете водещи предприятия, определени въз основа на пазарен дял, изчислен на база брой линии на дребно, остават Виваком и Нетера. През 2024 г. спрямо 2023 г. общият пазарен дял (91,8%) на база брой линии на дребно на трите основни предприятия намалява с 0,4 процентни пункта, което е вследствие на намаление на пазарния дял по този показател и при трите водещи предприятия.

Делът на водещото предприятие – Виваком, изчислен на база приходи от линии под наем на дребно, през 2024 г. се е увеличил с 0,2 процентни пункта спрямо 2023 г. Пазарният дял на всички останали предприятия, изчислен на база приходи, също бележи ръст като достига до 26,3% (0,7 процентни пункта повече спрямо 2023 г.)

Таблица 8

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи линии под наем на едро

Предприятие	2023 г.		2024 г.	
	Дял на база брой линии на едро	Дял на база приходи на едро	Дял на база брой линии на едро	Дял на база приходи на едро
НОВАТЕЛ ЕООД	16,5%	26,4%	20,6%	25,1%
НЕТЕРА ЕООД	27,1%	17,7%	25,9%	33,7%
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	16,3%	21,4%	15,0%	18,3%
Всички останали	40,1%	34,5%	38,5%	22,9%

Източник: Данни, подадени в КРС

През 2024 г. не се наблюдава разместване в позициите на първите три предприятия по показател брой предоставени линии под наем на едро. Общият пазарен дял (61,5%), изчислен на база брой линии на едро на трите основни предприятия, се увеличава само с 1,6

процентни пункта, докато на база приходи е отчетен значителен ръст от 11,6 процентни пункта. Наблюдава се увеличение с 4,1 процентни пункта на пазарния дял, изчислен на база брой линии на едро, при Новател спрямо предходната година. При другите две водещи предприятия – Нетера и Виваком, този показател бележи спад.

Въпреки намаления пазарен дял на база брой линии на едро с 1,2 процентни пункта Нетера увеличава пазарния си дял на база приходи като достига 33,7% – ръст от 16 процентни пункта, което се дължи основно на значителния ръст на приходите от международни линии под наем на едро – 33,81% спрямо предходната година.

Брой линии под наем на едро и дребно

На фигура 22 е представено разпределението на линиите под наем през 2024 г. Данните, подадени от предприятията, показват, че броят на предоставените линии под наем на дребно през 2024 г. в относително изражение е намалял с 2,1 процентни пункта, докато този на едро се е увеличил с 9 процентни пункта. Наблюдава се намаление в относителния дял на броя на международните линии под наем на едро с 6,9 процентни пункта спрямо предходната година. Основното увеличение в броя на националните линии под наем на едро се дължи на Новател, при което е отчетен ръст от 31,3% спрямо 2023 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

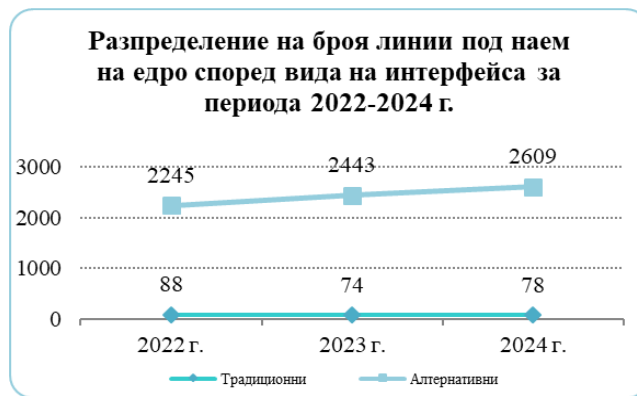
Фиг. 22

На фигури 23 и 24 е представено разпределението на броя предоставени линии под наем на едро и на дребно за периода 2022-2024 г. според вида на използвания интерфейс.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 23

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 24

През 2024 г. при линиите под наем на дребно продължава тенденцията от последните два отчетни периода – броят на традиционните линии намалява с 1,9% и достига 1 289. При алтернативните линии под наем на дребно също се отчита спад с 2,5%.

През 2024 г. тенденцията за увеличение на алтернативните и традиционните линии под наем на едро продължава, като ръстът, който се отчита е съответно 6,8% и 5,4%.

Приходи от линии под наем

На фигура 25 е представена структурата на реализираните приходи от предоставяне на услугата „линии под наем” (на едро и дребно) за периода 2022-2024 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 25

Реализираните приходи, декларирани от предприятията, предоставяли услугата през 2024 г., нарастват с 23,6% спрямо 2023 г., което се дължи най-вече на реализираните приходи от Новател и Нетера, при които се отчита ръст, съответно 28,2% и 49,8% при отчетените приходи от национални линии под наем на едро.

Видно от фигура 25, в структурата на реализираните приходи от линии под наем най-висок ръст в относително изражение се отчита при международните линии под наем – 4,5 процентни пункта в сравнение с 2023 г. Въпреки че през 2024 г. относителният дял на приходите от национални линии под наем на едро намалява с 0,4 процентни пункта, те остават с най-висок относителен дял в общите приходи от 57,8%. Приходите от линии под наем на дребно за поредна година бележа спад с 0,9% в абсолютно изражение и 4,1 процентни пункта в относително.

Обобщение

През 2024 г. в сегмента „Услуги по предоставяне на линии под наем” продължава тенденцията за нарастване на броя на алтернативните линии под наем на едро и се запазва тренда за минимален спад в броя на традиционните линии под наем както на дребно, така и на едро. Въпреки значително увеличение на броя линии под наем на едро и реализираните приходи от тях, относителният дял на сегмента в общата структура на пазара остава под 1%.

4. Пренос на данни и достъп до интернет

Общият обем на реализираните през 2024 г. приходи от услугите, включени в сегмента „Пренос на данни и достъп до интернет“, възлиза на 2 176,068 млн. лв. И през тази година се отчита ръст спрямо предходната 2023 г.²⁵, който възлиза на 11,4%.

В таблица 9 е представена информация за броя на предприятията, които са предоставяли услуги на този пазарен сегмент през 2024 г., наред с информация за броя на техните абонати/ползватели и размера на реализираните от тях приходи.

²⁵ Данните за 2023 г. са актуализирани. Приходите от сегмента за 2023 г. възлизат на 1 963,094 млн. лв.

Таблица 9

**Брой предприятия, абонати/ползватели и приходи по вид на предоставяните през
2024 г. услуги за достъп до интернет и пренос на данни**

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2024 г.	Брой абонати/потребители към 31.12.2024 г.		Приходи (в млн. лв. без ДДС)	
		Общо ¹	в т.ч. абонати на пакетни услуги	Общо ²	в т.ч. приходи от пакетни услуги
1. Услуги за достъп до интернет и пренос на данни на дребно	621	///	///	1 879,791	1 251,174
1.1. Достъп до интернет, в т. ч.:	612	9 934 700	6 972 748	1 819,894	1 251,174
1.1.1. фиксиран	612	2 642 618	874 285	471,277	126,355
1.1.2. мобилен ³	3	7 292 082	6 103 573	1 348,617	1 124,819
1.2. Услуги за пренос на данни	54	1 220 618	///	57,527	///
1.3. Други услуги (хостинг, електронна поща и др.)	17	7 835	///	2,371	///
2. Услуги на едро	141	///	///	296,276	///
2.1. Предоставяне на капацитет за интернет свързаност (Peering и Transit)	95	836	///	23,100	///
2.2. Услуги за пренос на данни	27	418	///	17,895	///
2.3. Предоставяне на едро на достъп до интернет чрез мрежи за достъп от следващо поколение (NGA)	51	277	///	4,493	///
2.4. Други услуги на едро	12	44	///	250,789	///
Общо	667	///	///	2 176,068	///

¹ Вкл. абонати на пакетни услуги.

² Вкл. приходи от пакетни услуги.

³ Вкл. мобилен достъп чрез карти за данни или модем и пакетни услуги с включен мобилен достъп до интернет (включително абонати на пакети за пренос на данни, закупени допълнително към гласови планове, чрез мобилни мрежи от трето, четвърто и пето поколение UMTS/HSPA+/LTE+/NR (5G)).

Забележка: Символът /// означава, че информацията не е приложима за посочения показател или представлява търговска тайна, навсякъде в този документ, където той е използван.

Източник: Данни, подадени в КРС

Участници на пазара

Броят на предприятията, предоставящи услуги за достъп до интернет и пренос на данни през 2024 г., е 667²⁶, като се отчита намаление от 36 предприятия спрямо 2023 г. Намалението в общия брой предприятия се дължи основно на намаления брой на предприятията, предоставящи услуги на дребно през 2024 г., който е с 38 по-малко спрямо 2023 г. и спада до 621. Описаният спад може отчасти да се обясни с наблюдаваното в

²⁶ Включително и предприятията, уведомили КРС за прекратяване на дейността през 2024 г. и декларирали приходи през годината.

последната година поведение от страна на част от предприятията, които консолидират дейността си от няколко активни предприятия в едно, а останалите спират да осъществяват дейност или биват изцяло заличени. Броят на предприятията, предоставящи услуги на едро, е намалял с едно за едногодишния период, като през 2024 г. услуги на едро предоставят 141 предприятия.

При първите трима доставчици на фиксиран достъп до интернет за крайни ползватели (услуга на дребно) през 2024 г. се наблюдава изменение спрямо предходните години, като вече трети след Виваком и А1 е Йеттел. Както беше прогнозирано в годишния доклад на КРС за 2023 г., вследствие на сделките по придобиване, които Виваком осъществи, се наблюдава засилване на пазарните му позиции, ясно изразено в повишаващия се дял на предприятието в общия брой абонати на фиксиран достъп до интернет, както и в повишението на дела на предприятието в общия размер на приходите, реализирани от предоставянето на услугата фиксиран достъп до интернет. Реализирането на посочените сделки оказва влияние върху пазарните позиции и на останалите доставчици на интернет в България. След придобиването на Булсатком²⁷, който до 2023 г. заема трета позиция сред предприятията, предоставящи фиксиран достъп до интернет на дребно, и предшестващото го придобиване на Нетуоркс-България, заемащо четвъртото място през 2023 г., сред предприятията, предоставящи фиксиран достъп до интернет, през 2024 г. третата позиция вече се заема от Йеттел.

Таблица 10

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи фиксиран достъп до интернет на дребно

Предприятие	2023 г.		2024 г.	
	Дял на база брой абонати на фиксиран достъп ¹	Дял на база приходи от фиксиран достъп ²	Дял на база брой абонати на фиксиран достъп ¹	Дял на база приходи от фиксиран достъп ²
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	32,2%	28,8%	39,4%	37,1%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	28,4%	23,2%	29,9%	23,7%
БУЛСАТКОМ ЕООД*	5,4%	3,9%	-	-
ЙЕТЕЛ БЪЛГАРИЯ ЕАД	2,8%	2,2%	4,1%	3,4%
Всички останали	31,3%	41,8%	26,6%	35,8%

¹ Вкл. абонати на пакетни услуги.

² Вкл. приходи от пакетни услуги.

*Считано от 10.07.2024 г. „Булсатком“ ЕООД се влива във „Виваком България“ ЕАД.

Източник: Данни, подадени в КРС

Пазарният лидер на база брой абонати в сегмента фиксиран достъп до интернет на дребно и през 2024 г. остава Виваком, като предприятието увеличава своя пазарен дял значително – със 7,2 процентни пункта спрямо предходната година, като достига 39,4%. А1 запазва втората позиция, като увеличава своя пазарен дял с 1,5 процентни пункта спрямо 2023 г. и обхваща 29,9% от абонатите на фиксиран достъп до интернет на дребно. На трето място през 2024 г. се нарежда Йеттел с дял от 4,1 % и ръст от 1,3 процентни пункта спрямо

²⁷ Считано от 10.07.2024 г. „Булсатком“ ЕООД се влива във „Виваком България“ ЕАД.

2023 г. Предприятията, включени в групата „Всички останали“²⁸ през 2024 г. заемат дял от 26,6%. При пазарния дял на предприятията на база приходи от фиксиран достъп до интернет на дребно, включително и частта на приходите от предоставяне на фиксиран интернет достъп в пакет с други електронни съобщителни услуги, и трите предприятия отбелязват ръст спрямо 2023 г. През 2024 г. Виваком заема 37,1% дял с ръст от 8,3 процентни пункта, А1 заема дял от 23,7% с ръст от 0,4 процентни пункта, Йеттел заема дял от 3,4 % и бележи ръст от 1,2 процентни пункта. Останалите предприятия бележат спад и по двата показателя, като делът на база брой абонати спада с 4,6 процентни пункта, а спадът при пазарния дял на база приходи е в размер на 6 процентни пункта за едногодишен период.

И през 2024 г. мобилен достъп до интернет предоставят 3 предприятия – А1, Виваком и Йеттел. В таблица 11 са представени дяловете им при предоставяне на мобилен интернет през 2023 и 2024 г.

Таблица 11

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи мобилен достъп до интернет на дребно

Предприятие	2023 г.		2024 г.	
	Дял на база брой абонати на мобилен достъп ¹	Дял на база приходи от мобилен достъп ²	Дял на база брой абонати на мобилен достъп ¹	Дял на база приходи от мобилен достъп ²
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ	36,3%	29,4%	36,7%	28,2%
А1 БЪЛГАРИЯ	32,7%	39,8%	33,4%	42,1%
ЙЕТЕЛ БЪЛГАРИЯ	31,0%	30,8%	29,9%	29,7%

¹ Включва абонати на самостоятелна услуга чрез карти за данни или модем и абонати на пакетни услуги, включващи определен обем трафик за данни на максимална скорост и/или обем трафик за данни на месец.

² Включва приходи от самостоятелна услуга чрез карта за данни или модем, приходи от трафик, както и частта на приходите от предоставяне на мобилен интернет в пакет с други електронни съобщителни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните, представени в таблицата, през 2024 г. не се наблюдава разместване на позициите на предприятията, предоставящи мобилен достъп до интернет на дребно, спрямо предходната 2023 година. Пазарният дял на база брой абонати се запазва почти непроменен и при трите предприятия спрямо 2023 г., като незначителен ръст се наблюдава при Виваком и при А1, съответно в размер на 0,4 и 0,7 процентни пункта, а при дела на Йеттел се отчита спад от 1,1 процентни пункта. При пазарните дялове, изчислени на база приходи от предоставяне на мобилен достъп до интернет, също не се отчита разместване на позициите. Както през 2023 г., така и през 2024 г. при Виваком се наблюдава спад, който възлиза на 1,2 процентни пункта, Йеттел отчита близък до този на Виваком спад – 1,1 процентни пункта, а А1 остава предприятието с най-голям пазарен дял на база приходи, като бележи ръст от 2,3 процентни пункта за 2024 г.

²⁸ Включват се всички предприятия, които се намират извън челната тройка на предприятията с най-голям пазарен дял на база брой абонати и приходи от фиксиран достъп до интернет.

Абонати на услуги за достъп до интернет

Общият брой на абонатите на интернет услуги на дребно (фиксиран и мобилен достъп до интернет) към 31.12.2024 г. е 9,935 млн. и бележи увеличение от 2,4%, като регистрираният ръст е сравнително по-малък от този през предходните отчетни периоди. Тенденцията за ръст на броя на абонатите на пакетни услуги (с включен фиксиран и/или мобилен достъп до интернет) се запазва, като за 2024 г. се отчита нарастване от 1,7% в абсолютно изражение и абонатите достигат до 6,973 млн. Делът на абонатите на пакетни услуги в общия брой абонати²⁹ през 2024 г. е 70,2%.

Общият брой на абонатите на фиксиран достъп до интернет (включително и на услуги, предоставяни в пакет) отбелязва ръст от 5,0% като през изминалата година абонатите достигат 2,643 млн. Наред с ръста в общия брой на абонатите на фиксиран достъп до интернет, увеличение от 1,5 % се наблюдава и в броя на абонатите на фиксиран достъп, предоставян в пакет. Делът на абонатите на фиксиран достъп в общия брой абонати на достъп до интернет отново регистрира ръст от 0,7 процентни пункта спрямо предходната година и вече достига 26,6%.

През 2024 г. общият брой на абонатите, използващи услуги за мобилен достъп до интернет³⁰, достига 7,292 млн., като установеният спрямо данните за предходната година ръст се равнява на 1,3%. При абонатите на мобилен достъп до интернет в пакет се забелязва аналогично увеличение от 1,5%, като в края на 2024 г. те възлизат на 6,104 млн. (за сравнение, ръстът през 2023 г. спрямо 2022 г. възлиза на 2,7%). За разлика от предходната година, когато се отчита ръст от 3,3%, за 2024 г. се отчита лек спад от 0,1% в броя на абонатите, ползващи услугата самостоятелно (чрез карти за данни и/или модем) и тези абонати вече достигат 1,189 млн. Делът на абонатите на мобилен достъп до интернет чрез LTE в общия брой абонати на мобилен достъп до интернет е 54,7%, като за 2024 г. се отчита спад от 16 процентни пункта спрямо предходната година. Посоченият спад се дължи най-вече на увеличението на абонаментите на 5G, което се отразява и върху дела им в общия брой абонати на мобилен достъп до интернет, който през 2024 г. възлиза на 33,3% и бележи ръст от 14,5 процентни пункта. Общият брой на абонаментите на 5G в България към 31.12.2024 г. възлиза на 2,431 млн. С увеличаването на абонаментите на 5G, потреблението на услугата също се увеличава. Изчисленият среден месечен трафик в 5G мрежи, генериран от един абонат, възлиза на 17,0 GB през 2024 г.

²⁹ За избягване на дублиране, от общия брой абонати на достъп до интернет са изключени абонатите на пакетни услуги с включен едновременно фиксиран и мобилен достъп до интернет.

³⁰ Самостоятелна услуга чрез карти за данни или модеми и пакетни услуги с включен мобилен достъп до интернет, чрез мобилни мрежи от трето, четвърто и пето поколение UMTS/HSPA+/LTE+/NR (5G)). (включително пакети за пренос на данни, закупени допълнително към гласови планове).

На фигура 26 е представено проникването на фиксиран ширококолов достъп до интернет по население³¹ и домакинства³² и на мобилния достъп³³ по население за периода 2022-2024 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 26

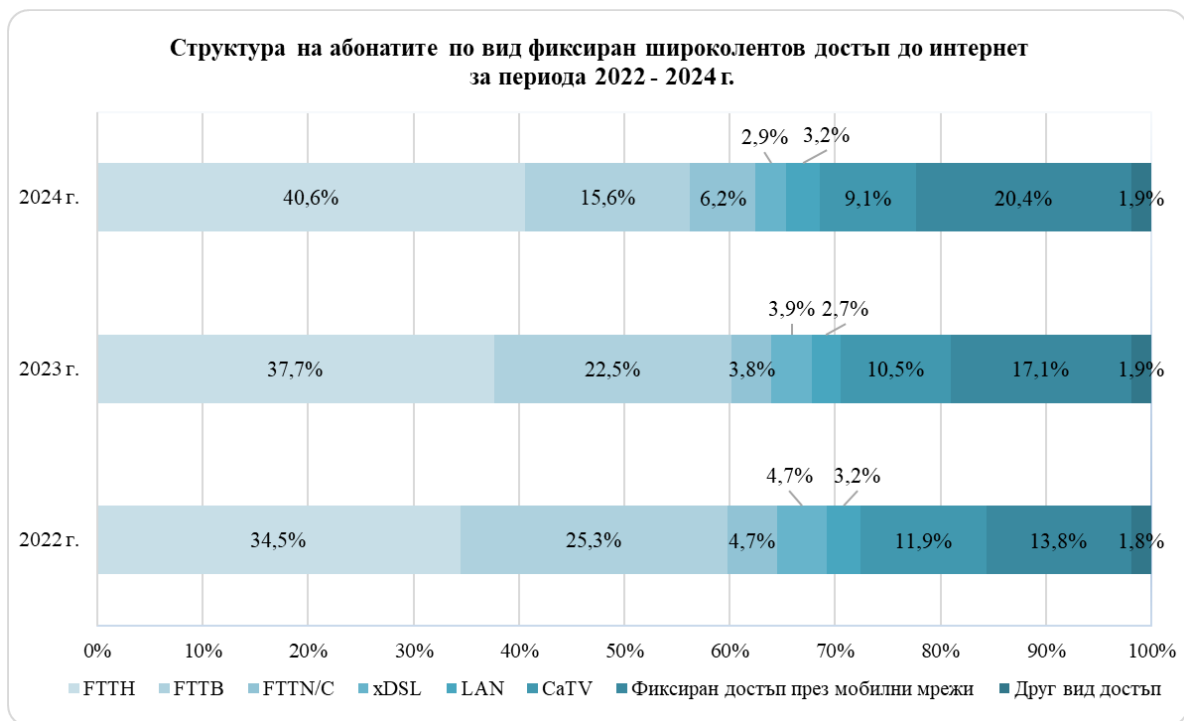
Показателите „Проникване на фиксиран ширококолов достъп по домакинства“, „Проникване на фиксиран ширококолов достъп до интернет по население“ и „Проникване на мобилен достъп до интернет по население“ отново бележат ръст спрямо предходната година съответно от 4 п.п., 2 п.п. и 1,6 процентни пункта.

Структурата на абонатите по видове фиксиран достъп до интернет за периода 2022-2024 г. е показана на фигура 27.

³¹ Показателят е изчислен като съотношение между броя на абонатите на фиксиран достъп до интернет към 31-ви декември на съответната година и броя на населението по данни на НСИ към същата дата (<https://www.nsi.bg/bg/content/2975/население-по-области-общини-местоживееене-и-пол>).

³² Показателят е изчислен като съотношение между броя на домашните абонати на фиксиран достъп до интернет към 31.12.2024 г. и броя на домакинствата от преброяването на НСИ, проведено през 2021 г. (2 866 657 домакинства - https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/Census2021_Households.pdf)

³³ Включват се: абонати на пакетни услуги с включен мобилен достъп до интернет (включително абонати на пакети за пренос на данни, закупени допълнително към гласови планове), абонати на самостоятелна услуга чрез карти за данни или модеми, както и ползватели на услуги за мобилен достъп до интернет, предоставяни без отделен абонамент. Показателят е изчислен като съотношение между броя на абонатите на мобилен достъп към 31.12.2024 г. и броя на населението по данни на НСИ към същата дата (<https://www.nsi.bg/bg/content/2975/население-по-области-общини-местоживееене-и-пол>).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 27

Към края на 2024 г. 62,4% от абонатите на фиксиран достъп до интернет в България ползват достъп чрез влакнесто-оптични мрежи (FTTH³⁴, FTTB и FTTN/C). Запазва се тенденцията общият брой на абонатите, ползващи оптичен достъп, да се увеличава в абсолютно изражение, макар и със забавен темп. В края на 2024 г. е отчетен ръст от 2,5% за едногодишен период, докато в края на 2023 г. този ръст е бил в размер на 4,5%. Броят на абонатите на FTTH достъп в общия брой абонати на фиксиран достъп също нараства, като в абсолютно изражение абонатите на оптика до дома са се увеличили с 13,0%. Отчетеното увеличение в дела на абонатите на FTTH достъп спрямо предходната година е в размер на близо 3 процентни пункта и за поредна година този вид достъп затвърждава лидерската си позиция в структурата на абонатите по вид фиксиран широколентов достъп до интернет.

Промяна има по отношение на втората позиция във видовете достъп до интернет на база брой абонати. В края на 2024 г. делът на абонатите на фиксиран достъп през мобилна мрежа в общия брой абонати на фиксиран достъп е 20,4%, като нараства с 3,3 процентни пункта спрямо предходната 2023 г. В абсолютно изражение броят на абонатите на този вид достъп е нараснал с 25,3% за едногодишен период. Основната причина за този значителен ръст се корени както в широкото покритие на LTE мрежите в национален мащаб, така и поради продължаващото мащабно разгръщане на мрежи от пето поколение NR (5G).

На трета позиция с дял на абонатите от 15,6% в общия брой абонати на фиксиран широколентов достъп е FTTB достъпът, при който се отчита спад от 6,9 процентни пункта

³⁴ Включва абонати на FTTH и FTTx bitstream достъп.

спрямо 2023 г., дължащ се на увеличението на абонатите на FTTH достъп и фиксиран достъп през мобилна мрежа.

Абонатите на CATV достъп (базиран на мрежите за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми и стандарт DOCSIS) се нареждат на четвърта позиция, като за поредна година регистрират спад – с 1,4 процентни пункта спрямо 2023 г. Абонатите на CATV достъп, ползващи протокол DOCSIS 3.0, се увеличават с 0,6 процентни пункта и достигат 99,4% от общия брой абонати на CATV достъп.

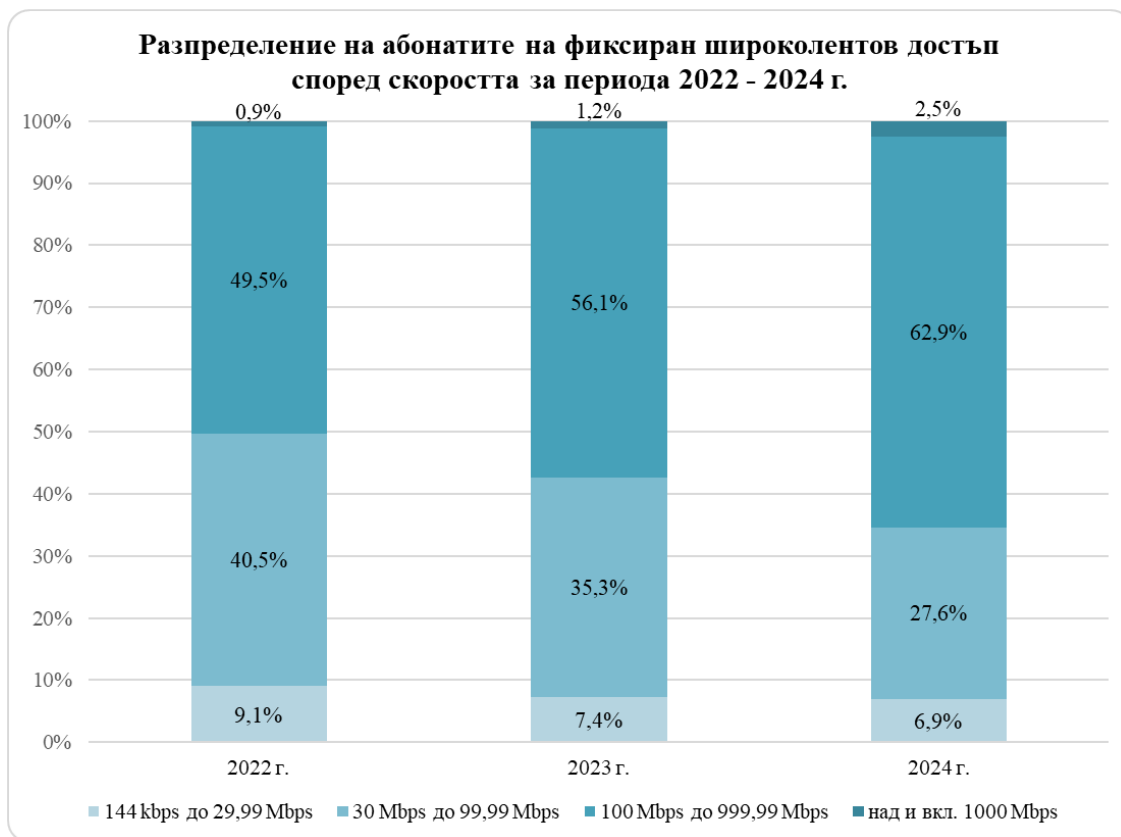
Тенденцията на спад на абонатите на xDSL достъп, предоставян единствено от Виваком, продължава и през 2024 г. Спрямо края на предходната година броят на абонатите на този вид достъп е намалял с 19,8% в абсолютно изражение, а за периода 2022-2024 г. спадът е с близо 31,0%. В края на отчетния период дялът на абонатите на xDSL достъп в общия брой абонати на предприятието е 7,5% или с 4,5 процентни пункта по-малко спрямо предходната година. Абонатите, които ползват VDSL³⁵, спадат с 2,1 процентни пункта спрямо 2023 г. до 4,6% в общия брой абонати на предприятието. Както през предходната година, така и през 2024 г. дялът на абонатите на оптичен достъп на Виваком в общия брой абонати на предприятието продължава да нараства и достига 71,3% спрямо 67% в края на 2023 г. В абсолютна стойност отчетеното увеличение в броя на абонатите, използващи влакнесто-оптични мрежи, е 36,8%

Дялът на абонатите на LAN достъп през 2024 г. остава нисък – 3,2% от общия брой абонати на фиксиран ширококолов достъп, като е отчетено незначително увеличение от 0,5 процентни пункта. Дялът на абонатите на „Друг вид достъп“³⁶ се запазва (1,9%), като с най-голям дял в общия брой абонати на „Друг вид достъп“ е RLAN достъпът с дял от 78,1%, следван от достъп чрез линии под наем и специално организиран достъп с 18,8% и достъп чрез спътникови мрежи с 3,1%.

Тенденцията да се увеличава скоростта на предлаганите интернет услуги продължава и през 2024 г. На фигура 28 е представено разпределението на броя на абонатите на фиксиран ширококолов достъп до интернет според скоростта на даунлоуд от международното пространство за тригодишния период 2022-2024 г.

³⁵ Абонатите на VDSL се включват в общия брой абонати на достъп до интернет чрез xDSL технология.

³⁶ В „Друг вид достъп“ попадат следните видове достъп: RLAN достъп, достъп чрез спътникови мрежи и достъп чрез линии под наем и специално организиран достъп .

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 28

Както през предходната година, така и през 2024 г., в структурата на абонатите, разпределени по скоростни интервали, лидерската позиция се заема от ползвателите на свръх-високоскоростен достъп (над и вкл. 100 Mbps) с дял от 65,4%. Отчетеното увеличение за едногодишния период е в размер на 8,1 процентни пункта, и с цели 15 процентни пункта спрямо 2022 г., което е резултат от увеличаващия се брой абонати, ползващи оптична свързаност, кабелен протокол за достъп DOCSIS 3.0 и фиксиран достъп през мобилни мрежи.

Най-голям е дялът на абонатите, ползващи скорости от 100 до 999,99 Mbps. Към края на 2024 г. 62,9% от абонатите използват скорости в посочения интервал, като отчетеното увеличение спрямо 2023 г. е с 6,8 процентни пункта, а спрямо 2022 г. с над 13 процентни пункта. Дялът на абонатите в скоростния интервал „над и включително 1000 Mbps“ се увеличава двойно спрямо предходната година и достига 2,5% в общия брой абонати на фиксиран достъп. В този интервал се отчита и най-голям ръст в абсолютно изражение на абонатите – спрямо 2022 г. те са се увеличили над 3 пъти.

Относителният дял на абонатите, които ползват високоскоростен достъп със скорост на даунлоуд от международното пространство от 30 Mbps до 99,99 Mbps намалява до 27,6% в края на 2024 г., като регистрираният спад е в размер на 7,7 процентни пункта. След тях се нареждат абонатите, ползващи скорости до 29,99 Mbps, чийто дял се свива до 6,9%.

В абсолютно изражение броят на абонатите на широколентов достъп, ползващи скорости в интервала от 100 до 999,99 Mbps отчита ръст от 17,8%, за сметка на абонатите в интервала от 30 до 99,99 Mbps, които намаляват със 17,7%. При абонатите, ползващи скорости до 29,99 Mbps се отчита спад с 0,8%.

Приходи от пренос на данни и достъп до интернет

През 2024 г. спрямо 2023 г. приходите³⁷ от сегмента „Пренос на данни и достъп до интернет” достигат 2 176,068 млн. лв. Отчетеният ръст от 11,4% спрямо данните от 2023 г. се дължи основно на увеличението на приходите от услугите на дребно, където ръстът е в размер на 11,8%. Общият размер на приходите от услуги на дребно е 1 879,791 млн. лв., 96,8% от които са приходите от услуги за достъп до интернет (1 819,894 млн. лв.). Приходите от услуги на едро са в размер на 296,276 млн. лв., които за поредна година запазват възходящия си темп. Общият размер на приходите от услуги на дребно нараства с 0,3 процентни пункта и формира 86,4% от приходите на сегмента „Пренос на данни и достъп до интернет”, а този от услуги на едро представлява 13,6% от приходите в разглеждания сегмент.

На фигура 29 е представена структурата на реализираните приходи за периода 2022-2024 г.

³⁷ Включва приходи от самостоятелно предлагани услуги за фиксиран и мобилен достъп до интернет на дребно, услуги за пренос на данни на дребно и услуги на едро (капацитет за интернет свързаност, услуги за достъп на едро, предоставяне на едро на достъп до интернет чрез мрежи за достъп от следващо поколение (NGA), услуги за пренос на данни на едро) и приходи от достъп до интернет (фиксиран и мобилен), предоставян в пакет с други електронни съобщителни услуги.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 29

През 2024 г. няма съществено изменение в общата структура на приходите в сегмента. Най-голям относителен дял (83,6%) продължават да заемат приходите от услуги за достъп до интернет на дребно, които през изминалата година отчитат ръст в абсолютна стойност от 12,3% спрямо 2023 г. Продължава тенденцията общите приходи от предоставяне на мобилен достъп до интернет да бележат ръст и за едногодишния период регистрираното увеличение е в размер на 12,9%. При приходите от предоставяне на фиксиран достъп до интернет на дребно се наблюдава ръст от 10,4% спрямо данните за 2023 г. При разпределените приходи от пакетни услуги, отнасящи се до услугата мобилен достъп до интернет³⁸, се отчита ръст от 14,9% спрямо 2023 г., а за периода 2022-2024 г. тези приходи са се увеличили с 43,3%. В частта от приходите от пакетни услуги, отнасяща се до услугата фиксиран достъп до интернет³⁹, ръстът е в размер на 10,8% за едногодишния период и 43,9% спрямо 2022 г. При всички приходи от видовете услуги, посочени по-горе, се наблюдава забавяне на темпа на нарастване спрямо предходната година.

³⁸ Частта от приходите, която се отнася до мобилен достъп до интернет, включен в пакета.

³⁹ Частта от приходите, която се отнася до фиксиран достъп до интернет, включен в пакета.

Обобщение

Тенденциите, наблюдавани в сегмента „Пренос на данни и достъп до интернет” през последните години, до голяма степен се запазват и през изминалата 2024 г. Спрямо 2023 г. се отчита следното:

- Продължава да нараства общият брой абонати на фиксиран и на мобилен достъп до интернет. За поредна година се отчита увеличение както при дела на абонатите на ФТТН достъп в общия брой абонати на фиксиран достъп до интернет, така и при дела на абонатите на 5G мобилен достъп в общия брой абонати на мобилен достъп до интернет;
- Увеличава се делът на абонатите, които ползват свръх-високоскоростен достъп до интернет⁴⁰, включително тези, които ползват гигабитови скорости, в общия брой абонати на фиксиран достъп до интернет.
- Увеличава се делът на абонатите на фиксиран достъп през мобилни мрежи в общия брой абонати на фиксиран достъп до интернет както поради широкото покритие на LTE мрежите в национален мащаб, така и поради продължаващото разгръщане на мрежи от пето поколение NR (5G);
- Отново се отчита ръст в общия обем на приходите от сегмента, като нарастват както приходите от услугите на дребно, така и приходите от услуги на едро;
- Вследствие на посочените по-горе в текста сделки по придобиване и сливане, осъществени от Виваком през 2024 г. позициите на предприятието на пазарния сегмент на фиксиран достъп до интернет на дребно се засилват;
- Не се наблюдава разместване на позициите на предприятията, предоставящи мобилен достъп до интернет на дребно, по пазарни дялове на база брой абонати и на база приходи. И при трите предприятия пазарните дялове отчитат незначителни промени спрямо предходната година.

5. Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми

През 2024 г. обемът на пазарния сегмент „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми” възлиза на 543,555 млн. лв., като остава без съществена промяна спрямо 2023 г.

Обобщена информация за броя на предприятията, предоставяли услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, за броя на техните абонати/ползвателите, както и за размера на генерираните от тях приходи, заедно със структурата на сегмента, е представена в таблица 12 и на фигура 30.

⁴⁰ Със скорост на даунлоуд от международното пространство над и вкл. 100 Mbps.

Таблица 12

Брой предприятия, брой абонати/ ползватели и приходи по вид на предоставяните през 2024 г. услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми в сегмента

Наименование на услугата	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2024 г.	Брой абонати/потребители към 31.12.2024 г.		Приходи (в млн. лв. без ДДС)	
		Общо ¹	в т.ч. абонати на пакетни услуги	Общо ²	в т.ч. от пакетни услуги ³
1. Разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно	251	2 017 183	877 070	506,064	213,564
1.1. Кабелна телевизия	208	418 323	222 445	106,093	60,218
1.2. Спътникова (сателитна) телевизия	3	635 031	50 824	149,767	16,222
1.3. IPTV	83	963 829	603 801	250,204	137,124
2. Наземно радиоразпръскване на радио- и телевизионни програми	55	///	///	///	///
3. Предоставяне на пренос/разпространение на радио- и телевизионни програми	12	///	///	37,491	///
3.1. Услуги за пренос на радио- и телевизионни програми	6	///	///	2,063	///
3.2. Услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми, в т.ч. тв услуга на едро (чрез IPTV и/или DVB-C способ)	9	///	///	35,428	///
Общо	///	///	///	543,555	///

¹ Вкл. абонати на пакетни услуги.

² Вкл. приходи от пакетни услуги.

³ Приходите от пакетни услуги по тв платформи са оценени на база разпределението на абонатите на пакетни услуги по платформи.

Източник: Данни, подадени в КРС

Съгласно декларираните от предприятията данни, през 2024 г. ръст бележат приходите от IPTV – с 15,1%, и от кабелна телевизия – с 3,5%, спрямо предходната година. Приходите, генерирани от останалите услуги в сегмента, намаляват за разглеждания едногодишен период, като най-голям спад е отчетен при приходите от услугите за пренос на радио- и телевизионни програми на едро – 42,0%, следван от приходите от спътникова телевизия със 17,7%. С 1,2% намаляват и приходите от услугите за разпространение на радио- и телевизионни програми на едро, вкл. услугите на едро чрез IPTV и/или DVB/C способ за едногодишния период.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 30

През 2024 г. най-голям дял в общия обем на сегмента (93,1%) продължават да заемат приходите от предоставяне на услуги на дребно за разпространение на радио- и телевизионни програми (фигура 30): кабелна телевизия, спътникова (сателитна) телевизия и IPTV. Делът на приходите от IPTV, който продължава възходящото си развитие и през 2024 г., е най-висок в общия обем на сегмента, като в относително изражение този дял нараства с почти 6 процентни пункта за едногодишния период, достигайки 46,0%. На второ място остава делът на приходите от спътникова телевизия, който намалява с 6 процентни пункта до 27,6%, следван от този на приходите от кабелна телевизия, който през 2024 г. бележи ръст от 0,6 процентни пункта, заемайки 19,5% от общия обем на сегмента. Дяловете, които заемат приходите, генерирани от услуги на едро на този пазарен сегмент, не показват съществено изменение спрямо предходния едногодишен период.

5.1. Разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно

Участници на пазара

През 2024 г. 251⁴¹ предприятия предоставят услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно (таблица 13), като този брой нараства незначително спрямо предходната година.

Към 31.12.2024 г. общият брой на реално предоставящите кабелна телевизия предприятия възлиза на 208 (ръст с 1 спрямо 2023 г.), а 83 са доставчиците на IPTV.

⁴¹ Включително и предприятията, уведомили КРС за прекратяване на дейността през 2024 г. и декларирали приходи през отчетната годината.

Предприятията, които са декларирали, че към края на 2024 г. са предоставяли услугата спътникова (сателитна) телевизия у нас, намаляват до 3⁴² – Виваком, А1 и „Неосат“ АД.

На следващата таблица са представени относителните дялове на първите три предприятия, изчислени на база брой абонати и приходи от предоставяне на телевизионна услуга на дребно, вкл. частта от приходите от пакетни услуги с телевизия за периода 2023-2024 г.

Таблица 13

Пазарни дялове на предприятията, предоставящи платена телевизия на дребно за периода 2023-2024 г.

Предприятие	2023 г.		2024 г.	
	Дял на база брой абонати	Дял на база приходи	Дял на база брой абонати	Дял на база приходи
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ	36,3%	32,7%	59,6%	56,5%
А1 БЪЛГАРИЯ	27,3%	28,9%	26,5%	31,6%
БУЛСАТКОМ*	22,1%	26,0%	-	-
ЙЕТЕЛ БЪЛГАРИЯ	0,3%	0,003%	1,5%	0,3%
Всички останали	14,0%	12,5%	12,4%	11,5%

* Считано от 10.07.2024 г. „Булсатком“ ЕООД се влива във „Виваком България“ ЕАД.

Източник: Данни, подадени в КРС

През 2024 г. най-големите предприятия, предоставящи платена телевизия, вече са Виваком, А1 и Йеттел. Пазарният лидер на база брой абонати на този пазарен сегмент остава Виваком с дял от почти 60% на база брой абонати и 56,5% на база приходи. Дяловете на предприятието съществено нарастват за едногодишния период, като основната причина за това е вливането във Виваком на Булсатком и „ТВН Дистрибуция България“ ЕООД, които заемат съответно трета и четвърта позиция по пазарен дял за 2023 г. на този сегмент. Данните за дейността на двете предприятия са подадени в годишния отчет на Виваком за 2024 г.

А1 запазва втората позиция, като през 2024 г. делът на предприятието на база абонати намалява с 0,8 процентни пункта, а на база приходи нараства с 2,7 процентни пункта, обхващайки съответно 26,5% от абонатите на платена телевизия и 31,6% от реализираните приходи.

През 2024 г. Йеттел влиза в челната тройка, като от 14-та позиция през 2023 г. той се изкачва до трета в рамките на едногодишния период. Предприятието предоставя платена телевизия чрез 5G мрежата си, като абонатите, ползващи услугата на Йеттел към края на 2024 г., възлизат на 1,5% от общия брой абонати на платена телевизия, отчитайки ръст в относително изражение от 1,2 процентни пункта. Декларираните от предприятието приходи

⁴² Считано от 10.07.2024 г. „Булсатком“ ЕООД се влива във „Виваком България“ ЕАД.

от предоставянето на услугата през 2024 г. обхващат едва 0,3% от общия обем на приходите от платена телевизия, нараствайки за едногодишния период с 0,3 процентни пункта.

Всички останали участници на пазарния сегмент, извън челната тройка, обхващат 12,4% от абонатите (спад от 1,6 процентни пункта) и 11,5% от приходите (спад от 1 процентен пункт).

Абонати на услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно

Към 31.12.2024 г. броят на абонатите на платена телевизия на дребно отчита незначителен ръст от 0,5% спрямо края на предходната година и възлиза на 2,02 млн. абоната⁴³.

На фигура 31 са представени дяловете на абонатите⁴⁴ по платформи в общия брой абонати на платена телевизия за периода 2022-2024 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 31

Към края на 2024 г. броят на абонатите на IPTV продължава да нараства спрямо предходния отчетен период – с 9,4%, като дялът му отбелязва ръст от 3,9 процентни пункта и към 31.12.2024 г. вече заема 47,8%, с което се затвърждава позицията на платформата с най-голям дял в абонатната структура на пазара на платена телевизия. Пет са предприятията, които са започнали да предоставят IPTV през 2024 г., като дялът на абонатите на тези предприятия в общия брой абонати на IPTV към 31.12.2024 г. възлиза на 0,5%. Независимо че е отчетен ръст в броя на абонатите, при 64,0% от всички останали предприятия, предоставящи IPTV, нарастването на общия брой абонати на тази телевизионна платформа

⁴³ Включително абонати на пакетни услуги, които към 31.12.2024 г. са 877 070.

⁴⁴ Данните за 2023 г. са актуализирани.

за изследвания едногодишен период се дължи най-вече на отчетеното увеличение в броя на абонатите на Виваком, А1 и Йеттел, които общо представляват 95,0% от абонатите на IPTV в страната.

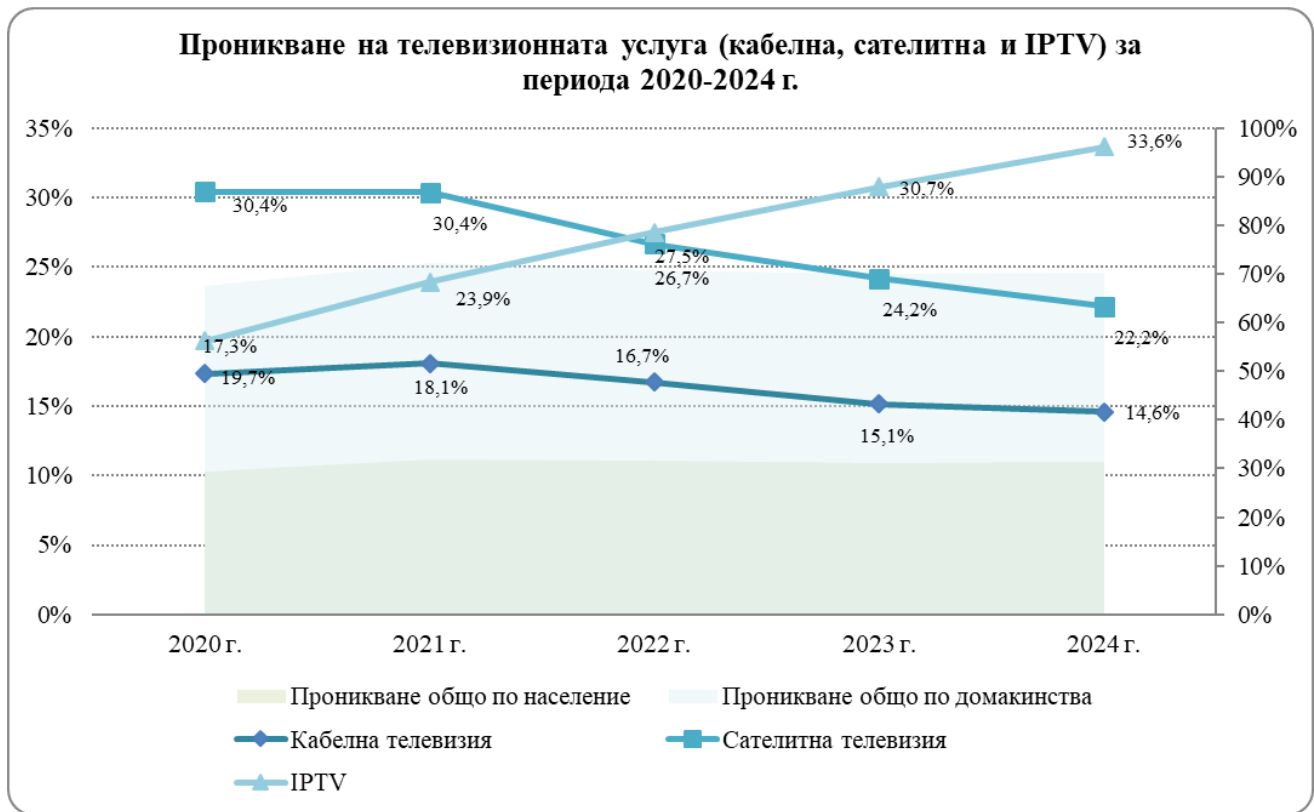
Делът на абонатите на сателитна телевизия за поредна година отбелязва спад, който за едногодишния период възлиза на 3 процентни пункта. Тази негативна тенденция, както и значително нарасналия дял на IPTV оставят сателитната телевизия на второ място с дял от 31,5% (фигура 31). В абсолютни стойности в броя на абонатите на сателитна телевизия се отчита намаление в размер на 8,4% спрямо 31.12.2023 г. С оглед осъщественото през 2024 г. вливане на най-големия доставчик на сателитна телевизия – Булсатком, във Виваком, очакванията на регулатора, изразени в предходния годишен доклад, се оправдават, като делът на абонатите на сателитна телевизия на Виваком надхвърля 80,0% към края на 2024 г.

Броят на абонатите на кабелна телевизия продължава да намалява и през настоящия отчетен период, като отчетеният спад е в размер на 3,5%, а делът им в общия брой абонати на платена телевизия намалява с 0,9 процентни пункта до 20,7%.

За изследвания период проникването⁴⁵ на платена телевизия сред домакинствата в България не отчита съществена промяна спрямо предходния отчетен период. Към 31.12.2024 г. е налице ръст от 0,3 процентни пункта, като стойността на този показател достига 70,4%. Проникването на кабелната и на сателитната телевизия бележи спад съответно от 0,5 и 2 процентни пункта спрямо 2023 г. IP телевизията продължава възходящото си развитие и към края на 2024 г. проникването на услугата сред домакинствата вече е 33,6%, отбелязвайки ръст от 2,9 процентни пункта спрямо предходната година (фигура 32). Проникването на платена телевизия сред населението⁴⁶ на България остава на почти същото равнище както при предходния отчетен период, като възлиза на 31,3%, увеличавайки стойността си с едва 0,2 процентни пункта спрямо 2023 г.

⁴⁵ Показателят е изчислен като съотношение между броя на абонатите на платена телевизия към 31.12.2024 г. и броя на домакинствата от преброяването на НСИ, проведено през 2021 г. (2 866 657 домакинства - https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/Census2021_Households.pdf).

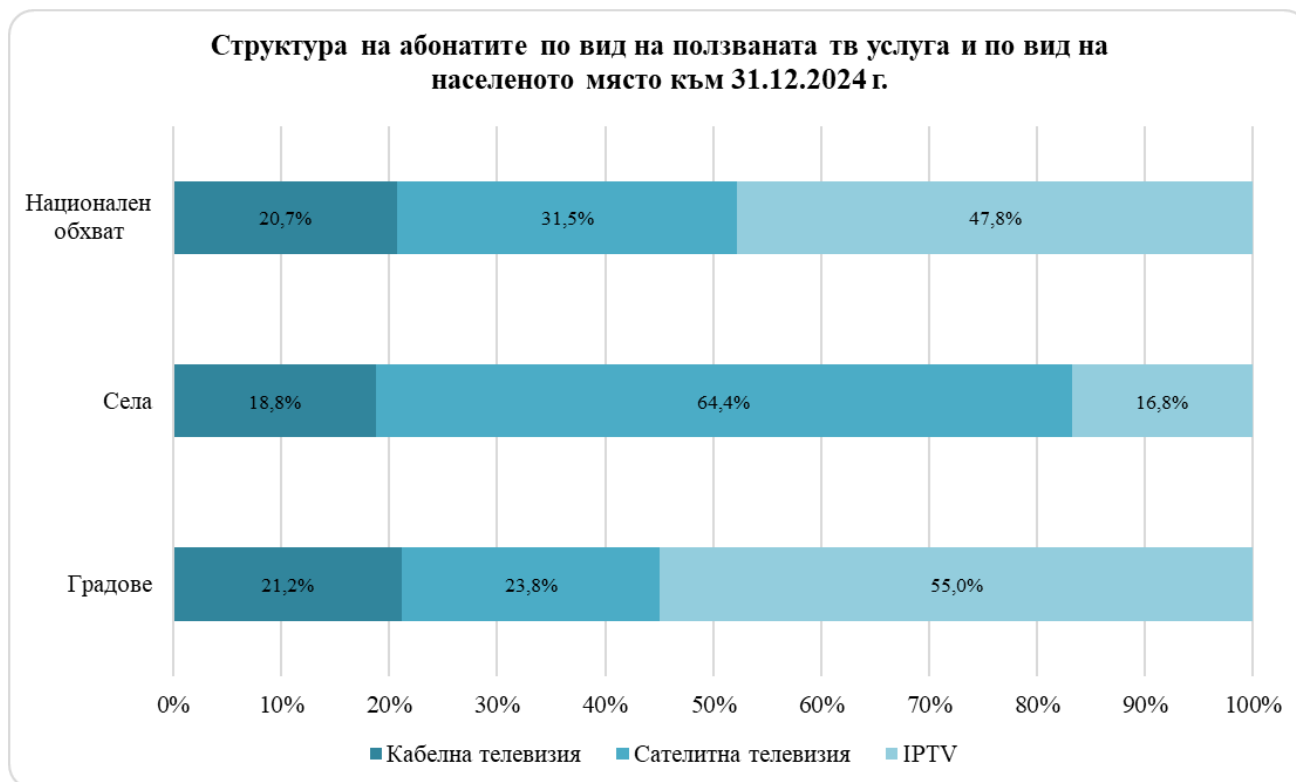
⁴⁶ Показателят е изчислен като съотношение между броя на абонатите на платена телевизия към 31-ви декември на съответната година и броя на населението по данни на НСИ към същата дата (<https://www.nsi.bg/bg/content/2975/население-по-области-общини-местоживееене-и-пол>).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 32

На фигура 33 е представена структурата на абонатите на платена телевизия според населеното място, в което използват тази услуга към 31.12.2024 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 33

За поредна година дялът на абонатите на сателитна телевизия в селата намалява, като отчетеният спад е с 4,6 процентни пункта до 64,4%. В резултат на стартиране на IP телевизия в нови 410 села и отчетен ръст в абонатите на тази платформа в почти 1990 села спрямо 2023 г., към края на 2024 г. броят на абонатите на IPTV в селата се увеличава с 30,0%. Този ръст се отразява и на дела ѝ, който нараства от 12,8% през 2023 г. до 16,8% към края на разглеждания период. Броят на абонатите на кабелна телевизия в селата също нараства – с 2,8%, като дялът който той заема в общия брой абонати на платена телевизия извън градовете отбелязва ръст от 0,6 процентни пункта и към 31.12.2024 г. достига 18,8%.

В градовете абонатите на IPTV заемат най-голям дял, като в относително изражение отбелязват ръст от 3,8 процентни пункта спрямо дела им в края на 2023 г., достигайки 55,0% от общия брой абонати на платена телевизия в градовете. Дяловете на абонатите на останалите две платформи продължават низходящия си ход и през 2024 г., като дялът на абонатите на кабелна телевизия намалява с 1,2 процентни пункта до 21,2%, а този на сателитна телевизия намалява с 2,6 процентни пункта до 23,8%, в съответствие с общия спад, наблюдаван на национално ниво (фигура 33).

Броят на абонатите на пакетни услуги с включена телевизионна услуга в тях продължава да нараства, като през 2024 г. спрямо предходната година отчетеният ръст е в размер на 3,0%, а дялът, който обхваща от общия брой абонати на платена телевизия, нараства с над 1 процентен пункт до 43,5%. На фигура 34 е представен дялът на абонатите на пакетни услуги с включена телевизионна услуга в общия брой абонати, разпределени по платформи към 31.12.2024 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 34

За изследвания едногодишен период се наблюдава известно изменение в структурата на абонатите по вид на потребяваната услуга. Спрямо края на 2023 г. дялът на абонатите на IPTV, които ползват услугата в пакет, нараства с почти 6 процентни пункта до 62,6%. За същия период относителният дял на абонатите на пакетни услуги с включена сателитна телевизия намалява с 6,1 процентни пункта до едва 8,0%, а дялът на абонатите с включена кабелна телевизия намалява с 5 процентни пункта до 53,2% от общия брой абонати на съответната платформа (фигура 34).

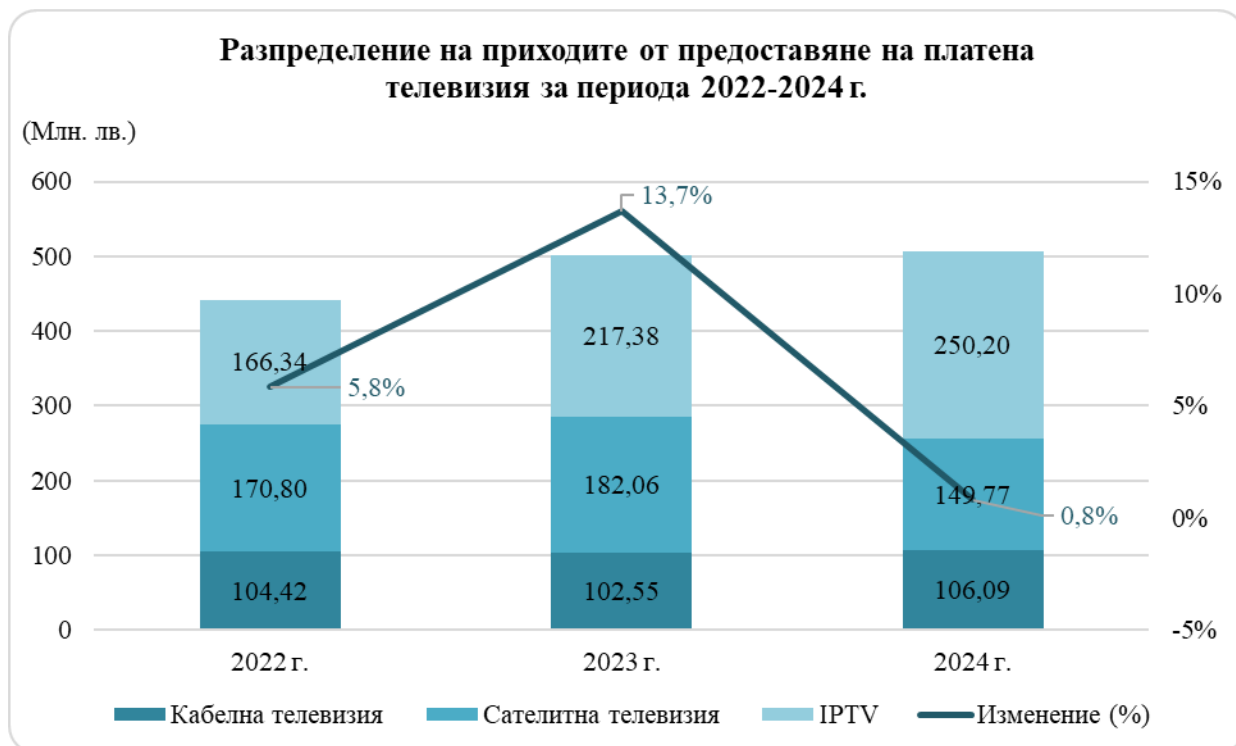
Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 35

Към 31.12.2024 г. спрямо предходната година е регистриран ръст както в броя на абонатите на пакети с IPTV – от 20,0%, така и в дела му в общия брой абонати на телевизионна услуга в пакет, който за едногодишния период нараства с 10 процентни пункта, като обхваща 68,8% (фигура 35). Към края на 2024 г. делът на абонатите на пакетни услуги с кабелна телевизия възлиза на 25,4%, отчитайки спад за едногодишния период от 4,3 процентни пункта, а делът на абонатите на пакетни услуги със сателитна телевизия се свива до 5,8%.

Приходи от предоставяне на услуги по разпространение на радио- и телевизионни програми на дребно

Обемът на общите приходи с включени приходи от пакетни услуги от платена телевизия продължава да нараства и през 2024 г. възлиза на 506,064 млн. лв., като отбелязва ръст от 0,8% спрямо предходния едногодишен период. На фигура 36 е представено разпределението на приходите от предоставяне на платена телевизия по платформи в сегмента на дребно.

Забележка: Представените данни за приходите от кабелна телевизия, сателитна телевизия и IPTV включват приходи от пакетни услуги с телевизия, оценени на база разпределението на абонатите на пакетни услуги с телевизия по платформи за всяко предприятие.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 36

Приходите както от кабелна телевизия, така и от IPTV, нарастват през 2024 г. спрямо предходната година, като за изследвания едногодишен период те се увеличават съответно с 3,5% и 15,1%. Дяловете на приходите и от двете платформи също нараства – съответно с 0,5 процентни пункта за кабелната телевизия, достигайки 21,0%, и с 6,1 процентни пункта за IPTV, заемайки 49,4%. За разлика от предходния едногодишен период, когато беше отчетен ръст в абсолютно изражение в приходите от сателитна телевизия, през 2024 г. е налице спад от 17,7%. Този спад дава отражение в изменението в дела им в общия обем на пазарния сегмент на дребно, който също намалява – с 6,7 процентни пункта до 29,6%.

Делът на приходите от предоставяне на пакетни услуги с включена телевизия⁴⁷ нараства с 3,7 процентни пункта спрямо предходната година до 42,2% от общия обем на сегмента на дребно. По отношение на генерираните приходи от самостоятелна услуга се наблюдава ръст при две от телевизионните платформи – кабелна телевизия и IPTV, съответно 10,2% и 3,7%, и спад при приходите от самостоятелно предоставяне на сателитна телевизия – с 15,4%.

5.2. Пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми и IPTV на едро

През 2024 г. услугите на едро за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, включително чрез IPTV и/или DVB-C способ, се предоставят от 12

⁴⁷ Частта от приходите, която се отнася до телевизионната услуга, включена в пакета.

предприятия – с 1 по-малко спрямо 2023 г.

Подробна информация за броя на предприятията, предоставяли през 2024 г. услуги на едро за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, за броя на ползвателите на услугите и за размера на получените от тях приходи, е представена в таблица 14.

Таблица 14

Брой предприятия, брой абонати/ ползватели и приходи от предоставяне на услуги на едро за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми през 2024 г.

Видове услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми на едро	Брой предприятия, предоставящи услугата през 2024 г.	Брой ползватели на услугата към 31.12.2024 г.	Приходи от услугата през 2024 г. (в млн. лв. без ДДС)
1.1. Услуги за пренос на радио- и телевизионни програми	6	///	2,063
1.2. Услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми	4	///	31,433
1.3. ТВ услуга на едро (чрез IPTV и/или DVB-C способ), предоставяна на други предприятия, с цел препродажба	5	57	3,995
Общо	12	///	37,491

Източник: Данни, подадени в КРС

През 2024 г. броят на предприятията, предоставящи услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми, както и предоставящи телевизионна услуга на едро чрез IPTV и/или DVB-C способ, остава непроменен спрямо предходната година, като техният брой възлиза съответно на четири и пет предприятия. Услугите за пренос на радио- и телевизионни програми през 2024 г. се предоставят от шест предприятия – с едно по-малко от предходната година.

Приходите от предоставяне на услуги на едро за пренос и разпространение на радио- и телевизионни програми намаляват с 4,9% спрямо предходната година до 37,491 млн. лв. Ръст спрямо предходната година се наблюдава единствено при телевизионната услуга на едро, предоставяна чрез IPTV и/или DVB-C способ – с 8,1%, но поради все още ниския си относителен дял в структурата на подсегмента (фигура 37), този ръст не е в състояние да рефлектира върху положителното изменение на общия размер на приходите за едногодишния период. При приходите, генерирани от останалите услуги на едро, се отчита спад, съответно: пренос на радио- и телевизионни програми на едро – от 42%, услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми на едро – от 2,3%.

На фигура 37 е представена структурата на приходите по видове услуги за пренос/разпространение на радио- и телевизионни програми на едро за периода 2022-2024 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 37

От данните на фигура 37 е видно, че и през 2024 г. най-голям дял в общия обем на приходите от предоставяне на услуги на едро за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми продължава да заема наземното радиоразпръскване – 62,6%, отбелязвайки ръст от почти 1 процентен пункт спрямо предходната година. Ръст в относително изражение се наблюдава в дела на приходите от спътниково радиоразпръскване и от услугата на едро чрез IPTV и/или DVB-C способ, които нарастват с по 1,3 процентни пункта съответно до 21,2% и 10,7%. Спад в относително изражение е отчетен единствено в приходите от спътников пренос, които заемат с 3,7 процентни пункта по-малък дял в обема на приходите. При останалите услуги на едро не се наблюдават значителни изменения в дяловете спрямо предходния отчетен период.

5.3. Наземно радиоразпръскване на радиопрограми – УКВ радиоразпръскване

В края на 2024 г. броят на предприятията, притежаващи регистрация в КРС за предоставяне на услуги за наземно радиоразпръскване на радиопрограми остава непроменен спрямо 2023 г. – 56, като 55 от тях предоставят реално услугата през годината. Предприятията с национално покритие към 31.12.2024 г. остават две – Българско национално радио и „Дарик радио” АД.

Обобщение

През 2024 г. за сегмента „Услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми” се наблюдават следните изменения спрямо 2023 г.:

- Ръст в общия обем на приходите от сегмента, в резултат от отчетения ръст в приходите от предоставяне на кабелна телевизия и IPTV;
- Ръст в броя абонати на дребно и в проникването на телевизионната услуга сред домакинствата и населението;
- Ръст в потреблението на услуги с включена телевизия на дребно в пакет;
- Спад в приходите от услуги за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми на едро;
- Лидер на пазарния сегмент остава Виваком, чиито позиции се засилват в резултат от осъществените концентрации през 2024 г. Основният конкурент продължава да бъде А1, запазвайки стабилни дяловете си, а новото име в челната тройка – Йеттел, независимо от относително ниския си пазарен дял, има потенциал да се превърне в основен играч на пазарния сегмент на платена телевизия.

6. Перспективи за развитие на българския пазар на електронни съобщения

Българският пазар на електронни съобщения е трайно утвърден като един от най-стабилните в структурата на икономиката на Република България. И през 2024 г. електронните съобщителни услуги успешно способстват функционирането на редица области от социалния и икономически живот в страната. Развитието на пазара е диманимично и проличава ясно от непрестанното развитие на предприятията, доставчици на електронни съобщителни услуги, които вече насочват инвестиции в разгръщането на мрежи с много голям капацитет (ММГК)/Very High Capacity Networks (VHCN), за да се гарантира осигуряването на по-високи скорости и качество на връзката. През отчетната година продължава и ускорения темп на развитие на мрежите от пето поколение – NR (5G), които дават силен тласък на развитието на дигиталните услуги, засилвайки още повече възможностите за крайните потребители на услуги – интернет на нещата (IoT), решения в областта на изкуствения интелект (AI), машинното обучение (ML), облачни решения (cloud-based solutions), автономни превозни средства, интелигентни градове и др.

Пазарът на електронни съобщения се развива в съответствие с бързите трансформации в сектора и е в крак с тенденциите, технологичните промени и променящото се потребителско поведение. Секторът на електронните съобщения в България притежава всички необходими предпоставки за запазване на възходящия си темп на развитие, въвеждане на иновации, както и за положително социално-икономическо въздействие, които могат успешно да позиционират страната ни като един от дигиталните лидери в региона.

Тенденциите, които се отчитат и през 2024 г., и се очаква да се запазят и продължат и през следващите години, са обобщени по-долу:

- Спадът в потреблението на фиксираната гласова услуга ще се запази и през следващия отчетен период, видно не само от оценката на състоянието и развитието на самата услуга, но и от промените в потребителското търсене. Данните за 2024 г. показват спад в основните показатели, характеризиращи

услугата – брой фиксирани телефонни постове, трафик и приходи, както и в дела на услугата в обема на общите приходи в сегмента „Междупличностни съобщителни услуги“. Крайните ползватели на традиционната гласова услуга се пренасочват все повече към използването на интернет приложения за междупличностна комуникация.

- Показателят за проникването, потреблението, приходите и броя на абонатите на мобилната гласова услуга в България показват, че услугата е преминала своята фаза на зрялост, като пикът в потреблението ѝ е достигнат през 2021 г. по време на кризата с COVID-19. Понастоящем тази услуга вече не притежава най-високия пазарен дял на база приходи на пазара на електронни съобщения в страната и обемът на пазарния ѝ сегмент непрекъснато се свива. Ежегодният спад в общия обем на разговорите в мобилни мрежи, в съчетание с низходящата демографска тенденция у нас, показва, че в общия случай мобилните предприятия могат да привлекат нови абонати единствено от своите конкуренти. Тази задача, обаче, е своеобразно предизвикателство, тъй като всеки от участниците на пазара трябва както да привлече нови абонати, така и да задържи текущите си, като си осигури съответното ниво на приходи, което ще му позволи да поддържа конкурентоспособността си чрез инвестиране в нови технологии и подобряване качеството и портфолиото на предлаганите услуги.
- На сегмента „Пренос на данни и достъп до интернет“ продължава да се наблюдава: 1) нарастване дела на абонатите, които ползват свръх-високоскоростен достъп до интернет, включително тези, които ползват гигабитови скорости, в общия брой абонати на фиксиран достъп до интернет; 2) нарастване на дела на абонатите на фиксиран достъп през мобилни мрежи в общия брой абонати на фиксиран достъп до интернет както поради широкото покритие на LTE мрежите в национален мащаб, така и поради продължаващото разгръщане на мрежи от пето поколение NR (5G), което способства мобилните оператори да оказват още по-интензивен конкурентен натиск върху доставчиците на фиксиран широколентов достъп до интернет; 3) нарастване на дела на абонатите на мрежи от пето поколение в общия брой абонати на мобилен интернет.
- IPTV ще запази водещата си позиция и през 2025 г., като се очаква да надхвърли границата от 50% както по брой абонати, така и по реализирани приходи. Благодарение на продължаващото разширяване на 5G мрежите от мобилните оператори, включително в селските и слабо населени райони, IPTV навлиза все по-широко в национален мащаб – тенденция, която се очаква да се засили през 2025 г. Развитието на IPTV чрез 5G инфраструктура ще продължи да бъде ключов технологичен двигател, който променя фокуса на конкуренцията към надпревара в предлагането на интерактивни услуги, ексклузивно съдържание и цялостно потребителско изживяване. Очаква се интеграцията на телевизионната услуга в пакетни с мобилен интернет, облачни и стрийминг платформи, да придобие още по-голямо значение.
- При пакетните услуги се запазват установените през последните няколко години тенденции, но въпреки че двойните пакети остават доминиращи (99,3% от абонатите) се отчита значителен ръст в броя на абонатите (50%), които използват

тройни пакети, в което личи засилен интерес към по-комплексни услуги. Очаква се през 2025 г. ръстът на търсенето на тройни пакети да продължи. Расте общият обем на приходите от пакетни услуги и се очаква това да продължи и през 2025 г. И през 2024 г. сегментът продължава да е силно концентриран, като А1, Виваком и Йеттел държат над 97,8% от пазара на пакетни услуги, като не се очаква това да се промени, предвид широкото разнообразие от услуги, които те предлагат.

7. Предоставяне на универсалната услуга

7.1. Степен на удовлетвореност от предоставянето на универсалната услуга

През 2024 г. Виваком продължава да осигурява обществени телефонни апарати (ОТА) и/или други точки за обществен достъп до гласови телефонни услуги с определено качество, инсталирани към датата на Решение № 350/30.09.2021 г., с което са отменени задълженията за осигуряване на обществени телефонни апарати и/или други точки за обществен достъп до гласови телефонни услуги с определено качество, осигуряване на телефонен указател и осигуряване на телефонни справочни услуги, наложени като задължения за предоставяне на универсална услуга като част от услугите от обхвата на универсалната услуга.

През 2024 г. телефонната плътност по домакинства⁴⁸ продължава да намалява, което е следствие от установената трайна тенденция на спад на общия брой домашни абонати на Виваком. Прямо предходната година показателят намалява с малко над 2 процентни пункта.

7.2. Привеждане в съответствие на подзаконовата нормативна уредба по отношение на универсалната услуга

Като се отчита, че осигуряването на подходящ ширококолов достъп до интернет в определено местоположение е включено в обхвата на универсалната услуга, с Решение № 30 от 08.02.2024 г. Комисията определи подходящата услуга за ширококолов достъп до интернет от 5 Mbps. Скоростта е определена като са взети предвид постъпилите становища от заинтересованите страни в рамките на процедурата по обществени консултации, открити по реда на чл. 37 от ЗЕС с Решение № 367 от 30.11.2023 г. Определената от КРС скорост е съобразена с изискването на чл. 182 ал. 4 от ЗЕС и тази скорост е използвана и достъпна за повечето потребители на територията на Република България⁴⁹.

За определянето на подходящата скорост е изготвен анализ, като са изследвани пазарните тенденции и социалните фактори, свързани с използването на ширококоловия достъп. В тази връзка са разгледани всички технологии, чрез които се предоставя услугата за достъп до интернет в България и достижимите чрез тях скорости предвид изискванията за осигуряване на подходящ ширококолов достъп до интернет в определено местоположение, чрез който могат да се поддържат най-малко следните услуги:

- а) електронна поща;

⁴⁸ Показателят „плътност по домакинства” се измерва като общият брой домашни телефонни постове се раздели на броя на домакинствата в страната (въз основа на данните от последното официално преброяване на НСИ, проведено през 2021 г.).

⁴⁹ Определяне на подходяща услуга за ширококолов достъп до интернет като част от обхвата на универсалната услуга съгласно чл. 182, ал. 4 от Закона за електронните съобщения

- б) търсачки за търсене и намиране на всякакъв вид информация;
- в) базови онлайн инструменти за обучение и образование;
- г) онлайн вестници или новини;
- д) закупуване или поръчка на стоки или услуги онлайн;
- е) търсене на работа и инструменти за търсене на работа;
- ж) общности за работа в мрежа с професионална цел;
- з) интернет банкиране;
- и) използване на електронни административни услуги;
- к) социални медии и комуникация в реално време чрез текстови съобщения;
- л) гласови и видеоразговори.

Освен това са разгледани изискванията на различните платформи за осъществяване на нормален работен и обучителен процес в електронна среда, в т.ч. видеоразговор и онлайн срещи, като е отчетено нарастващото значение на услугите за достъп до интернет във връзка с наложилата се необходимост за работа и обучение от разстояние по време на пандемията.

С така определената подходяща скорост се гарантира възможността за участие на всички граждани в социалния и икономическия живот на страната, като са удовлетворени напълно изискванията на платформите за ползотворна работа и обучение в електронна среда.

7.2.1. Достъп и предоставяне на универсална услуга

Към 31.12.2024 г. общият брой подадени обосновани заявления за свързване намалява с малко над 10% спрямо предходната година, както се вижда от фигура 38. При подадените заявления за свързване от хора с увреждания е налице значителен спад от близо 30% за 2024 г. спрямо 2023 г. Към месец декември 2024 г. само 0,6% от подадените обосновани заявления очакват удовлетворяване от страна на предприятието.

Отчетеният спад в броя на подадените обосновани заявления за свързване потвърждава затихващият интерес към използването на фиксирана гласова услуга. Основна причина за това е масовото навлизане на мобилната гласова услуга. От страна на операторите се предлагат разнообразни абонаментни планове, включващи минути за разговори към национални мрежи, както и изгодни ценови условия за мобилни пакети за хора с увреждания или такива с ниски доходи. От своя страна тези пакети са по-удобни за заявяване и използване от страна на потребителите, предвид липсата на ограничителното условие – определено местоположение. Всички тези фактори оказват съществено влияние за понижаването на интереса към фиксираната гласова услуга.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 38

Делът на отказаните заявления за свързване спрямо общия брой подадени заявления се равнява на 10% за 2024 г., като през 2023 г. е бил 9%. През 2024 г., както и през предходни периоди, преобладаващата причина за отказ на заявленията е оттегляния интерес от страна на клиентите. За изминалата година те се равняват на 79% от отказите. Тези стойности затвърждават тенденцията на прогресиращо намаляване на интереса на потребителите към използване на фиксирана гласова услуга.

7.2.2. Достъп до обществени телефонни апарати, осигуряване на телефонен указател и предоставяне на справочни услуги

С оглед гарантирането на достъпа до телефонни услуги за потребителите, Виваком продължава да осигурява на ОТА⁵⁰, инсталирани към датата на Решение № 350/30.09.2021 г. Съответно през 2024 г. Виваком продължава да осигурява възможност за провеждане на безплатни повиквания към националните номера за спешни повиквания и към единния европейски номер за спешни повиквания „112”, като те могат да бъдат осъществени от всички обществени телефонни апарати.

Независимо че задължението за осигуряване на телефонен указател е отменено, Виваком продължава да осигурява телефонен указател в електронна форма. Указателят е достъпен на официалната страница на предприятието⁵¹.

Към 31.12.2024 г., Виваком изпълнява задължението си да осигурява безплатни повиквания към спешни номера. Реализираният трафик към тях за изминалата година е с

⁵⁰ Предоставянето на ОТА беше ограничено до основните места за влизане в държавата и места с увеличен трафик на ползватели и в посочените в т. 2.5. от лицензията на Виваком места, като: летища, пристанища, железопътни и автобусни гари, обслужващи международни дестинации, магистрала, болници и полицейски управления.

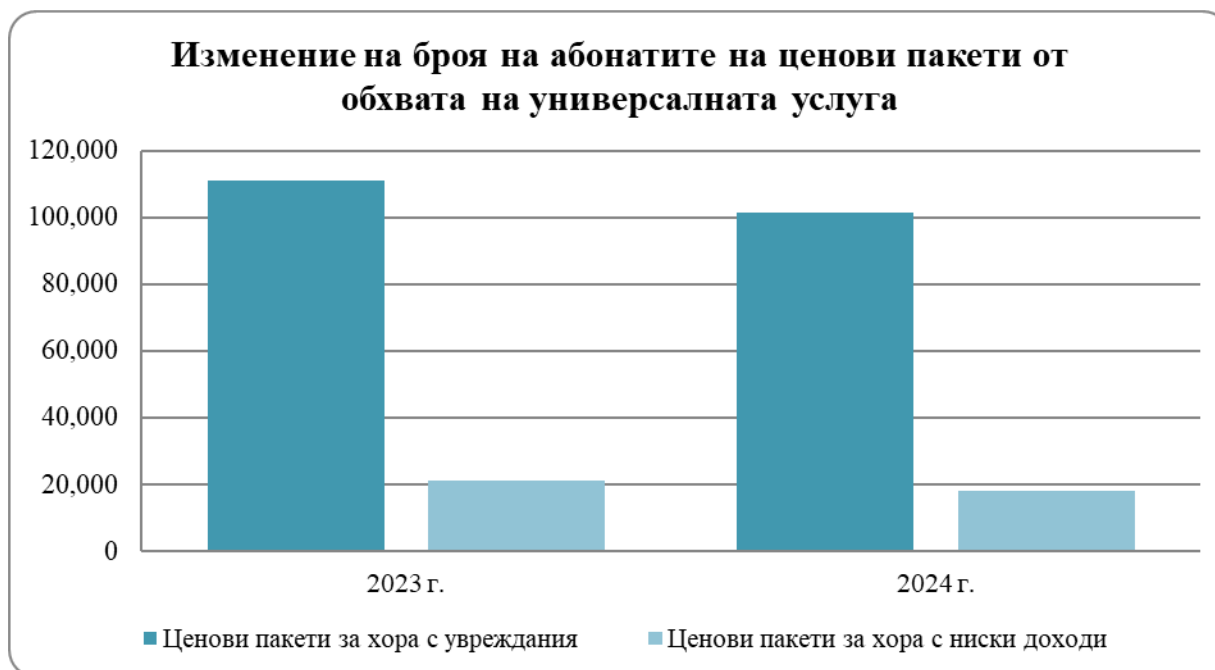
⁵¹ <http://www.vivacom.bg/online/cgi-bin/wpd.cgi?temp=home.html&ls=0;>

6%, по-малко в сравнение с 2023 г., като броят на повикванията към спешни номера е намалял с 16% спрямо предходния период.

7.2.3. Достъпност на цените на универсалната услуга

Изпълнявайки действащите задължения за предоставяне на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга на достъпни⁵² цени, през 2024 г. Виваком продължава да предлага, без изменение в цените и условията, ценовите пакети, предназначени за потребители, които са: хора с ниски доходи („Ограничен” план, според наименованието, обявено от Виваком); хора с увреждания с над 90% намалена трудоспособност или намалена възможност за социална адаптация (план „Инвалиди 160”, според наименованието, обявено от Виваком); хора с увреждания с над 50% намалена трудоспособност или намалена възможност за социална адаптация (план „Инвалиди 300”, според наименованието, обявено от Виваком); хора със специални социални нужди, настанени в социални и здравни заведения (план „Социални и здравни заведения”, според наименованието, обявено от Виваком).

Към 31.12.2024 г. абонатите на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга намаляват с 10% спрямо 2023 г. На фигура 39 е представена динамиката в броя на абонатите на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга за 2023 г. и 2024 г.

Източник: Изчисления по данни, подадени в КРС

Фиг. 39

Дългосрочната тенденция на спад в използването на ценови пакети от обхвата на универсалната услуга се запазва и през 2024 г., като процентното изменение на броя абонати на ценови пакети за хора с ниски доходи и броя на абонатите на ценови пакети за хора с

⁵² Регламентирани в Методика за определяне на цените и ценовите пакети на универсалната услуга, приета с Постановление № 254 от 23.10.2008 г. на Министерски съвет, обн., ДВ, бр. 94 от 31.10.2008 г.

увреждания, намаляват съответно с 15% и 9%, спрямо 2023 г. На фигура 39 не е визуализиран броят на абонатите, използващи ценови пакети за хора със специални социални нужди, тъй като през изминалия период не се наблюдава промяна в броя на абонатите на посочените пакети, като техният относителен дял е под 0,3 % от общия брой потребители на ценови пакети, част от универсалната услуга.

7.3. Качество при предоставяне на универсалната услуга

Параметрите за качество на обслужване при предоставяне на универсалната услуга са регламентирани в Наредба № 6, като целевите стойности на параметрите са приети с Решение на КРС № 345/31.03.2011 г и са публично достъпни на официалната интернет страница на Комисията⁵³. Съгласно данните, подадени от Виваком⁵⁴, през 2024 г. дружеството отчита изпълнение на всички целеви стойности.

7.4. Компенсиране на нетни разходи от предоставянето на универсалната услуга

През 2024 г., в рамките на законоустановения срок 30.06.2024 г., Виваком не внесе в КРС искане за компенсиране на несправедливата тежест от предоставянето на универсалната услуга. Поради това през изминалата година не е определен размер на нетните разходи и не е установявано дали тези разходи представляват несправедлива тежест за задълженото предприятие.

Във връзка с изменението на Правилника за дейността на Фонда за компенсиране на универсалната услуга, с оглед привеждане в съответствие с действащата регулаторна рамка, прието с Решение № 1 от 30.03.2021 г., през 2024 г. не е провеждано заседание, поради липса на заявление за компенсиране на нетни разходи от задълженото предприятие.

7.5. Жалби и удовлетворяване на жалбите

Съгласно Общите условия за взаимоотношенията между Виваком и крайните потребители, предприятието осигурява възможности на потребителите да наблюдават и контролират самостоятелно разходите си чрез предоставяне на безплатни детайлизирани сметки⁵⁵, безплатно избирателно ограничаване на изходящите повиквания и разсрочено плащане при свързване към обществени телефонни мрежи.

Към края на 2024 г. спрямо предходния период е отчетен значителен спад от 46% в броя на постъпилите във Виваком жалби във връзка с предоставяне на универсалната услуга. През 2024 г. предмет на жалбите най-често са техническа неизправност, които представляват 27% от общия брой жалби, постъпили през изминалата година във връзка с предоставяне на универсалната услуга.

Преобладаващите причини за подаване на жалби са илюстрирани на фигура 40.

⁵³ <http://www.crc.bg/section.php?id=904&lang=bg>

⁵⁴ Чрез електронната система за онлайн въпросници на КРС.

⁵⁵ Съдържанието на детайлизираната сметка е регламентирано в чл. 260, ал. 3 от ЗЕС.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 40

Намаление в процентно отношение се отчита и при подадените жалби относно коректност на сметките и свързаните с получаване на справки и информация, като съответно те представляват 14% и 15% от общия брой подадени жалби във връзка с предоставяне на универсалната услуга. При разпределението на жалбите относно коректност на сметките за 2024 г. спрямо 2023 г. се отчита спад от 2 процентни пункта, докато при постъпилите жалби относно справки и получаване на информация намалението е драстично – с 15 процентни пункта (през 2023 г. тези жалби са били 30% от подадените жалби във връзка с универсалната услуга). Основна причина за отчитане на спад в съответните категории е възможността за проверка на месечни сметки и справки през електронния портал на Виваком, като по този начин потребителите разполагат с повече възможности за достъп до информация за използваните от тях услуги.

Значително увеличение в броя на подадените жалби се отчита при тези за прекратяване на договорни отношения с оператора, като към 31.12.2024 г. постъпилите жалби се равняват на 16% в сравнение с 2% за 2023 г. В категория „Други“ също се наблюдава ръст от 18 процентни пункта за 2024 г. спрямо 2023 г. Категорията обобщава различни причини за подаване на жалби, които в процентно отношение представляват 29% от общия брой подадени жалби във връзка с предоставяне на универсалната услуга.

През 2024 г. не са постъпвали жалби от потребители във връзка с разяснение на сметки и оплакване от обслужване.

7.6. Перспективи за развитие на универсалната услуга

Включването на широколентовия достъп в обхвата на универсалната услуга отразява изменената концепция за минималния набор от услуги, който да се осигурява на всички граждани на страната с оглед гарантиране на равнопоставен потребителски достъп до по-голям набор от услуги и пълноценно участие в обществените отношения и развитието на държавата.

Достъпът до интернет се превърна в необходимост във връзка с ефективното включване в социалния и икономически живот на страната. Поради тази причина целта на

закона е осигуряването му като повсеместна услуга, предвид същественото значение на услугата за развитието на всички сфери, в т.ч. икономика, търговия, банков сектор, здравеопазване и т.н. От своя страна това оказва съществено влияние на телекомуникационния пазар, както в световен мащаб така и в България. Услугата е широко разпространена, като се използва ежедневно от милиони абонати за лични и бизнес цели, общуване, пътуване и пр.

В тази връзка включването на ширококолов достъп до интернет на подходяща скорост като задължителна част от обхвата на универсалната услуга отчита потребителските нагласи и потребности, като осигурява защита на уязвимите групи от обществото. Достъпът до ширококолов интернет на достъпна цена ще предостави повече възможности на тази група потребители, както за комуникация, така и за свързаност, чрез която се осигуряват възможности за подобряване на качеството и условията на живот.

II. ПРАВНА И РЕГУЛАТОРНА РАМКА

1. Регулаторна рамка в областта на електронните съобщения на Европейския съюз

Към настоящия момент правната рамка в областта на електронните съобщения на европейско ниво се базира на Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения. Приложими са също така Регламент (ЕС) 2022/612 на Европейския парламент и на Съвета от 6 април 2022 г. относно роуминга в обществените мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза (Регламента за роуминг), с който е ревизирана европейската правна рамка, касаеща ползването на роуминг услуги в Общността.

Считано от 17 февруари 2024 г. се прилага Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 година относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО (Акт за цифровите услуги⁵⁶). Актът за цифровите услуги регулира онлайн посредниците и платформите, като например пазари, социални мрежи, платформи за споделяне на съдържание, магазини за приложения и онлайн платформи за пътуване и настаняване. Неговата основна цел е предотвратяването на незаконни и вредни дейности онлайн и разпространението на дезинформация. Той гарантира безопасността на потребителите, защитава основните права и създава справедлива и отворена среда за онлайн платформи.

В изпълнение на Акта за цифровите услуги онлайн платформите трябва да въведат редица мерки за по-добра защита на ползвателите и повишаване на прозрачността, както и за противодействие и бърза реакция на незаконното съдържание (фалшиви новини, пропаганда, изказвания, проповядващи вражда и омраза, тормоз и малтретиране на деца) и даване на възможност на ползвателите да сигнализират за такова съдържание. С Акта се цели борба с продажбата на незаконни продукти и услуги, използване на инструменти за модериране на съдържание, които включват възможността за оспорване на решения, когато съдържанието на ползвателите е премахнато или ограничено, повишаване на прозрачността за ползвателите по отношение на общите условия и начина, по който алгоритмите препоръчват съдържание. Регламентирани са забрана на рекламата за деца и използването на чувствителни лични данни за таргетиране на реклами (пол, сексуална ориентация, раса, религия или политически убеждения).

⁵⁶ Digital Services Act

На 8 май 2024 г. в Официален вестник на Европейския съюз е обнародван Регламент (ЕС) 2024/1309 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 година за мерки за намаляване на разходите за разполагане на гигабитови електронни съобщителни мрежи, за изменение на Регламент (ЕС) 2015/2120 и за отмяна на Директива 2014/61/ЕС (Акт за гигабитовата инфраструктура). Този законодателен акт се прилага от 12 ноември 2025 г., но чрез дерогация на това правило част от разпоредбите се прилагат от по-ранна или по-късна дата. Към настоящия момент са в сила (от 11 май 2024 г.) единствено разпоредбите, които предвиждат консултации с цел издаване на насоки от страна на Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (ОЕРЕС) относно координиране на строежи и относно условията за достъп до физическа инфраструктура в сгради, както разпоредбите, които предвиждат изменения в Регламент (ЕС) 2015/2120 (Регламент за отворения интернет).

Регламентът има за цел да опрости и ускори разгръщането на високоскоростни мрежи и да намали ненужно високите разходи за разгръщане на мрежи с голям капацитет, дължащи се отчасти на процедурите за издаване на разрешения. Регламентът осигурява също по-голяма прозрачност и гарантира ефективно планиране за операторите на обществени електронни съобщителни мрежи. За да се постигне по-добър достъп на обществеността и предприятията до услугите на информационното общество, Регламентът разглежда и разгръщането и достъпа до физическата инфраструктура в сгради. В тази връзка е налице и ново правомощие на КРС като орган по споровете.

С Регламента се установяват минимални изисквания за постигане на целите по улеснение и насърчаване разполагането на мрежи с много голям капацитет (ММГК) чрез насърчаване на съвместното използване на съществуващата физическа инфраструктура и чрез създаване на условия за по-ефективно разполагане на нова физическа инфраструктура. Държавите членки могат да запазят или да въведат правила в съответствие с правото на Съюза, които са по-строги или по-подробни от тези минимални изисквания, когато мерките служат за насърчаване на съвместното използване на съществуващата физическа инфраструктура или благоприятстват по-ефективно разполагане на нова физическа инфраструктура.

Въведени са промени и с Регламент за изпълнение (ЕС) 2024/2000 на Комисията от 24 юли 2024 година за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/1070 за определяне на характеристиките на точките за безжичен достъп с малък обхват съгласно член 57, параграф 2 от Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения с цел да се рационализира докладването относно неговото прилагане и да се даде възможност за използване на активни антени системи.

2. Правна и регулаторна рамка в България

В Република България основният нормативен акт, в който се съдържат регулаторни норми в областта на електронните съобщения, е Законът за електронните съобщения. В него е транспонирана Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения. В допълнение към него се прилагат и Законът за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (ЗЕСМФИ), в който е уредено осигуряването на достъп до и ползването на съществуваща физическа инфраструктура. С оглед правомощията на КРС е

от значение да се посочи, че Комисията е орган за разрешаване на спорове по посочените закони.

През изминалата 2024 г. посочените нормативни актове не са изменяни съществено.

С Регламент (ЕС) 2024/1309 се въвеждат някои промени в частта за осигуряване на достъп и ползване на физическа инфраструктура, като е предвидено и ново правомощие на КРС като орган по споровете.

3. По-важни регулаторни решения на КРС за 2024 г.

- С Решение № 13 от 25.01.2024 г. КРС приема Инструкция за реда за извършване на съвместни проверки на място по чл. 108, ал. 4 от Закона за мерките срещу изпирането на пари от Специализирана административна дирекция „Финансово разузнаване“ на Държавна агенция „Национална сигурност“ и Комисия за регулиране на съобщенията по прилагането на мерките за превенция на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари
- С Решение № 12 от 25.01.2024 г. КРС се произнесе по спор „НЕТКОМ“ ЕООД - „ЕЛЕКТРОРАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ЮГ“ ЕАД (ЕРЮГ);
- С Решение № 11 от 25.01.2024 г. КРС се произнесе по спор ЕТ „ДИМИТЪР ВАСИЛЕВ-94“ и ЕРЮГ;
- С Решение № 32 от 08.02.2024 г. КРС се произнесе по спор на група оператори срещу „ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ“ ЕАД;
- С Решение № 30 от 08.02.2024 г. КРС определи подходящата услуга за ширококолов достъп до интернет;
- С Решение № 38 от 15.02.2024 г. КРС прие обобщен доклад за получени уведомления за инциденти, свързани със сигурността, които са оказали значително въздействие върху функционирането на мрежите или услугите и за предприятиите във връзка с тях действия през 2023 г. от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи или услуги
- С Решение № 81 от 28.02.2024 г. КРС прие изменение и допълнение на Правилата за свободно използване на радиочестотния спектър
- С Решение № 46 от 29.02.2024 г. КРС съгласува изменение в Системата за разпределение на разходите на „Български пощи“ ЕАД;
- С Решение № 67 от 14.03.2024 г. КРС се произнесе по спор „НЕТГАРД“ ООД – ЕРЮГ;
- С Решение № 83 от 28.03.2024 г. КРС прие изменение на Правилата за определяне на условията и реда за предоставяне на информация за местоположението на потребителите и данни за крайния ползвател от предприятията, предоставящи междуличностни съобщителни услуги с номера при спешни повиквания
- С Решение № 80 от 28.03.2024 г. КРС измени и допълни Правилата за свободно използване на радиочестотния спектър;
- С Решение № 107 от 18.04.2024 г. КРС се произнесе по спор „АЙТОСНЕТ“ ЕООД – ЕР ЮГ;
- С Решение № 131 от 09.05.2024 г. КРС прие Позиция на КРС относно перспективите и условията за ползване на свободния ресурс в радиочестотни обхвати 1.5 GHz, 2.6 GHz, 3.6 GHz и 26 GHz;

- С Решение № 128 от 09.05.2024 г. прие становище относно внесен хипотетичен сценарий за изчисляване на нетните разходи от извършване на универсалната пощенска услуга през 2023 г. от „БЪЛГАРСКИ ПОЩИ“ ЕАД;
- С Решение № 141 от 17.05.2024 г. КРС прие Инструкция за взаимодействие между Комисията за регулиране на съобщенията, Министерството на транспорта и съобщенията, Министерството на вътрешните работи, Министерството на отбраната, Държавната агенция „Национална сигурност“, Държавната агенция за метрологичен и технически надзор и Министерството на регионалното развитие и благоустройството – Дирекция за национален строителен контрол;
- С Решение № 164 от 12.06.2024 г. КРС прие Годишен доклад за 2023 г. на Комисията за регулиране на съобщенията в изпълнение на чл. 5, пар. 1 от Регламент (ЕС) 2015/2120;
- С Решение № 163 от 12.06.2024 г. КРС утвърди допълнение в Списъка на населените места и селищни образувания, намиращи се в труднодостъпни райони;
- С Решение № 177 от 20.06.2024 г. КРС прие доклад „Анализ на пазара на пощенски услуги“ за 2023 г.;
- С Решение № 176 от 20.06.2024 г. КРС прие окончателен годишен доклад по ЗЕС;
- С Решение № 189 от 04.07.2024 г. КРС прие изменение и допълнение на Правила за свободно използване на радиочестотния спектър;
- С Решение № 206 от 18.07.2024 г. КРС прие изменение и допълнение на Правила за използване на радиочестотния спектър за наземни мрежи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги след издаване на разрешение;
- С Решение № 220 от 30.07.2024 г. КРС определи пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура като съответен пазар, подлежащ на ex-ante регулиране и наложи специфични задължения;
- С Решение № 249 от 29.08.2024 г. КРС съгласува резултатите от прилагане на Системата за разпределение на разходите на „Български пощи“ ЕАД през 2023 г. ;
- С Решение № 250 от 29.08.2024 г. КРС прие общия размер на нетните разходи от предоставяне на универсалната пощенска услуга от „Български пощи“ ЕАД за 2023 г. и размера на несправедливата тежест;
- С Решение № 295 от 24.10.2024 г. КРС прие Устройствен правилник на Комисията за регулиране на съобщенията и на нейната администрация;
- С Решение № 294 от 24.10.2024 г. КРС съгласува цените на услугите, включени в универсалната пощенска услуга, предоставяни от „Български пощи“ ЕАД;
- С Решение № 328 от 07.11.2024 г. КРС наложи временни задължения на „ЮНАЙТЕД ФАЙБЪР БЪЛГАРИЯ“ ЕООД на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

4. Спорове по реда на ЗЕС

- Споровете по процедурите по ЗЕС, започнати през 2024 г. касаят взаимно свързване и достъп по ЗЕС, като един спор е за налагане на неустойки за терминиране на трафик с манипулирана идентификация на линията на повикването. Проведена е една процедура по медиация по ЗЕС.
- Към 31.12.2024 г. има пет висящи спора по искания за даване на задължителни указания, по които са определени специализирани комисии, които провеждат законовата процедура.

5. Осъществяване на електронни съобщения

5.1. Разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс

В таблица 15 е посочен броят на издадените през годината разрешения за ползване на ограничен ресурс, броят на измененията и/или допълненията на издадените разрешения, броят на прекратените, отнети и прехвърлени разрешения, както и броят на разрешенията с изтекъл срок.

Таблица 15

Разрешения за 2024 г. по Закона за електронните съобщения				
Електронна съобщителна мрежа	Изменения Допълнения (брой)	Издадени разрешения (брой)	Прекратени Отнети/ Изтекъл срок (брой)	Прехвърляния (вкл. частично) Отдаване под наем (брой)
Електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване на телевизионни сигнали с национално и местно покритие	2	-	-	-
Електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване на радиосигнали с национално и местно покритие	57	2	-	5
Наземни мрежи в радиочестотен обхват 1800 MHz	5	-	-	-
Ползване на радиочестотен спектър в обхват 26 GHz	1	-	-	-
Електронни съобщителни мрежи от подвижна радиослужба – PMR/PAMR	31*	25*	27	6
Електронни съобщителни мрежи от въздушна подвижна радиослужба	3	2	-	-

Електронни съобщителни мрежи от неподвижна радиослужба от вида „точка към точка”	21**	-	-	1
Разрешения за ползване на номерационни ресурси	13	-	2	-
Електронни съобщителни мрежи от спътникови радиослужби	11***	2***	-	1
Временни разрешения	-	17*	-	-
ОБЩО:	144	48	29	13

* Общият брой на предоставените радиочестоти за тези разрешения е 432;

** Изменения и допълнения в техническите данни на общо 1659 участъка, включително предоставен радиочестотен спектър за нови 691 участъка.

*** С издадените и изменени разрешения е предоставен спектър за земни станции за свързване с 27 спътникови системи.

5.2. Уведомления за предоставяне на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги

Дейностите относно подадените през 2024 г. уведомления за предоставяне на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги са посочени в таблица 16.

Таблица 16

Вид дейност	2024 г. (брой)
Разгледани уведомления за предоставяне на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги	55
Разгледани уведомления за прекратяване осъществяването на обществени електронни съобщения	70
Издадени удостоверения за вписване в регистъра	6
Предприятия, вписани в регистъра	35
Предприятия, заличени от регистъра	146

5.3. Осъществяване на електронни съобщения чрез радиосъоръжения от любителската радиослужба

Издадените през годината разрешителни, свидетелства и лицензи за радиолобителска правоспособност са посочени в таблица 17.

Таблица 17

Вид дейност	2024 г. (брой)
Издадени разрешителни за радиолобителска правоспособност	414
Издадени HAREC свидетелства	28
Издадени СЕРТ лицензи	46
Предоставени опознавателни знаци	417

През 2024 г. бяха проведени 10 радиолобителски изпита в градовете: София, Пловдив, Варна, Габрово и Троян. Изпитани са 404 лица, като в последните години се наблюдава засилен интерес към радиолобителската дейност.

5.4. Взаимно свързване и достъп

В съответствие с правомощията си съгласно ЗЕС, КРС оказва съдействие или дава задължителни указания за разрешаване на спорове. В тази връзка през 2024 г. в КРС постъпи едно искане за оказване на съдействие по чл. 54 от ЗЕС, свързано с необосновано начисляване на неустойки за терминиране на трафик с манипулирана идентификация на линията на викация (CLI) и голям размер на наложените неустойки. Страните не постигнаха съгласие в рамките на процедурата, в резултат на което постъпи искане за даване на задължителни указания по чл. 56 от ЗЕС.

Наред с това, през годината в КРС постъпиха още четири искания за даване на задължителни указания за случаи на спор в съответствие с чл. 56 от ЗЕС. Те се отнасят до прекомерно забавяне на преговорния процес и действията по сключването на договори за достъп и/или взаимно свързване от страна на оператори, предоставящи такива услуги. При разглеждане на всеки един от споровете е спазена законната процедура, като е определена специализирана комисия, изяснени са причините, поради които са направени исканията, както и всички приложени към тях доказателства. Организиран са срещи между страните с оглед обсъждане на искането и събраните доказателства по случая в присъствието на страните или на техни упълномощени представители. След срещите на страните е предоставена възможност за прилагане на допълнителни доказателства и становища във връзка със спорните моменти. Работата по повдигнатите спорове продължава през 2025 г.

III. ДЕЙНОСТИ ПО ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ, ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИЯ ДОКУМЕНТ, ЕЛЕКТРОННИТЕ УДОСТОВЕРИТЕЛНИ УСЛУГИ И ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩИТЕЛНИ МРЕЖИ И ФИЗИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

1. Дейности в изпълнение на приоритетите на КРС

1.1. Ефективно управление на ограничените ресурси

1.1.1. Радиочестотен спектър

Безжичните комуникации заемат все по-важна роля в нашия живот и много сектори на икономиката на страната. Чрез тях се свързваме с приятелите и семейството си, управляваме от разстояние уредите у дома, до нас достигат и се разпространяват новини, автоматизира се производството, подпомагат се обществените услуги, мониторинга на природната среда и др. Все по-бързо развиващите се технологии в безжичните комуникации предоставят възможност за внедряването на иновативни приложения и бизнес модели, което води до значително нарастване на броя хора и организации, които използват безжичната връзка. Радиочестотният спектър от една страна е основополагащ ресурс за безжичните комуникации, а от друга – ограничен по своята същност. На фона на нарастващото и конкуриращо се търсене на радиочестотен спектър, управлението му се превърна в истинско предизвикателство. Във връзка с изпълнение на една от стратегическите цели на КРС за *Насърчаване на устойчив конкурентен пазар и защита на потребителите*, през изминалата година Комисията работи за осигуряване на наличност и ефективно управление на радиочестотния спектър с оглед постигане целите на Цифровото десетилетие. Осигуряването на радиочестотен спектър и определянето на подходящи регулаторни условия за въвеждането и развитието на иновативни безжични технологии, приложения и услуги, в това число за въвеждане и развитие на 5G и 6G мрежи, бе една от водещите дейности през изминалата година.

С цел създаването на предпоставки за постигане на ефективно и ефикасно използване на честотния ресурс чрез хармонизирано разпределение на радиочестотния спектър продължи дейността по въвеждане в българското законодателство на новите решения на Европейската комисия (ЕК). Експерти от КРС участват в междуведомствената работна група, която има за задача да изготви предложение за изменение и допълнение на Националния план за разпределение на радиочестотния спектър във връзка с въвеждането в българското законодателство на решенията от Световната конференция по радиосъобщения, проведена през 2023 г. (WRC-23).

През 2024 г. беше разработен проект на актуализирана Регулаторна политика за управление на радиочестотния спектър за граждански нужди, който предстои да бъде приет през 2025 г.

В резултат на проведена процедура, КРС предостави допълнителен честотен ресурс от обхват 1800 MHz на „Виваком България“ ЕАД, „А1 България“ ЕАД и „Йеттел България“ ЕАД. С това се осигуриха условия за навлизане на пазара на нови технологии и услуги в интерес на крайните потребители.

С оглед изпълнение на целите, поставени в Решение (ЕС) 2022/2481 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на политическа програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г., и задачите, определени в Регулаторната политика за управление на радиочестотния спектър за граждански нужди, и с оглед спазване на принципите на прозрачност, публичност и консултативност, след проведени обществени консултации и извършен анализ на постъпилите становища, представени в рамките на обществените консултации, КРС прие Позиция относно перспективите за ползване на свободния ресурс в радиочестотни обхвати 1.5 GHz, 2.6 GHz, 3.6 GHz и 26 GHz.

Сключеният през изминалата година договор за надграждане на Информационната система, обезпечаваща дейностите по регистрация на приемно-предавателните станции на наземни мрежи, позволяващи предоставянето на електронни съобщителни услуги, дейностите по чл. 151, ал. 1, т. 16 от Закона за устройство на територията (ЗУТ) и точките за безжичен достъп с малък обхват бе с цел въвеждане промените в подзаконовата уредба във връзка с изпълнението на Националния план за въвеждане на еврото в Република България и създаване по-висока регулаторна ефективност при осъществяване на нормативно регламентирани правомощия на комисията.

През 2024 г. КРС сключи Договор № 03-08-94/18.10.2024 г. с предмет „Адаптиране за работа с евро на Информационна система, обезпечаваща предоставянето на индивидуални права за ползване на радиочестотен спектър въз основа на регистрационен режим“. Реализирането на този проект ще позволи функционирането на информационната система в съответствие с приетата законодателна рамка и в изпълнение на Националния план за въвеждане на еврото в Република България.

Разпределение, планиране, предоставяне и ефективно използване на радиочестотния спектър

През изминалата година КРС прие изменение и допълнение на Правила за използване на радиочестотния спектър за наземни мрежи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги след издаване на разрешение и Правила за свободно използване на радиочестотния спектър.

С изменението и допълнението на Правилата за използване на радиочестотния спектър за наземни мрежи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги след издаване на разрешение, в българското законодателство се въведоха разпоредбите на Решение за изпълнение (ЕС) 2022/173 на Комисията от 7 февруари 2022 г. относно хармонизирането на радиочестотни обхвати 900 MHz и 1800 MHz за наземни системи за предоставяне на електронни съобщителни услуги в Съюза и за отмяна на Решение 2009/766/ЕО. Установиха се хармонизирани технически условия за ефективно използване на радиочестотните обхвати 900 MHz и 1800 MHz за наземни системи, позволяващи предоставянето на електронни съобщителни услуги, в т.ч. наземни безжични системи от пето поколение (5G). Създадоха се условия за съвместно съществуване на теснолентови и широколентови системи, като се определиха маски за граници на блоковете на различните системи. Добавените условия са от съществено значение за гарантиране на технологична неутралност в радиочестотните ленти 900 MHz и 1800 MHz.

След проведено обществено обсъждане, КРС прие изменение и допълнение на Правилата за свободно използване на радиочестотния спектър, с което в българското законодателство бяха транспонирани разпоредбите на решения на Комитета по електронни съобщения (ЕСС) за хармонизирано използване на радиочестотния спектър, както и разпоредбите на следните решения на Европейската комисия:

- Решение за изпълнение (ЕС) 2024/340 на Комисията от 22 януари 2024 г. относно хармонизирани условия за използване на радиочестотния спектър за мобилни съобщителни услуги на борда на плавателни съдове в Съюза и за отмяна на Решение 2010/166/ЕС;
- Решение за изпълнение (ЕС) 2024/1467 на Комисията от 27 май 2024 година за изменение на Решение за изпълнение (ЕС) 2019/785 за хармонизиране на

радиочестотния спектър за оборудване, използващо свръхшироколентова технология в Съюза.

С изменението на Правилата за свободно използване на радиочестотния спектър се определиха хармонизирани техническите условия за използване на радиочестотни ленти 880-915 MHz и 925-960 MHz (обхват 900 MHz), 1710-1785MHz и 1805-1880MHz (обхват 1800 MHz), ленти 1920-1980 MHz и 2110-2170 MHz (обхват 2 GHz) и ленти 2500-2570 MHz и 2620-2690 MHz (сдвоената лента в обхват 2.6 GHz) за предоставяне на MCV услуги чрез използването на GSM, UMTS и 5G NR мрежи с неактивни антенни системи (non-AAS). Също така се създадоха условия за използване на радиочестотна лента 6-8.5 GHz за неподвижно използване на открито за приложения за проследяване на местоположението, общи приложения за превозни средства и приложения за използване само на закрито с висока мощност. Подпомогна се цялостната хармонизация на регулаторната рамка за свръхшироколентова технология (UWB) и се даде възможност за новаторски решения в областта на тази технология, като се намалиха регулаторните гранични стойности и определиха техники за намаляване на смущенията, които да осигуряват ефикасно използване на радиочестотния спектър, като същевременно се гарантира съвместното съществуване с други потребители на радиочестотния спектър.

През 2024 г. КРС проведе процедура по обществено обсъждане на проекти на Правила за използване на радиочестотен спектър за производствени нужди след издаване на разрешение и Правила за използване на радиочестотния спектър за електронни съобщителни мрежи от неподвижна радиослужба след издаване на разрешение.

През изминалата година КРС удължи срока на разрешението на „Йеттел България“ ЕАД за ползване на радиочестотен спектър в обхват 26 GHz, с което осигури възможност предприятието да продължи да ползва предоставения му честотен ресурс за преносна мрежа на мобилните предприятия.

В съответствие с измененията и допълненията на цитираните по-горе подзаконовни актове, в честотната информационна система на Европейския съобщителен офис – EFIS (ECO Frequency Information System), бяха актуализирани данните за използването на честотния ресурс в Република България, с което се осигурява прозрачност по отношение на разпределението и използването на радиочестотния спектър в България на международно ниво.

Подвижна радиослужба

Възможността за прилагане на гъвкав подход при създаването и конфигурирането на мрежите от подвижна радиослужба, каквито са PMR/PAMR мрежите, е причина за тяхното използване както за големи групи, предимно в обществения сектор (енергетика, транспорт, здравеопазване, опазване на околната среда, общински доброволни формирования и др.), така и за малки и средни групи потребители, предимно в частния сектор (таксиметрови, строителни и охранителни служби, доставчици на услуги и др.). В зависимост от целите могат да се създават йерархично структурирани мрежи с местно, регионално или национално покритие.

През изминалата година се отчете нарастващ интерес към ползването на радиочестотен спектър за краткосрочни събития – концерти, спортни прояви, заснемане на филмови и телевизионни продукции. Бяха издадени 14 броя разрешения, като се предоставиха 157 броя радиочестоти.

Търсенето на честотен ресурс за PMR/PAMR мрежи през последните години се запазва сравнително постоянно. Интересът на предприятията в България е насочен основно към ползването на радиочестотен спектър за теснолентови мрежи. Действащите разрешения са предимно в обхвати 160 MHz и 460 MHz, като най-малко са в обхват 80 MHz, в останалите обхвати броят на разрешенията е сравнително равномерно разпределен.

В Регистъра на приемно-предавателните станции от наземни мрежи, позволяващи предоставянето на електронни съобщителни услуги, дейностите по чл. 151, ал. 1, т. 16 от Закона за устройство на територията и точките за безжичен достъп с малък обхват са вписани 5 приемно-предавателни станции, променени са 126 броя и са заличени 10. Вписани са 57 точки за безжичен достъп с малък обхват, променени са 2 броя и са заличени 4.

Във връзка с осигуряване на спазване на ограниченията за Санитарна зона 1, съгласно Процедурата за взаимодействие между Военновъздушните сили, предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и КРС е проверено местоположението на 62 бр. и са въведени в експлоатация 43 бр. базови станции (които са сравнени с проверените за местоположение) на наземни мрежи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги, ползващи радиочестотен спектър в обхвати 700 MHz и 800 MHz.

Видно от графиката на фигура 41, с най-голям темп се увеличава броят на 5G базовите станции, работещи по технология NR.

Източник: КРС

Фиг. 41

Неподвижна радиослужба

През 2024 г. бяха изменени и допълнени 21 разрешения за ползване на радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа

от вида „точка към точка”, касаещи техническите данни на общо 1659 радиорелейни участъка (РРУ). С тях бе предоставен радиочестотен спектър за 691 нови участъка, с което общият им брой достигна 21547.

През 2024 г. най-голям брой новоизградени участъци бяха регистрирани в обхват 18 GHz. Веднага след това по нарастване на нови РРУ са обхвати 23 GHz и 13 GHz. Броят на РРУ в обхвати 13 GHz, 18 GHz и 23 GHz съставлява 60% от всички разрешени РРУ. Това показва кои са предпочитаните от предприятията обхвати за развитие на мрежи на територията на България.

Отчита се намаляване на общия брой РРУ в обхвати 8 GHz и 38 GHz, приблизително с 32%. Участъците от 38 GHz мигрират към 76 GHz/86 GHz поради специфичните технически параметри на РРУ и увеличаването капацитета на пренасяната информация.

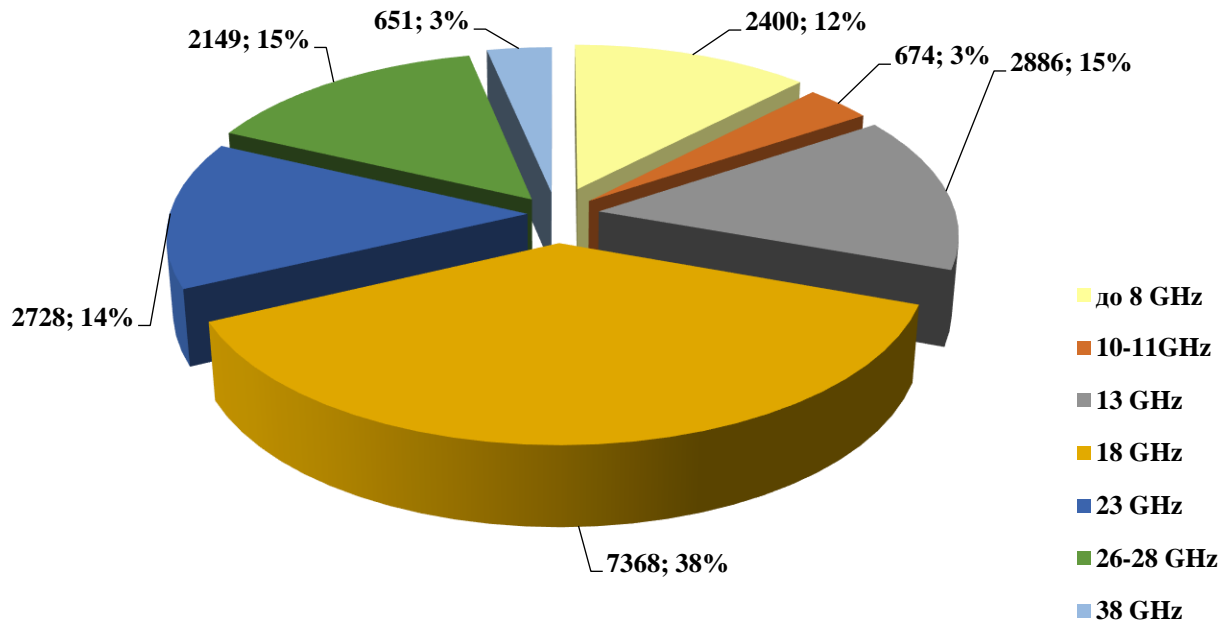
Към 31 декември 2024 г. в електронната система за регистрация на предоставените права за ползване на радиочестотния спектър в обхвати 71-76 GHz и 81-86 GHz са вписани 1962 броя еднопосочни РРУ, като от тях 70 броя ползват технологии ХРІС/ССDР. Наблюдава се 200% увеличение на броя РРУ.

За отчетният период са разгледани:

- 8 бр. заявления за регистрация на 431 участъка;
- 6 бр. заявления за заличаване на регистрация на 88 участъка;
- 1 бр. заявление за изменение на 4 участъка.

На фигура 42 е представена информация за дяловото разпределение в проценти на действащите РРУ по радиочестотни обхвати, предоставени с разрешения за ползване на радиочестотен спектър, за електронна съобщителна мрежа от вида „точка към точка”, към края на 2024 г.

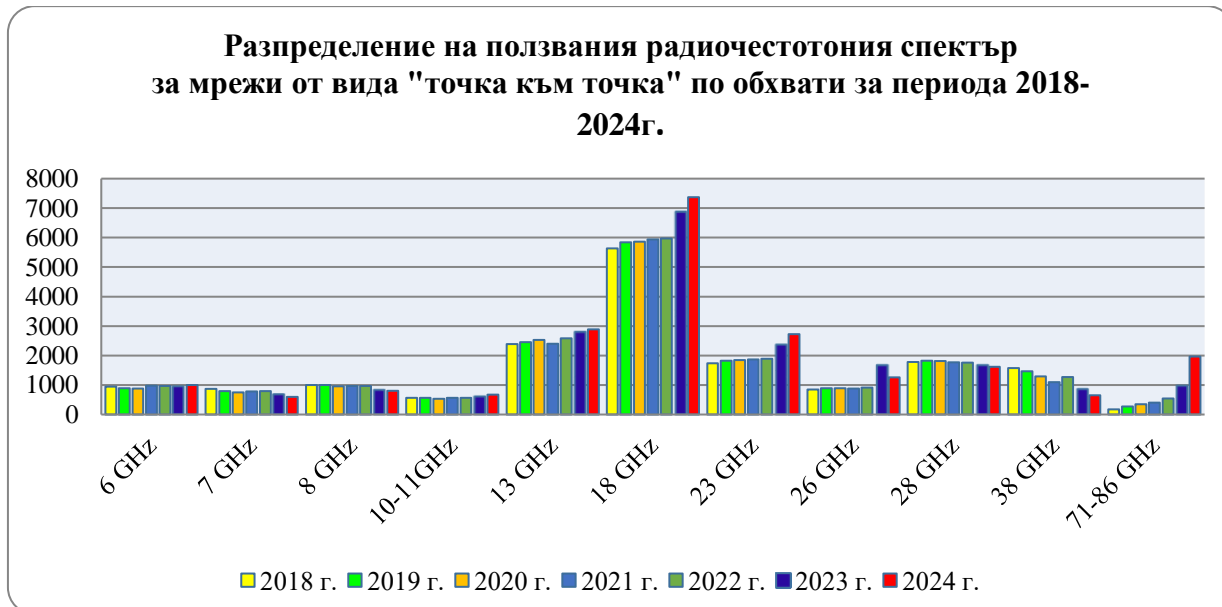
**ДЕЙСТВАЩИ ЕДНОПОСОЧНИ РРУ ПО РАДИОЧЕСТОТНИ ОБХВАТИ
КЪМ КРАЯ НА 2024 г.**

Източник: КРС

Фиг. 42

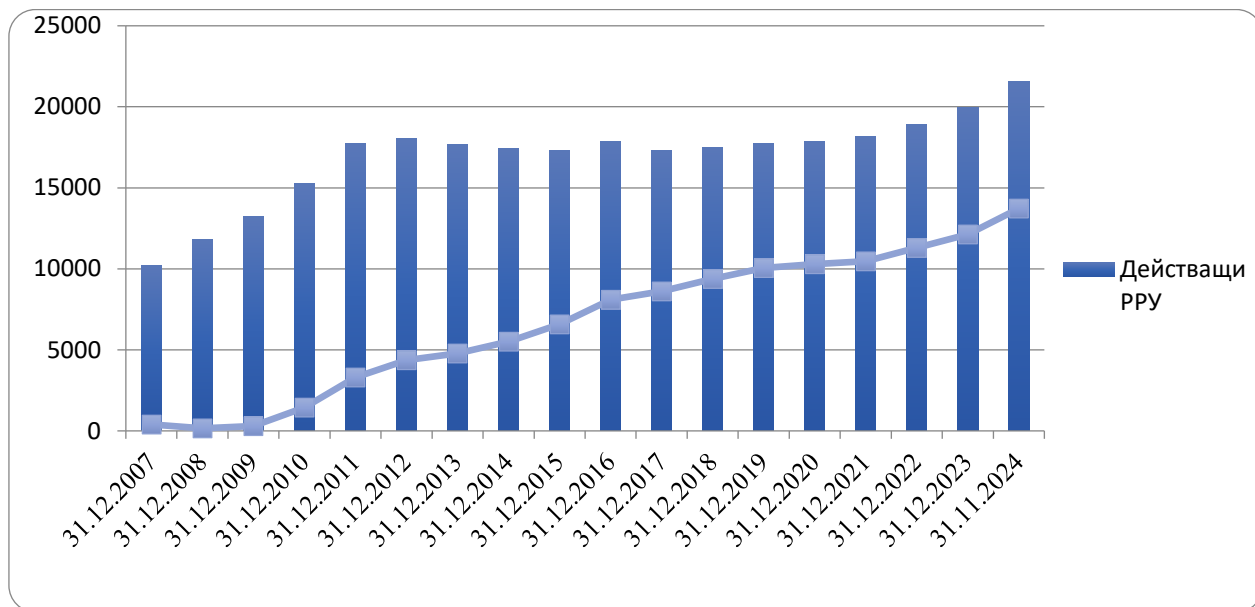
На фигура 43 е представено разпределението на ползвания радиочестотен спектър за мрежи от вида „точка към точка“ по обхвати за периода 2018 – 2024 г.

Източник: КРС

Фиг. 43

На фигура 44 са показани действащите РРУ по години, съпоставени с частта от тях, ползващи технологии XPIC/CCDP.

Източник: КРС

Фиг. 44

С развитието на 5G мрежите и предлагането на нови услуги се налага увеличаване на преносните капацитети. Поради това и през 2024 г. се увеличи броят на РРУ, ползващи технически решения за по-високи скорости на предаване данните, като:

- използване на два радиочестотни обхвата по едно направление (band channel aggregation (BCA) или super dual band (SDB));
- използване на два съседни канала по едно направление (channel aggregation (CA));
- използване и на двете поляризации в един РРУ (cross-polar interference canceller/co-channel dual polarization (XPIC/CCDP)).

Запазва се тенденцията за мигриране на РРУ с ширина на лентата от 3.5 MHz, 7 MHz и 14 MHz към ленти 28 MHz, 56 MHz и 112MHz. Участъците, използващи технологии XPIC/CCDP достигнаха 13 724 броя през 2024 г. (при 12119 броя за 2023 г.). Измененията на разрешенията отразяват нарасналата необходимост на предприятията за използване на по-висок капацитет за пренос, което от своя страна води до увеличаване на използваната честотна лента по различните направления.

Радиорелейната мрежа може да се определи като опорна и допълваща другите мрежи, предоставящи електронни услуги. Наблюдава се постоянно развитие на радиорелейните мрежи на операторите, като съвременното оборудване е насочено към ползване на нови технологии за обезпечаване на високоскоростна свързаност на всички видове мрежи, чрез ползване на по-малко енергийни ресурси при по-добри технически характеристики.

Спътникови радиослужби

През 2024 г. дейността, свързана с регулацията на спътниковите радиослужби, продължи да бъде насочена към координирането и защитата на националните позиции на геостационарната орбита със съответния радиочестотен спектър и на радиочестотния спектър, използван от негеостационарни спътникови системи. Целта на този процес е предотвратяване на потенциални смущения към българските планови и извънпланови системи, разположени на 1.9°E (BSS) и на 56.02°E (FSS) и спътниковите системи, разположени на негеостационарна орбита.

С това продължиха дейностите по осигуряване на възможност български предприятия да експлоатират геостационарни и негеостационарни спътникови системи и съответно да увеличат присъствието на България на пазара на спътникови услуги. Бяха подадени две заявки за предварителна публикация и една заявка за модификация на български спътникови системи на негеостационарна орбита. Подадени бяха и две заявки за координация на нови български геостационарни спътникови системи.

През 2024 г. са издадени две и изменени 11 разрешения за ползване на радиочестотен спектър за електронни съобщителни мрежи от спътникови радиослужби, с които е предоставен спектър за земни станции, които се свързват с 27 спътникови системи.

Продължиха дейностите по координация чрез анализи на двуседмичните циркуляри (BR International Frequency Information Circular - BRIFIC), издадени от Радиобюрото към ITU. В резултат на анализите на всички двуседмични циркуляри за 2024 г., бяха изпратени съответните възражения с оглед изпълнението на регулаторните функции на КРС по отношение на ефикасно ползване и ефективно управление на радиочестотния спектър.

В допълнение беше извършен анализ и на постъпилите от други администрации предложения за споразумения с цел успешното координиране на българските спътникови системи.

Радиоразпръскване

През 2024 г., във връзка с искане на Съвета за електронни медии (СЕМ) за предоставяне на свободен честотен ресурс за 10 града относно открити процедури за провеждане на конкурси, беше извършен технически анализ и честотно планиране с оглед определяне на честотен ресурс и съответните технически параметри (допустими мощности, точки на излъчване и друга техническа информация). В изпълнение разпоредбите на ЗЕС на СЕМ беше предоставена информация за липсата на свободен честотен ресурс необходим за наземно аналогово радиоразпръскване за територията на градовете: Велинград, Дупница, Свищов, Раднево, Сандански, Разград, Балчик, Белослав, Видин и Обзор.

През 2024 г. бяха разгледани и анализирани 66 технически параметри на електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване на радиосигнали в УКВ обхвата (честотна лента 87.5-108.0 MHz), като 6 от тях са на предприятия, притежаващи разрешения за ползване на радиочестотен спектър от електронна съобщителна мрежа за наземно аналогово радиоразпръскване с национално покритие, а 60 на предприятия с издадени разрешения за ползване на радиочестотен спектър от електронна съобщителна мрежа за наземно аналогово радиоразпръскване с местно покритие.

Във връзка с издадено разрешение за ползване на радиочестотен спектър от електронна съобщителна мрежа за наземно цифрово радиоразпръскване на Виваком бяха разгледани и анализирани 4 броя технически параметри.

Издадени са две временни разрешения за краткосрочно събитие (озвучаване на събитие и автокино) за ползване на 29 броя честоти от УКВ обхвата.

Национална и международна координация

През 2024 г. в Консултативния съвет за национално координиране и съгласуване към КРС са координирани и съгласувани 2977 радиочестоти и радиочестотни ленти. Националното координиране и съгласуване с всички заинтересовани държавни органи, ведомства и служби се извършва с оглед осигуряване безопасността на въздухоплаването и корабоплаването, защита на националната сигурност на страната и ефективно използване на радиочестотния спектър.

Във връзка с международната координация на наземни мрежи, до Бюрото по радиокомуникации бяха изпратени искания за добавяне на 198 радиочестотни назначения на български УКВ радиостанции съгласно условията на Регионалното споразумение за използването на честотен обхват 87.5-108.0 MHz за УКВ (FM) звуково радиоразпръскване, Женева, 1984 г. (Женева – 1984 г.).

Подадени са заявки за вписване на 5 български радиочестотни назначения в Плана към Споразумение Женева-84.

По постъпили заявки на други администрации е извършена международна координация на 4 радиочестотни назначения със съответните технически параметри, съгласно Регионалното споразумение за използването на честотен обхват 87.5-108.0 MHz за УКВ (FM) звуково радиоразпръскване, Женева, 1984 г. (Женева – 1984 г.).

В резултат на обработените и анализирани публикации в двуседмичните циркуляри BRIFIC за наземни радиослужби през изминалата година бяха координирани 1349 радиочестотни назначения на чужди администрации със съответните им технически параметри, съгласно условията на Регионалното споразумение за използването на честотен обхват 87.5-108.0 MHz за УКВ (FM) звуково радиоразпръскване, Женева, 1984 г.

Във връзка с международната координация на честотни назначения в обхватите за наземно радиоразпръскване беше проведена двустранна среща на експертно ниво с регулатора на Република Северна Македония. На срещата бяха съгласувани координационните зони и взаимния подход, който да се прилага при осъществяване на международната координацията на УКВ честотните назначения на двете страни.

В съответствие с условията на Регионалното споразумение за въвеждане на наземното цифрово радио- и телевизионно разпръскване в честотни обхвати 174-230 MHz и 470-862 MHz (Женева – 2006 г.) бяха анализирани и координирани със съответните технически параметри две радиочестотни назначения на чужди администрации за изменение на цифровия план GE06D.

В съответствие с процедурите на чл. 12 от Радиорегламента на Международния съюз по далекосъобщения бяха координирани 162 (108 за сезон А и 54 за сезон В) радиочестотни назначения за наземно аналогово и цифрово радиоразпръскване на радиосигнали в обхвата на късите вълни.

Обработени и анализирани са радиочестотните назначения за спътникови мрежи от двуседмичните циркуляри BRIFIC за спътниковите радиослужби. С оглед осигуряване на защита от радиосмущения на българските позиции на геостационарна и негеостационарна

орбити и назначенията за неподвижна радиослужба, КРС изпрати до ИТУ и до администрациите, чиито спътникови мрежи биха могли потенциално да засегнат българските мрежи, 121 писмени възражения и 317 възражения, чрез специализирани програмни продукти. В резултат на извършените изследвания на техническите параметри и последвалите изчисления беше проведена кореспонденция с ИТУ и съответните администрации, подали заявките в двуседмичните циркуляри. С оглед осигуряване на защита от радиосмущения на българските спътникови системи на геостационарна и негеостационарна орбита, както и назначенията за наземните радиослужби, КРС изпрати възражения съгласно процедурните правила на Радиорегламента до ИТУ и до администрациите, чиито спътникови мрежи биха могли потенциално да ни засегнат, както следва:

Писмени възражения

- при координация на спътникови мрежи от радиослужба неподвижна – спътникова, излъчващи в посока Космос – Земя и потенциална възможност за смущаване на фидерната линия на спътник от радиослужба радиоразпръскване – спътниково, съгласно чл. 7 на Приложение 30А от Радиорегламента – 5 възражения;
- координация между спътникова мрежа на планова позиция от радиослужба радиоразпръскване – спътниково, и извънпланова спътникова мрежа, съгласно чл. 7 на Приложение 30 от Радиорегламента – 1 възражение;
- коментари по чл. 9.3 от Радиорегламента относно планирани спътникови системи на НГСО – 100 коментара;
- координация на извънпланова спътникова станция, потенциално засягаща друга извънпланова спътникова станция, съгласно чл. 9.7 от Радиорегламента – 12 възражения.

Възражения, подадени чрез специализирани програмни продукти на ИТУ

- координация на спътникова мрежа на извънпланова позиция от радиослужба радиоразпръскване – спътниково и извънпланова спътникова мрежа, съгласно чл. 4 на Приложение 30 от Радиорегламента – направени са 4 възражения срещу 4 спътникови системи;
- координация на спътникова мрежа на извънпланова позиция от радиослужба радиоразпръскване – спътниково и извънпланова спътникова мрежа, съгласно чл. 4 на Приложение 30А от Радиорегламента – възражения срещу 7 спътникови системи;
- коментари по чл. 9.3 от Радиорегламента относно планирани спътникови системи на НГСО - за 174 спътникови системи, като са изпратени и писмени уведомления до съответните администрации;
- координация на спътникова станция на негеостационарна орбита и спътникова система на геостационарната орбита, съгласно чл. 9.12 от Радиорегламента – възразено е срещу 9 спътникови системи;
- координация на спътникова станция на негеостационарна орбита и спътникова

система на геостационарната орбита, съгласно чл. 9.12А от Радиорегламента – възразено е срещу 17 спътникови системи;

- координация на спътникова станция на геостационарна орбита и спътникова система на негеостационарната орбита, съгласно чл. 9.13 от Радиорегламента – възразено е срещу 58 спътникови системи;
- координация на излъчваща спътникова станция и приемаща станция от неподвижна радиослужба, включена в таблицата на честотните назначения, съгласно чл. 9.14 от Радиорегламента – възразено е срещу 22 спътникови системи.

Електромагнитна съвместимост

През годината бяха извършени изследвания за електромагнитна съвместимост на 99 български и 1213 чуждестранни УКВ радиоразпръсквателни станции с въздухоплавателните системи ILS, VOR и COM.

Поради установяване на вероятни радиосмущения при извършването на изследвания за електромагнитна съвместимост с въздухоплавателните радиослужби бяха подадени за измерване 35 радиочестотни назначения по „Методиката за измерване на интермодуляционни продукти от тип А1”, получавани при работа на близко разположени УКВ-ЧМ радиопредавателни станции.

1.1.2. Номерационен ресурс

Към края на 2024 г. общият брой предприятия, които имат издадени разрешения за ползване на номерационни ресурси е 22.

През годината са прекратени две разрешения за ползване на номерационни ресурси по искане на съответните предприятия – Булсатком и „ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА“ ЕАД.

Поради необходимостта да бъде осигурено правото на потребителите да ползват номерата си след като са били пренесени, при прекратяване на разрешенията за ползване на номерационни ресурси са прехвърлени над 20 000 географски номера на други предприятия.

През 2024 г. са предоставени за ползване номера от обхвата „700“ и „800“. Общият брой предоставени географски номера към края на годината е 8 478 000.

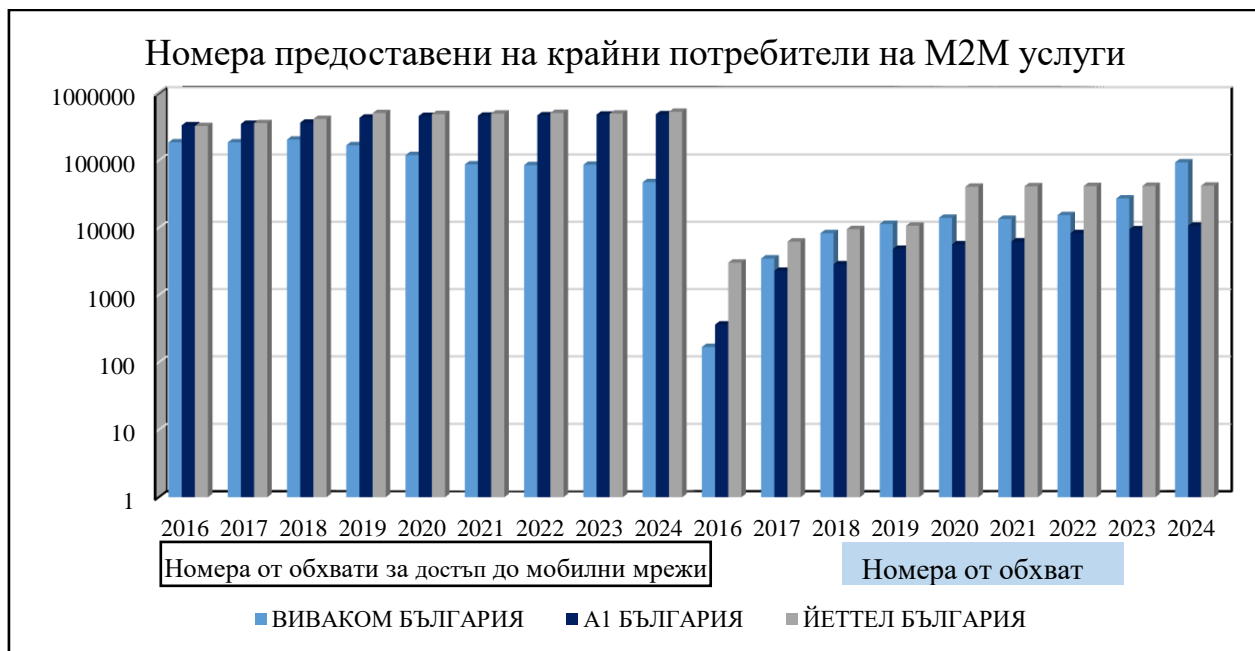
Поради оптимизация на мрежите и услугите на предприятията през 2024 г. са освободени номерационни ресурси, както следва:

- 322 100 географски номера;
- 100 номера от обхват „800“;
- 2 национални кода на точки за сигнализация;
- 1 код за избор на оператор.

Номерационният ресурс от обхват „430“, за достъп до услуги, при които се използва комуникация Машина-Машина (M2M), е предоставен на три предприятия:

- А1;
- Виваком;
- Йеттел.

През 2024 г. се отчита увеличаване на предоставените на крайни ползватели номера от обхват „430“ и при трите предприятия.

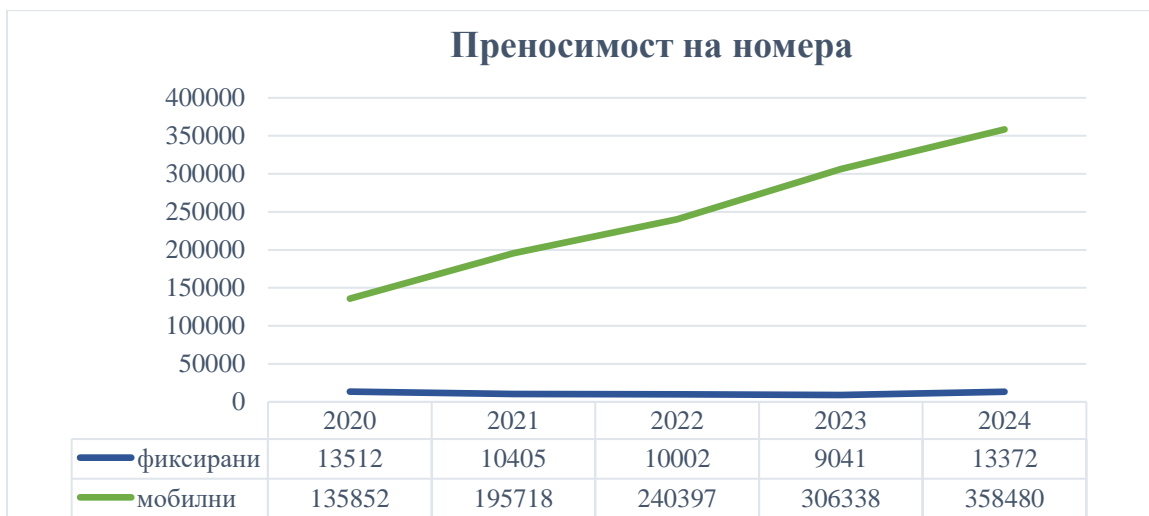
Източник: КРС

Фиг. 45

Преносимост на номерата

През 2024 г. се забелязва увеличаване, спрямо 2023 г., на броя крайни ползватели, които са се възползвали от правото да запазят ползвания номер при промяна на предприятието, предоставящо мобилна и фиксирана услуга.

Запазва се и тенденцията броят на пренесените номера в мобилни мрежи да е по-голям от тези във фиксираните. Данни за пренесените номера през последните пет години са представени на фигура 46.

Източник: КРС

Фиг. 46

Електронни удостоверителни услуги

В изпълнение на правомощията си по Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги, КРС поддържа актуален национален доверителен списък, който съдържа информация за доставчици на квалифицирани удостоверителни услуги и услугите, предоставяни от тях. През 2024 г. доставчикът на квалифицирани удостоверителни услуги „Система за електронни плащания България/СЕП България“ АД е прекратил дейността си, което е отразено и в доверителния списък. КРС вписа в националния доверителен списък един нов доставчик на квалифицирани удостоверителни услуги – „Идокс България“ ЕООД, и предоставяните от него услуги.

През 2024 г. се наблюдава увеличение на броя издадени квалифицирани удостоверения за електронен подпис. Повишеният интерес се дължи от една страна на възможността за отдалечено подписване с квалифициран електронен подпис и издаването на краткосрочни квалифицирани удостоверения за квалифициран електронен подпис, от друга страна на развитието на финансовия сектор и отдалеченото достъпване на услугите, които той предлага. Не на последно място голяма роля за повишения брой издадени и използвани удостоверения за квалифициран електронен подпис, както и на квалифициран електронен времеви печат, има развитието на електронните административни услуги в публичния сектор.

Обобщени данни за предоставените удостоверителни услуги през последните четири години са представени в таблица 18.

Таблица 18

Удостоверителна услуга	2021	2022	2023	2024
	брой	брой	брой	брой
Издадени квалифицирани удостоверения за електронен подпис	1 002 763	1 395 881	1 888 322	2 870 764
Издадени квалифицирани удостоверения за електронен печат	167	189	267	406
Издадени квалифицирани електронни времеви печати	219 610 192	526 426 850	855 553 914	1 068 614 164
Издадени квалифицирани удостоверения за автентичност на уебсайтове	234	318	309	298
Издадени електронни доказателства за квалифицирано валидиране електронен подпис/печат	2 233 080	2 399 804	2 138 936	956 332
Услуга по квалифицирано съхраняване на електронен подпис/ печат	7 064	189 864	223 010	241 098
Издадени електронни доказателства за квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща	218 802	503 163	861 461	625 127

1.2. Регулиране и мониторинг на пазарите на електронни съобщения

В изпълнение на една от основните цели на КРС – насърчаване на устойчив конкурентен пазар и защита на потребителите, през 2024 г. комисията продължи да наблюдава и анализира конкурентната среда на пазарите на електронни съобщителни мрежи и услуги с оглед установяване на необходимостта от регулаторна намеса съобразно законовите правомощия.

1.2.1. Регулиране на пазарите на електронни съобщения

През първата половина на 2024 година продължи работата по определяне, анализ и оценка на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, започнала през 2023 г. На 30 юли 2024 г., след проведена нотификационна процедура, завършила със становище на Европейската комисия без забележки по отношение на изготвения анализ и предложените специфични задължения, КРС прие окончателно решение за определяне, анализ и оценка на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

В Решение № 220/30.07.2024 г. на КРС са отчетени резултатите от проведеното обществено обсъждане със заинтересованите лица, становищата на Комисията за защита на конкуренцията и Европейската комисия.

В съответствие с разпоредбите на националното законодателство и европейската регулаторна рамка и предвид обстоятелството, че пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура не е включен в списъка с пазари на Препоръка (ЕС) 2020/2245 на Европейската комисия (ЕК) от 18 декември 2020 г., след определяне на продуктивния и географски обхват на пазара, КРС приложи теста на трите критерия за определяне на пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране. В резултат установи, че разглежданият пазар подлежи на *ex ante* регулиране. Извършеният анализ и оценка за наличие на ефективна конкуренция на разглеждания пазар установи, че на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура липсва ефективна конкуренция. Предвид това КРС пристъпи към анализ на пазарното положение на участниците на разглеждания пазар за установяване на предприемане със значително въздействие. Предвид спецификата на разглеждания пазар, КРС счете за относими към анализа следните критерии: пазарен дял; контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана; наличие на икономии от мащаба и от обхвата; наличие на вертикална интеграция; липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача; липса на потенциална конкуренция. Въз основа на извършения анализ КРС определи Виваком за предприятие със самостоятелно значително въздействие на съответния пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. В съответствие с направените изводи относно необходимостта от регулаторна намеса и установените конкурентни проблеми на разглеждания пазар КРС наложи на Виваком следните специфични задължения: задължение за достъп до и ползване на пасивна инфраструктура; задължение за равнопоставеност; задължение за прозрачност; задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура, и ценови задължения, с които да се предотврати антиконкурентно му поведение.

Вследствие на последващо преобразуване чрез отделяне на част от правата и задълженията на Виваком, които преминават към „Юнайтед Файбър България“ ЕООД по волята на едноличния собственик и на двете дружества – Словения Броудбанд С.а.р.л., към новото дружество преминава каналната мрежа, която е обект на наложените задължения и е била собственост на задълженото предприятие. В тази връзка след направени проверки, изискана е информация и анализ на събраната информация, КРС със свое Решение № 328 от 07.11.2024 г. наложи временни задължения на „Юнайтед Файбър България“ ЕООД по отношение на прехвърлената от Виваком канална мрежа.

През втората половина на 2024 година КРС стартира четвърти кръг на анализ на пазара на едро на локален достъп. Съгласно разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. (Препоръка на ЕК 2020/2245 от 18 декември 2020 г.), отправна точка при определянето на пазара на едро е оценката от гледна точка на търсенето и предлагането на пазара на дребно. С цел определяне на продуктивния обхват на пазара на дребно чрез изследване на взаимозаменяемостта между всички възможни алтернативи (оптични (FTTx), медни (xDSL, LAN) и кабелни (CaTV) мрежи) за широколентов достъп до интернет, предоставен в определено местоположение, включително и достъп чрез наземни мрежи с ползване на радиочестотен спектър, посредством 3G, 4G и 5G технологии (фиксиран достъп през мобилна мрежа), КРС с Решение № 251/29.08.2025 г. разпореди събирането на допълнителна информация относно предоставянето на услугата „фиксиран достъп през мобилна мрежа“ към 31 декември за периода 2021-2023 г. Събраната, обработена и валидирана информация предостави данни относно използвания вид мобилна технология (3G, 4G и 5G), посредством която се предоставят услугите за достъп във фиксирано местоположение, както и информация за наличие на ограничение в скоростта при изчерпване на определен обем.

1.2.2. Мониторинг на пазара на електронни съобщения

На основание чл. 40 от ЗЕС, както и чл. 15 от Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари (Методиката) КРС регулярно събира информация от предприятията, осъществяващи електронни съобщения, въз основа на набор от параметри, за които се събират данни чрез специално създадени за целта въпросници. С Решение № 381 от 14.12.2023 г. КРС утвърди образците на формуляри и инструкциите към тях, касаещи отчетите на предприятията за дейността им по предоставянето на обществени електронни съобщения през 2024 г.

През втората половина на годината с цел обезпечаване на дейността по определяне, анализ и оценка на пазара на едро на локален достъп в определено местоположение, както е посочено по-горе, бе разработен, одобрен и разпространен въпросник за събиране на допълнителна информация относно предоставянето на услугата „фиксиран достъп през мобилна мрежа“ към 31 декември за периода 2021-2023 г.

1.3. Развитие и техническа поддръжка на Националната система за мониторинг на радиочестотния спектър

През изминалата 2024 г. продължи развитието на Националната система за мониторинг на радиочестотния спектър (НСМРЧС) съгласно Плана за развитие за периода

2021-2025 г. Доставени са 4 (четири) стационарни станции за радиомониторинг от типа „компактни системи“, предназначени за разширяване на възможностите за радиомониторинг на територията на градовете Русе, Враца, Смолян и Кърджали в честотен диапазон от 20 MHz до 6 GHz. Доставена е измервателна апаратура за 1 (една) мобилна станция за радиомониторинг в обхват от 20 MHz до 26.5 GHz, предназначена за радиомониторинг в района на Централна Южна България. Пусната е в експлоатация и 1 (една) мобилна станция със специализирана система за измервания на покритие и качество на предоставяните от наземните GSM/UMTS/LTE/5G мрежи мобилни услуги, предназначени за измервания в района на Централна Южна България. Доставена е измервателна апаратура за надграждане на 7 (седем) действащи стационарни станции от НСМРЧС.

За осигуряване на дейностите по контрол и мониторинг на електронните съобщителни мрежи, използващи радиочестотен спектър, регулярно се извършват дейности свързани с техническа поддръжка на специализираното технологично оборудване на стационарните и мобилните станции за радиомониторинг, както и на преносимата специализирана измервателна апаратура от НСМРЧС, включително калибриране (където същото е приложимо),

За осъществяване на контролните си функции в края на 2024 г. КРС разполага със следните основни измервателни системи:

- 32 (тридесет и две) стационарни станции за мониторинг на РЧС, от които 1 (една) обслужваема и 31 (тридесет и една) необслужваема дистанционно-управляеми от които: 15 в обхват от 20 MHz до 3000 MHz и 18 в обхват от 20 MHz до 6000 MHz;
- 1 (една) мобилни станции за мониторинг на РЧС в обхват от 20 MHz до 3 GHz;
- 1 (една) мобилна станция за радиомониторинг, откриване и локализиране на радиосмущения в обхват от 20 MHz до 6 GHz;
- 5 (пет) мобилни станции за радиомониторинг в обхват от 20 MHz до 26.5 GHz;
- 3 (три) мобилни станции за радиомониторинг, откриване и локализиране на радиосмущения в обхват от 20 MHz до 6 GHz и измервания на покритие и качество на предоставяните от наземните GSM/UMTS/LTE/5G мрежи мобилни услуги;
- 2 (две) специализирани мобилни станции за измервания на покритие и качество на предоставяните от наземните GSM/UMTS/LTE/5G мрежи мобилни услуги;
- 1 (една) преносима система за измерване на покритие и качество на предоставяните услуги от GSM/UMTS/LTE/5G мрежи;
- 6 (шест) преносими измервателни системи за измерване на покритие и качество на DVB-T мрежи;
- 5 (пет) преносими измервателни системи в обхват от 9 GHz до 26,5 GHz;
- 2 (две) преносими измервателни системи за измерване в обхват от 10 kHz до 3 GHz;
- 14 (четирнадесет) портативни измервателни системи:
 - 4 (четири) системи в обхват от 8 kHz до 8 GHz;

- 7 (седем) системи в обхват от 9 kHz до 20 GHz;
- 3 (три) системи в обхват от 20 MHz до 31 GHz;
- 4 (четири) системи в обхват 680 MHz до 32 GHz.

Съгласно Плана за развитие на НСМРЧС за периода 2021 ÷ 2025 г., бъдещото развитие е насочено към по-нататъшно разширяване на функционалните и технологичните възможности на системата за радиомониторинг в следните аспекти:

1. Осигуряване на възможност за ефективно и без радиосмущения използване на радиочестотния спектър от законните ползватели, предотвратяване на незаконното използване на спектъра и осъществяване на контрол относно качеството на предоставяните на крайните ползватели услуги.

2. Изграждане на нови стационарни станции за радиомониторинг от типа „компактни системи“ с цел осигуряване на по-голямо териториално покритие на страната и осигуряване на ефективен регулярен мониторинг от страна на Комисията на по-високи честотни диапазони.

3. Осигуряване на системи за измерване покритието и качеството на мобилни мрежи във връзка с използването на нови честотни ленти и 5G мрежи в Република България.

4. Осигуряване на възможност за осъществяване на контрол на качеството на предоставяните услуги чрез наземно цифрово радиоразпръскване, както и предотвратяване на незаконното разпространение на цифрови радио- и телевизионни програми.

Развитието на модерна и ефективна система за мониторинг на радиочестотния спектър (РЧС) за граждански нужди изисква инвестиране на сериозни финансови средства за развитието и поддръжката ѝ.

Осигурените през 2024 г. финансови средства допринесоха за развитие на НСМРЧС, и разширяване на териториалния и честотен обхват на осъществявания мониторинг на радиочестотния спектър за граждански нужди, като по този начин повишиха ефективността за осъществявания от страна на Комисията контрол на електронните съобщителни мрежи, използващи РЧС.

През изминалата 2024 г. продължи развитието на Националната система за мониторинг на радиочестотния спектър (НСМРЧС) съгласно Плана за развитие за периода 2021÷2025 г. Доставени са 4 (четири) стационарни станции за радиомониторинг от типа „компактни системи“, предназначени за разширяване на възможностите за радиомониторинг на територията на градовете Русе, Враца, Смолян и Кърджали в честотен диапазон от 20 MHz до 6 GHz. Доставена е измервателна апаратура за 1 (една) мобилна станция за радиомониторинг в обхват от 20 MHz до 26.5 GHz, предназначена за радиомониторинг в района на Централна Южна България. Пусната е в експлоатация и 1 (една) мобилна станция със специализирани система за измервания на покритие и качество на предоставяните от наземните GSM/UMTS/LTE/5G мрежи мобилни услуги, предназначени за измервания в района на Централна Южна България. Доставена е измервателна апаратура за надграждане на 7 (седем) действащи стационарни станции от НСМРЧС.

За осигуряване на дейностите по контрол и мониторинг на електронните съобщителни мрежи, използващи радиочестотен спектър, регулярно се извършват дейности свързани с техническа поддръжка на специализираното технологично оборудване на стационарните и мобилните станции за радиомониторинг, както и на преносимата специализирана измервателна апаратура от НСМРЧС, включително калибриране (където същото е приложимо),

За осъществяване на контролните си функции в края на 2024 г. КРС разполага със следните основни измервателни системи:

- 32 (тридесет и две) стационарни станции за мониторинг на РЧС, от които 1 (една) обслужваема и 31 (тридесет и една) необслужваема дистанционно-управляема от които: 15 в обхват от 20 MHz до 3000 MHz и 18 в обхват от 20 MHz до 6000 MHz;
- 1 (една) мобилни станции за мониторинг на РЧС в обхват от 20 MHz до 3 GHz;
- 1 (една) мобилна станция за радиомониторинг, откриване и локализиране на радиосмущения в обхват от 20 MHz до 6 GHz;
- 5 (пет) мобилни станции за радиомониторинг в обхват от 20 MHz до 26.5 GHz;
- 3 (три) мобилни станции за радиомониторинг, откриване и локализиране на радиосмущения в обхват от 20 MHz до 6 GHz и измервания на покритие и качество на предоставяните от наземните GSM/UMTS/LTE/5G мрежи мобилни услуги;
- 2 (две) специализирани мобилни станции за измервания на покритие и качество на предоставяните от наземните GSM/UMTS/LTE/5G мрежи мобилни услуги;
- 1 (една) преносима система за измерване на покритие и качество на предоставяните услуги от GSM/UMTS/LTE/5G мрежи;
- 6 (шест) преносими измервателни системи за измерване на покритие и качество на DVB-T мрежи;
- 5 (пет) преносими измервателни системи в обхват от 9 GHz до 26,5 GHz;
- 2 (две) преносими измервателни системи за измерване в обхват от 10 kHz до 3 GHz;
- 14 (четирнадесет) портативни измервателни системи:
 - 4 (четири) системи в обхват от 8 kHz до 8 GHz;
 - 7 (седем) системи в обхват от 9 kHz до 20 GHz;
 - 3 (три) системи в обхват от 20 MHz до 31 GHz;
 - 4 (четири) системи в обхват 680 MHz до 32 GHz.

Съгласно Плана за развитие на НСМРЧС за периода 2021 ÷ 2025 г., бъдещото развитие е насочено към по-нататъшно разширяване на функционалните и технологичните възможности на системата за радиомониторинг в следните аспекти:

1. Осигуряване на възможност за ефективно и без радиосмущения използване на радиочестотния спектър от законните ползватели, предотвратяване на незаконното използване на спектъра и осъществяване на контрол относно качеството на предоставяните на крайните ползватели услуги.

2. Изграждане на нови стационарни станции за радиомониторинг от типа „компактни системи“ с цел осигуряване на по-голямо териториално покритие на страната и осигуряване на ефективен регулярен мониторинг от страна на Комисията на по-високи честотни диапазони.

3. Осигуряване на системи за измерване покритието и качеството на мобилни мрежи във връзка с използването на нови честотни ленти и 5G мрежи в Република България.

4. Осигуряване на възможност за осъществяване на контрол на качеството на предоставяните услуги чрез наземно цифрово радиоразпръскване, както и предотвратяване на незаконното разпространение на цифрови радио- и телевизионни програми.

Развитието на модерна и ефективна система за мониторинг на радиочестотния спектър (РЧС) за граждански нужди изисква инвестиране на сериозни финансови средства за развитието и поддръжката ѝ.

Осигурените през 2024 г. финансови средства допринесоха за развитие на НСМРЧС, и разширяване на териториалния и честотен обхват на осъществявания мониторинг на радиочестотния спектър за граждански нужди, като по този начин повишиха ефективността за осъществявания от страна на Комисията контрол на електронните съобщителни мрежи, използващи РЧС.

1.4. Изграждане на лаборатория за електромагнитна съвместимост

През 2024 г. започна изграждане на сграда и разполагане на специализирана лаборатория за електромагнитна съвместимост (ЕМС) с безехова камера и екранирани работни помещения съгласно издаденото Разрешение за строеж по Закона за устройство на територията и одобрен Работен проект. Изграждането започна с откриване на строителна площадка на 09.05.2024г. Изграждането на сградата за лабораторията е на етап завършен груб строеж, за което на 23.12.2024 г. е съставен Акт за приемане на конструкция (Образец АКТ № 14) и е подадено заявление в Направление „Архитектура и Градоустройство“ на Столична община за издаване на удостоверение за "груб строеж".

С проведена процедура по Закона за обществените поръчки (ЗОП) за доставка на измервателна апаратура за лабораторията за ЕМС – роботизирана система за автоматизирано измерване на SAR, започна и осигуряване на измервателна апаратура за лабораторията с цел провеждане на необходимите тестове за изпитване

1.5. Международна дейност на КРС през 2024 г.

През 2024 г. КРС продължи да поддържа ефективно и ползотворно международно сътрудничество, взимайки активно участие в дейността на специализираните организации в областта на електронните съобщения и пощенските услуги на световно, европейско и регионално ниво. Това спомогна за прилагането на добри регулаторни практики, обмяна на опит и по-добро функциониране на вътрешния пазар за електронни съобщителни мрежи и услуги.

Участие в работата на европейски структури

С оглед защита интересите на страната, КРС продължи да си сътрудничи активно с европейските структури чрез последователна и съгласувана национална позиция по отношение законодателството на ЕС.

През 2024 г. КРС отново участва на ръководно и експертно ниво в работата на Групата на независимите регулатори (IRG) и Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (BEREC), допринасяйки за развитието на общи регулаторни практики. В рамките на проведените през годината четири Генерални асамблеи на IRG и Пленарни заседания на BEREC, както и срещи на Контактната мрежа, са обсъдени и приети редица документи в изпълнение на Работната програма на BEREC за 2024 г., по-важни от които са:

- Становище на BEREC относно Бялата книга на тема: „Как да посрещнем нуждите

на Европа от цифрова инфраструктура?⁵⁷;

- Доклад на BEREC относно облачните услуги и граничните изчислителни услуги (edge computing);
- Доклад на BEREC относно навлизането на големи доставчици на съдържание и приложения на пазарите за електронни съобщителни мрежи и услуги;
- Доклад на BEREC относно машина-машина (M2M) и постоянния роуминг;
- Доклад на BEREC относно екосистемата за IP взаимно свързване;
- Становище на BEREC относно националното прилагане и функциониране на режима за общо разрешение;
- Доклад на BEREC относно овластяването на крайните ползватели чрез екологична прозрачност на цифровите продукти и услуги;
- Доклад на BEREC относно развитието на частните и обществените 5G мрежи в Европа.

През 2024 г. КРС взе участие в двете Пленарни заседания на Групата на европейските регулатори на пощенски услуги (ERGP/Групата⁵⁸), в двете срещи на Контактната мрежа на Групата и срещите на петте подгрупи към нея.

По-важните документи, приети по време на пленарните заседания са, както следва:

- *Работна програма на ERGP за 2025 г., доклад от обществено обсъждане на проект на работна програма на ERGP за 2025 г. и кратки проектни задания на работните подгрупи през 2025 г.;*

Проектът на работна програма за 2025 г. проследява работата, стартирала през предходните години и разглежда средносрочните и дългосрочните предизвикателства и развитието на пощенския сектор, като например необходимия преглед на регулаторната рамка, Зелената сделка, дигитализацията, промените в нуждите на потребителите и електронната търговия. Документът е адаптиран и разработен в съответствие с разпоредбите на Средносрочната стратегия на ERGP 2023-2025 г., като задачите за 2025 г. са структурирани в рамките на трите стратегически стълба.

- Доклад на ERGP относно достъп до инфраструктурата за доставка на колетни пратки
- Доклад на ERGP относно „Нужди на уязвимите потребители от пощенски услуги“;
- Доклад на ERGP относно ключови индикатори на пощенските услуги;
- Доклад на ERGP относно качество на услугите, защита и обслужване на потребителите;

⁵⁷ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14168-White-Paper-How-to-master-Europes-digital-infrastructure-needs_en?_en=

⁵⁸ European Regulators Group for Postal Services

- Доклад на ERGP относно регулиране на ценообразуването за крайни потребители;
- Доклад на ERGP относно проучване на възможностите за подкрепа на екологичната устойчивост в рамките на пощенската регулаторна рамка;
- Комуникационен план на ERGP за 2025 г.;
- Вътрешен доклад на ERGP за свършената работа и натрупания опит от работната група по проспективното проучване на ЕК.

Първото пленарно заседание беше предшествано от семинар със заинтересовани страни, чиято цел беше да допринесе за изготвяне на доклада на ERGP относно „Нуждите на уязвимите потребители от пощенски услуги“, който съгласно работната програма на Групата следва да бъде представен за одобрение на второто Пленарно заседание за 2024 г. Събитието беше на тема: „Уязвими потребители в пощенския сектор: Кой са те? Какви са техните нужди? Какво следва?“

В резултат на дискусиите участниците в семинара се обединиха около следните опорни точки, които следва да бъдат отчетени по отношение на нуждите на уязвимите потребители:

- необходимо е да се гарантира наличието на избор/информация на потребителите и прозрачност, както и специфично регулиране за уязвимите потребители;
- да не се забравят потребителите от малките острови;
- настоящата директива съдържа елементи за защита на уязвимите потребители, но също така и недостатъци;
- от ключово значение е да се въведе дефиниция за „уязвим потребител“;
- пътят напред: Универсален, целенасочен и хоризонтален подход и ангажиране на заинтересованите страни.

Второто пленарно заседание беше предшествано от вътрешен семинар на тема „Очертание на бъдещата пощенска регулаторна рамка“. Семинарът беше част от процеса на изготвяне на доклад относно очертаванията на бъдещата пощенска регулаторна рамка, включващ следните ключови теми:

1. В кои области е необходима минимална хармонизация на компетенциите на националните регулаторни органи?
2. Какви данни са необходими на регулаторите, за да наблюдават пазара?
3. В каква посока могат да се развият регулаторните органи, в случай че няма промяна на регулаторната рамка?
4. Ако се променя регулаторната рамка, в каква посока следва да са промените?

С активното си участие в работата на BEREC и ERGP, КРС допринесе за изготвянето и приемането на редица документи в изпълнение на Европейския кодекс за електронни съобщения.

През 2024 г. КРС беше определена за координатор за цифровите услуги за България с Решение № 405/13.06.2024 г. на Министерския съвет. Представители на КРС взеха участие във всичките 12 заседания на Европейския съвет за цифрови услуги и в заседанията на неговите работни групи, на които се обсъждаха ключови въпроси, свързани с прилагането на Акта за цифровите услуги⁵⁹. Актът за цифровите услуги предвижда хармонизирани

⁵⁹ Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 година относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО (Акт за цифровите услуги)

правила за постигане на безопасна, предвидима и надеждна онлайн среда и се прилага изцяло от 17 февруари 2024 г. Поради липса на закон, който да вмени конкретните задължения, съгласно чл. 49 от Акта за цифровите услуги, КРС беше възпрепятствана да изпълнява в пълен обем функциите на координатор.

Експерти от КРС, като представители на органа, осъществяващ надзора над доставчиците на удостоверителни услуги в Република България и отговорен за създаването, поддържането и публикуването на националния доверителен списък, взеха участие в работата на Форума на европейските надзорни органи на доставчиците на удостоверителни услуги (FESA⁶⁰) и съвместните 23-та и 24-та срещи на експертна група по чл. 19 на Регламент (ЕС) № 910/2014 към ENISA – ENISA ECATS EG. На срещите беше приет документ относно отдалечено удостоверяване на самоличността, съдържащ минималните изисквания по отношение на отдалеченото удостоверяване самоличността на потребителите при използване на удостоверителни услуги и бяха разгледани новите удостоверителни услуги заложени в eIDAS 2⁶¹ – услуги за електронно архивиране, записване на електронни данни в електронен регистър, управление на устройства за създаване на електронен подпис/печат от разстояние и издаване на електронни удостоверения за атрибути.

Експерти от КРС взеха участие и във Форума за удостоверителни услуги и електронна идентификация (Trust Services and eID Forum) и CA-Day. Разгледани бяха новите удостоверителни услуги, квалифициран електронен подпис за цифров портфейл, удостоверяване на самоличността и най-добри практики за внедряване на eIDAS2, както и времевите рамки за разработка и приемане на актовете за изпълнение относно EUDI Wallet.

Участие в дейността на специализираните международни организации

За поредна година КРС участва в различни форуми, организирани от Международния съюз по далекосъобщения (ITU), Европейската конференция на пощенските и далекосъобщителните администрации (CEPT), Европейския институт за стандарти в далекосъобщенията (ETSI), Мрежата на регулаторите в областта на електронните съобщения (FRATEL⁶²) от държавите-членки на Международната организация на франкофонията, и др.

Представители на Комисията за регулиране на съобщенията участваха в Министерската програма и в Кръглата маса, организирана между Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (BEREC) и GSM Асоциацията, на която по традиция се провежда диалог по политиките от членовете на BEREC. В рамките на три сесии са обсъдени въпроси, свързани със справедливостта в интернет екосистемата, инвестиционната среда за инфраструктура и миграцията към мрежи от следващо поколение.

В рамките на Кръглата маса европейските оператори са заявили необходимостта от въвеждане на унифицирана регулаторна рамка във връзка с новата конвергентна среда.

Министерската програма в била съставена от следните сесии в областта на мобилните комуникации и технологиите:

- Пет години 5G: прозрения за политиците;

⁶⁰ Forum of European Supervisory Authorities for trust service providers

⁶¹ Регламент (ЕС) 2024/1183 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година за изменение на Регламент (ЕС) № 910/2014 по отношение на създаването на европейска рамка за цифрова самоличност

⁶² Réseau francophone de la régulation des télécommunications

- Мобилни пари: незабавни плащания;
- Отговорен изкуствен интелект: следване на етичен компас;
- Управление на цифровата икономика;
- Инвестиране в политически умения за насърчване на цифровите иновации;
- Мобилизиране за по-зелено бъдеще;
- Дигитализация на правителството и индустрията;
- Постигане на глобално изравняване по отношение на сигурността.

Посетени са щандовете на мобилни оператори (Orange, Telekom, Telefonica и Vodafone) и доставчици на телекомуникационно оборудване (Nokia и Huawei), като множество от операторите и доставчиците са представили демонстрации на услуги и продукти, използващи изкуствен интелект.

По покана на Amazon Web Services е посетен щандът на компанията, където са представени демонстрации на разработени приложения, използващи изкуствен интелект, за мониторинг на мрежите на мобилните оператори, дистанционно обучение на медицински специалисти, видеомониторинг на събития и умни домове.

Посетени са също така и други щандове, в т.ч. на Rohde&Schwarz, където е представено тестване на 5G XR приложения, широколентов приемник R&S®ESMW за мониторинг на широколентови мрежи, в т.ч. 5G мрежи, компактна система за радиомониторинг и измервания UMS400 и др.

Представители на КРС, като част от официалната делегация на Република България, взеха участие в 5^{-тия} Световен симпозиум по стандарти (GSS-24) и Световната асамблея по стандартизация на далекосъобщенията (WTSA-24).

Световният симпозиум по стандарти (GSS) представлява форум, където членовете на ITU участват в дискусии и координират усилия по най-належащите въпроси, оформящи бъдещия цифров живот.

На GSS-24 участваха над 3200 делегати от около 160 страни, вкл. министри, ръководители на регулатори и лидери от индустрията, за обсъждане целите на цифровата трансформация и свързаните с нея изисквания, както и на предизвикателствата и възможностите за бързо развиващ се дигитален свят. Темата за GSS-24 беше „Очертаване на следващата цифрова вълна: Нововъзникващи технологии, иновации и международни стандарти“, поставяйки основата за дискусии и инициативи за сътрудничество, насочени към оформянето на бъдещия пейзаж на глобалните стандарти.

Провеждана на всеки четири години, WTSA определя приоритетите на експертите от цял свят, които работят целогодишно за разработването на международните стандарти, установени от ITU. Асамблеята също така прави преглед на стратегията, структурата и работните методи на сектора по стандартизация на далекосъобщенията на ITU (ITU-T). WTSA одобрява и мандатите, и назначава ръководните екипи на проучвателните групи на ITU-T за международна стандартизация.

На WTSA-участваха политици, лидери на регулаторни органи, индустриални лидери и технологични експерти, които обсъдиха глобални действия за укрепване на стандартизационната дейност на ITU.

Програмата на WTSA-24 включваше провеждането на церемония по откриването, пленарни заседания, срещи на ръководителите на делегациите, заседания на комитетите и работни групи към тези комитети.

На WTSA-24 се преразгледаха и измениха съществуващите насоки. Договорени са осем нови резолюции, които засилват работата на организацията в областта на стандартите, за да отговори на бързо развиващите се глобални нужди и са изменени 44 резолюции.

КРС взе участие и в дейността на Франкофонската организация за регулиране на електронните съобщения (FRATEL). Двете събития, семинар и годишна среща, които се организираха през 2024 г., бяха фокусирани върху теми, свързани с бъдещето на мрежите и регулацията и с регулаторните въпроси, свързани с пазарите на данни и цифрови услуги.

Семинар беше проведен в Ломе, Того, на 21 и 22 май на тема „Икономика на данните и мобилните разплащания: какви са технико-икономическите предизвикателства пред регулаторните органи?“. На събитието бяха обсъдени новите предизвикателства по отношение на данните и технико-икономическите регулаторни мерки, по отношение на потенциалните слабости на пазара на изчисленията в облак (“cloud”), а също така и инициативите за развитие на тези услуги на местно или регионално ниво чрез развитие на оперативната съвместимост на облачните услуги и „преносимостта“ на данните.

Годишна среща, беше проведена на 26 и 27 ноември в Либревил, Габон на тема „Какви са бъдещите бизнес модели и стратегии на телеком операторите?“. На срещата бяха обсъдени тенденциите в структурирането на сектора на телекомите и тяхното въздействие върху организацията на пазара, както и върху бизнес моделите на операторите. Развитието и адаптирането на регулацията, за да се подкрепят новите технологии също бяха предмет на дебат. Разгледан беше и въпроса за засилване на сътрудничеството между регулаторите на електронни съобщения с тези в други сектори, свързани със защитата на личните данни, мобилните разплащания и околната среда.

В началото на годината беше изпратен Въпросник до регулаторните органи, членове на FRATEL, относно бъдещето на мрежите, регулацията, пазарите на данни и мобилните разплащания. Комисията за регулиране на съобщенията отговори на всички въпроси свързани с нейната компетенция.

През 2025 г. организация FRATEL ще се фокусира върху теми свързани със състоянието и перспективите на международната свързаност и по-основно, върху международните предизвикателства пред електронните съобщения и цифровизацията.

КРС участва виртуално и физически в редовно свиканите заседания на Генералната асамблея на ETSI, проведени през месеците април и ноември, като и в срещите на групите на Националните стандартизационни организации (НСО) за ETSI - NSOG и NSBG. На тези заседания са обсъдени и взети решения, свързани с ефективното функциониране на института, както и такива подпомагащи работата на НСО при изпълнение задълженията по въвеждане на европейските стандарти като национални и процедурите за одобрение и гласуване, свързани с предложенията на ЕК за разработване на хармонизирани стандарти.

Експерти взеха участие в семинар организиран от ETSI и CEN относно най-новите стандарти във връзка с Регламент (ЕС) 2024/1183 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година за изменение на Регламент (ЕС) № 910/2014 относно създаването на европейска рамка за цифрова самоличност.

Експерти от областта на радиочестотния спектър участваха в Световния радиосъобщителен семинар на Международния съюз по далекосъобщения (WRS-24). На форума бяха представени специализираните софтуери за подаване на заявки, координация и нотификация за наземните и спътниковите служби и измененията вследствие решенията на Световната конференция по радиосъобщения през 2023 г. (WRC-23).

Представители на КРС участваха и в третия семинар на тема „Пощенски регулаторни предизвикателства в дигиталната ера“. Като основен акцент на семинара беше изведена необходимостта регулацията да следва непрекъснатите изменения в пощенския сектор, предизвикани от въвеждането на нови технологии, както и задълбочаване на сътрудничеството и диалога между регулаторните органи на международно ниво. Участниците в събитието обсъдиха теми като: новите бизнес модели на пощенския пазар, начините за по-ефективна защита правата на потребителите и механизми за финансиране на универсалната пощенска услуга.

1.6. Информационни технологии за 2024 г.

Осигуряването на подходящо информационно обслужване на КРС и поддръжката на предлаганите електронни административни услуги е от съществено значение за ефективното изпълнение на функциите ѝ по регулиране и контрол. Приоритетите на Комисията за развитието на информационното обслужване бяха:

- Поддръжка на съществуващите електронни услуги, ориентирани към бизнеса и гражданите, и развитие и поддръжка на вътрешните електронни услуги;
- Създаване на организационна, комуникационна и информационна среда за ефективно и в същото време прозрачно функциониране на администрацията на КРС.

През 2024 г. КРС изпълни следните проекти, свързани с електронното управление:

- Проведена обществена поръчка, избран изпълнител и сключен договор с предмет: „Надграждане на Информационна система, обезпечаваща дейностите по регистрация на приемно-предавателните станции на наземни мрежи, позволяващи предоставянето на електронни съобщителни услуги, дейностите по чл. 151, ал. 1, т. 16 от ЗУТ и точките за безжичен достъп с малък обхват“;
- Проведена обществена поръчка, избран изпълнител и сключен договор с предмет: „Разработване на система за образуване на пощенските кодове в Република България“
- Проведени са обществени поръчки, избрани изпълните и сключени договори за адаптиране на информационните системи в КРС към преминаването към евро;

През 2024 г. КРС изпълни следните проекти, свързани с подобряване на информационно-комуникационната среда:

Във връзка с подобряване на информационно-комуникационната среда, през годината бяха изпълнени и проекти свързани с:

- „Надграждане на информационна система „Лицензиране и регистри“ и портала за електронно административните услуги на КРС“
- Подновяване на лицензи за антиспам и уеб-филтър, както и осигуряване на допълнителен лиценз за защита на електронната поща;
- Актуализация на лицензиран софтуер на Oracle;
- Осигуряване на лицензи за защита на крайните устройства чрез използване на WithSecure;
- Осигуряване на лицензи за система за многофакторна автентикация на служители в КРС и за външните изпълнители до поддържаните от тях системи;

Подобряване на техническото и комуникационно осигуряване и съпровод:

- Провеждане на поръчка с предмет: „Доставка на комуникационно оборудване“.
- Провеждане на поръчка с предмет: „Доставка на компютърна техника“
- Осигуряване на извънгаранционно обслужване на съществуващо комуникационно оборудване и осигуряване на DNA лицензи;

1.7. Административен капацитет на КРС

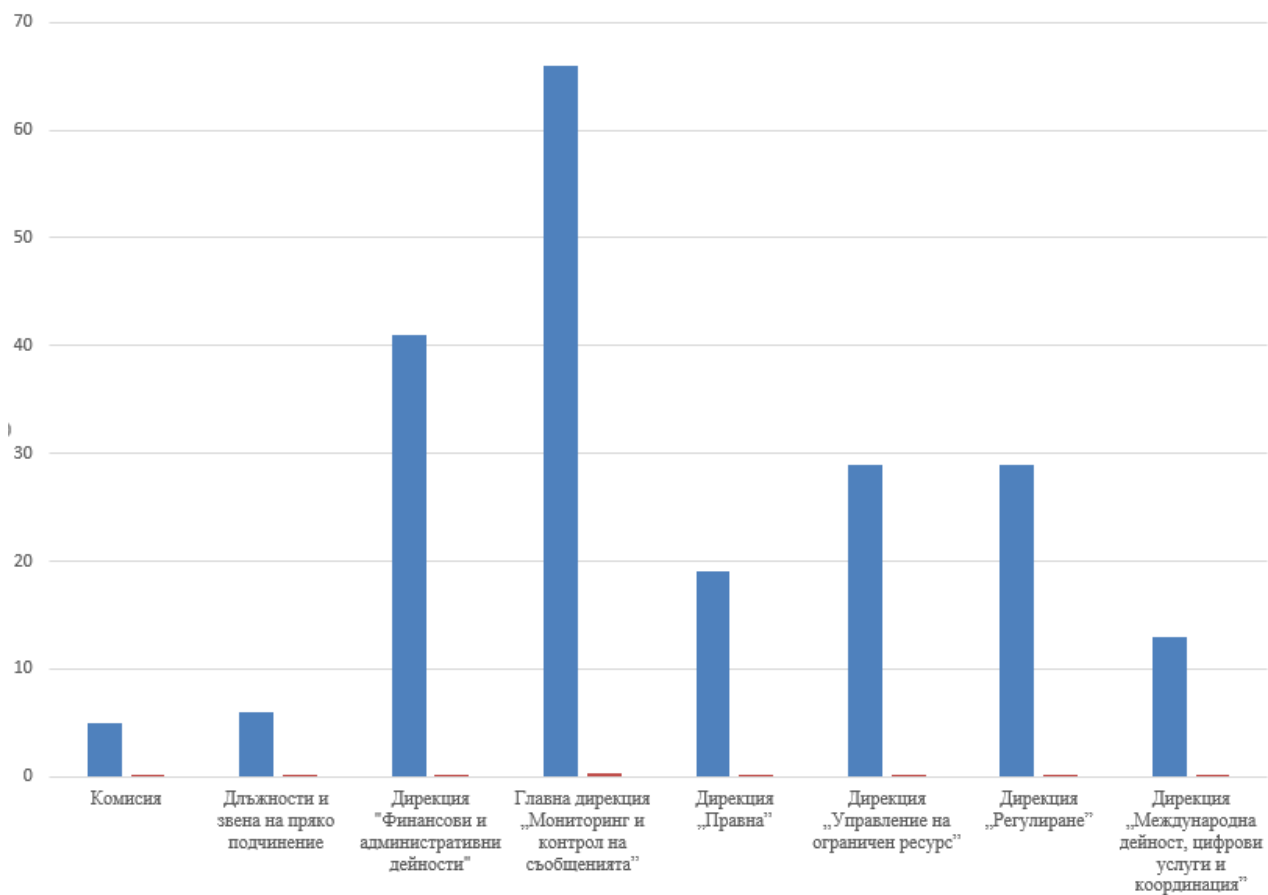
Ефективното управление на човешките ресурси е ключов фактор за устойчивото развитие на Комисията за регулиране на съобщенията (КРС). Създаването на предпоставки за обучение и развитие на персонала е основополагащ компонент, който гарантира повишаване на компетентността, мотивацията и професионалната подготовка на служителите.

В рамките на изминалата година КРС продължи да усъвършенства своята система за обучение, като акцент беше поставен върху проучването и определянето на потребностите, стратегическото планиране, провеждането на целеви обучения и оценяването на резултатите. В допълнение, се стартира и разви система за събиране, съхраняване и разпространение на знания, която подпомага професионалното развитие и ефективността на администрацията.

През 2024 г. КРС изпълнява своята дейност при следното разпределение на заетите служители:

• Комисия	5
• Должности и звена на пряко подчинение	6
• Дирекция „Финансови и административни дейности“	41
• Главна дирекция „Мониторинг и контрол на съобщенията“	66
• Дирекция „Правна“	19
• Дирекция „Управление на ограничен ресурс“	29
• Дирекция „Регулиране“	29
• Дирекция „Международна дейност, цифрови услуги и координация“	13

Разпределение на зетите служители в КРС през 2024 г.

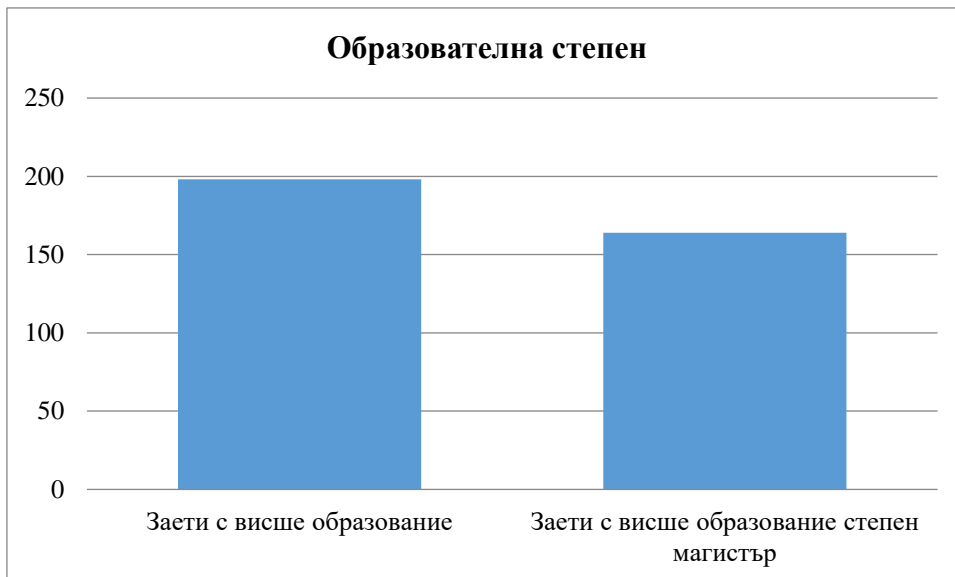

Източник: КРС

Фиг. 47

Общата численост на персонала на КРС е 255 щатни бройки.

От общата численост на работещите в КРС, 198 служители са с висше образование, като образователноквалификационна степен „магистър“ притежават 164 служители.

Източник: КРС

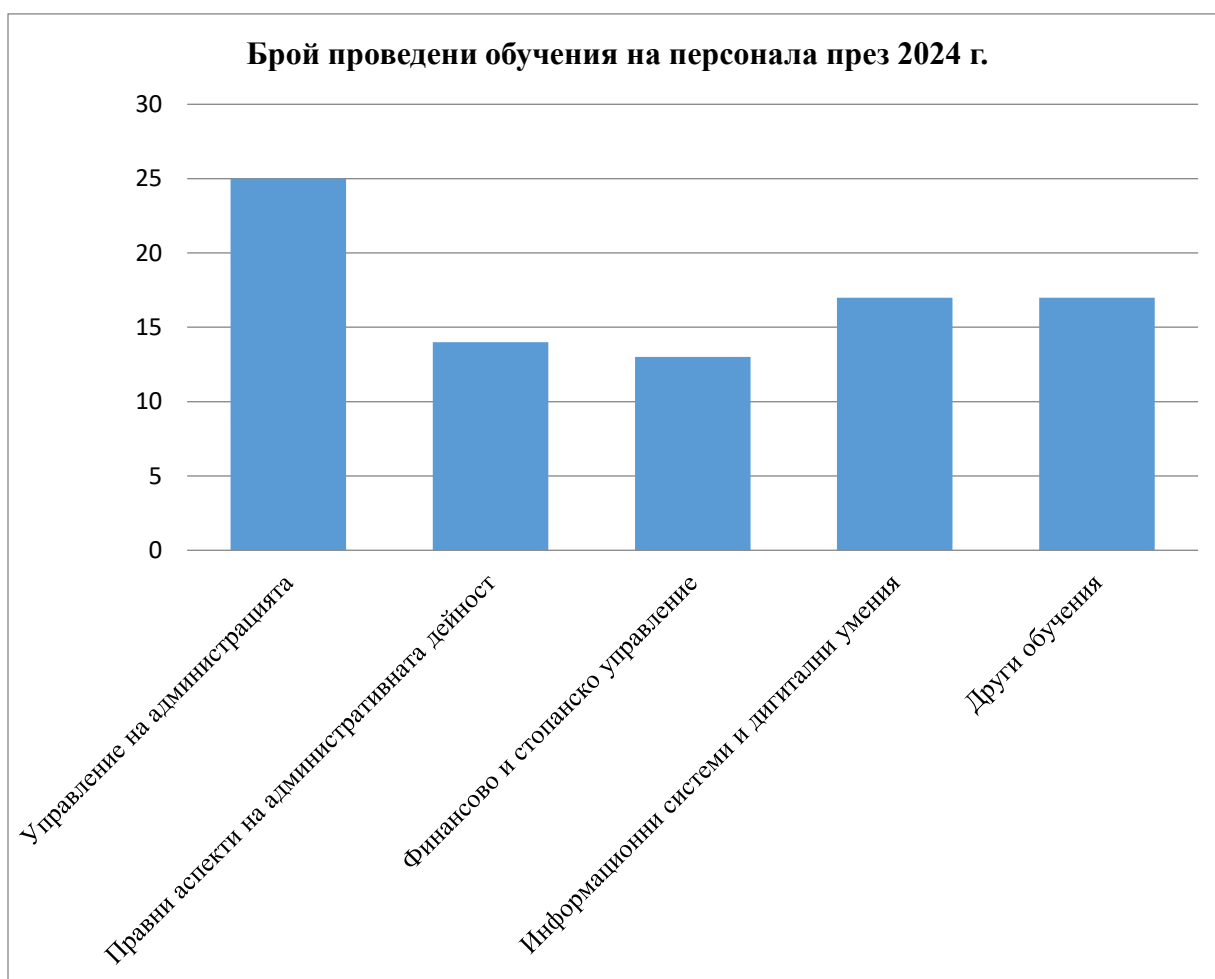
Фиг. 48

Образование на персонала и развитие на административния капацитет: Служителите в администрацията на КРС притежават образование в различни области, включително технически, правни, стопански и хуманитарни науки. Най-голям дял имат специалистите с техническо образование, следвани от тези с икономическа насоченост, което е в съответствие със спецификата на дейността на Комисията. Назначаването и освобождаването на служителите се извършва съгласно разпоредбите на Закона за държавния служител (ЗДСл), Наредбата за провеждане на конкурсите и подбора при мобилност на държавни служители, както и утвърдените вътрешни правила на КРС.

Развитие на административния капацитет през 2024 г.: През 2024 г. бяха организирани и проведени 25 конкурсни процедури, вследствие на които до края на годината бяха назначени 13 нови служители. Допълнително, по реда на чл. 81а от ЗДСл в администрацията на КРС постъпиха трима служители от други администрации, а по реда на чл. 81б от ЗДСл беше назначен още един служител. В същия период бяха прекратени 12 правоотношения на различни законови основания.

Обучения, повишаване на компетентността и професионалната подготовка на служителите: С цел повишаване на административния капацитет на служителите и актуализиране на знанията им, както и за придобиване на нови компетенции, необходими за изпълнението на нови функции на КРС, през 2024 г. бяха организирани и проведени специализирани обучения и семинари, както следва:

Област на обучението	Брой проведени обучения	Брой обучени служители
Управление на администрацията	26	116
Правни аспекти на административната дейност	14	46
Финансово и стопанско управление	13	20
Информационни системи и дигитални умения	17	128
Специализирани обучения	17	102

Източник: КРС

Фиг. 49

С цел повишаване на ефективността и ефикасността, КРС извърши анализ на потребностите от обучение, като планира и в голяма степен осигури подходящи програми, съобразени със спецификата на дейността и финансовите възможности.

Като част от добрите практики на Комисията, регулярно се събира обратна връзка относно удовлетвореността и практическата полезност на обученията, както и се проследява техният дългосрочен ефект. През 2024 г. служителите, преминали обучения, участваха в три електронни анкети, които имаха за цел както оценка на проведените обучения, така и проучване на интереса към бъдещи теми, важни за професионалното им развитие. Резултатите от тези анкети бяха систематизирани и анализирани, което позволи ефективно планиране на нови обучения за предстоящата година.

Осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд: Поддържането на безопасна и здравословна работна среда и подобряването на условията на труд е част от ефективното управление на човешките ресурси в КРС. Ръководството на Комисията е ангажирано с непрекъснатото усъвършенстване на организацията и управлението в тази сфера. През отчетния период бяха проведени периодични медицински прегледи за всички служители, с цел превенция и защита на здравето им. Извършени бяха проверки на осветеността и електроизмервания в работните помещения. Служителите от Главна дирекция „Мониторинг и контрол на съобщенията“ получиха нови лични предпазни средства, съобразени със спецификата на тяхната работа, като част от усилията за осигуряване на безопасна трудова среда.

2. Други по-важни дейности

2.1. Стандартизация

Като национална организация по стандартизация за Европейския институт за стандарти в далекосъобщенията (ETSI), съгласно чл. 30 на ЗЕС и национален орган за стандартизация по чл. 27 на Регламент (ЕС) № 1025/2012, Комисията за регулиране на съобщенията е изпълнявала своите задължения като е осигурявала достъп чрез интернет страницата си на всички заинтересовани страни в Р. България за предоставяне на становища и коментари по проектите на европейски стандарти на ETSI и е осигурила въвеждането на одобрените и публикувани стандарти на ETSI като национални.

Комисията е участвала във всички процедури за обществено обсъждане на проекто стандарти и работни теми за стандартизация (SReq) на ETSI. На интернет страницата си комисията е поддържала актуална информация за откритите от ETSI процедури по одобрение на проектите на изготвените от ETSI европейски стандарти, както и полезна информация за заинтересованите страни.

Всички публикувани от ETSI стандарти са въведени като български (БДС), като са били част от работните програми на техническите комитети по стандартизация ТК 47 „Радиосъобщителни системи и радиосъоръжения“ и ТК 57 „Информационни и комуникационни технологии“ на Българския институт за стандартизация (БИС).

Във връзка с Регламент (ЕС) 2022/2480 на Европейския парламент и на Съвета за европейската стандартизация (Регламент), в сила от 2023 година, с който бяха направени промени в Регламент (ЕС) № 1025/2012, Европейската комисия изиска да се въведат като национални всички действащи стандарти на ETSI, включително – TBR и ETS, които не са били въведени досега като БДС. За тази цел беше извършена голям обем работа по

проверка в базите данни на ETSI и БИС и изготвяне на списъци със заглавията на стандартите, съгласно изискванията на БИС. В кратки срокове бяха въведени като БДС с признаване 1664 ETSI стандарта и 60 TBR. След публикуването им в официалния бюлетин на БИС, за въвеждането им като български стандарти е направена нотификация на ETSI, като за всички тези стандарти бяха изготвени списъци във формат, отговарящ на изискванията на базата данни на ETSI. Отделно от това, през 2024 година съвместно с БИС са въведени 31 европейски (EN) стандарта на ETSI с превод на заглавията на български език.

През 2024 година КРС е участвала със свои представители в работата на четири технически комитета по стандартизация на БИС (ТК 47, ТК 57, ТК 75, ТК 80), имащи отношение към електронните съобщения и пощенските услуги.

2.2. Изпълнение на задължения във връзка с Глава Петнадесета на ЗЕС

През 2024 г. в КРС са постъпили уведомления за единадесет инцидента, свързани със сигурността, които са оказали значително въздействие върху функционирането на мрежите или услугите. За повечето от тях причина за възникването е прекъсване на оптичен кабел от преносната мрежа, което е довело до прекъсване на мобилна гласова услуга, интернет и телевизия в различни области на страната. В периода 25-30.12.2024 г. в резултат от влошената метеорологична обстановка е имало прекъсване на електрозахранването на отделни базови станции в някои области на държавата. Възникналите инциденти са засегнали 79 400 ползватели на мобилни услуги за посочения период. Други инциденти са свързани с краткотрайни прекъсвания на услуги поради проблеми в софтуерните платформи за предоставяне на услугите. В изпълнение на задължението си по чл. 243б, ал. 5, КРС изпрати гореизложената информация до ЕК и до Агенцията на Европейския съюз за киберсигурност (ENISA).

През 2024 г. А1, Виваком България и Йетгел предоставиха годишните отчети във връзка с изпълнение на „Стратегия за множество доставчици на оборудване“.

2.3. Електронни удостоверителни услуги

В изпълнение на правомощията си по Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги, КРС поддържа актуален националния доверителен списък, който съдържа информация за доставчици на квалифицирани удостоверителни услуги и услугите предоставяни от тях. През 2024 г. доставчикът на квалифицирани удостоверителни услуги „Система за електронни плащания България/СЕП България“ АД е прекратил дейността си, което е отразено и в доверителния списък. КРС вписа в националния доверителен списък един нов доставчик на квалифицирани удостоверителни услуги – „Идокс България“ ЕООД, и предоставяните от него услуги.

През 2024 г. се наблюдава увеличение на броя издадени квалифицирани удостоверения за електронен подпис. Повишеният интерес се дължи от една страна на възможността за отдалечено подписване с квалифициран електронен подпис и издаването на краткосрочни квалифицирани удостоверения за квалифициран електронен подпис, от друга страна на развитието на финансовия сектор и отдалеченото достъпване на услугите, които той предлага. Не на последно място голяма роля за повишения брой издадени и използвани удостоверения за квалифициран електронен подпис, както и на квалифициран

електронен времеви печат, има развитието на електронните административни услуги в публичния сектор.

Обобщени данни за предоставените удостоверителни услуги през последните четири години са представени в таблица 19.

Таблица 19

Удостоверителна услуга	2021	2022	2023	2024
	брой	брой	брой	брой
Издадени квалифицирани удостоверения за електронен подпис	1 002 763	1 395 881	1 888 322	2 870 764
Издадени квалифицирани удостоверения за електронен печат	167	189	267	406
Издадени квалифицирани електронни времеви печати	219 610 192	526 426 850	855 553 914	1 068 614 164
Издадени квалифицирани удостоверения за автентичност на уебсайтове	234	318	309	298
Издадени електронни доказателства за квалифицирано валидиране на електронен подпис/печат	2 233 080	2 399 804	2 138 936	956 332
Услуга по квалифицирано съхраняване на електронен подпис/ печат	7 064	189 864	223 010	241 098
Издадени електронни доказателства за квалифицирана услуга за електронна препоръчана поща	218 802	503 163	861 461	625 127

2.4. Контрол на съобщенията

При осъщественият контрол и мониторинг на съобщенията през 2024 г. относно спазването на изискванията на ЗЕС и подзаконовите нормативни актове в областта на електронните съобщения на територията Република България основно място е отделено на защитата на интересите на крайните ползватели при съблюдаване принципите на законоустановеност, равнопоставеност и прозрачност.

КРС осъществява ефективен контрол относно спазването на изискванията на ЗЕС и подзаконовите нормативни актове в областта на електронните съобщения. За осъществяване на контролните си функции Комисията има изградена териториална структура – централно звено в гр. София и пет административни звена в градовете: Враца, Велико Търново, Варна, Бургас и Пловдив.

2.4.1. Мониторинг и контрол на радиочестотния спектър за граждански нужди

КРС осъществява основните си дейности по мониторинг и контрол на РЧС за граждански нужди чрез изградената и непрекъснато развиваща се НСМРЧС.

Чрез регулярен превантивен мониторинг на спектъра от станциите за радиомониторинг на НСМРЧС, се осигуряват подходящи условия за осъществяване на

електронни съобщения на законните ползватели на спектъра и се гарантира определено качество на предоставяните чрез тях услуги на крайните ползватели.

От друга страна необходимостта от достатъчен свободен спектър все повече се задълбочава с навлизането на нови технологии и постоянното усъвършенстване на електронните съобщения, което е от съществено значение и за развитието на конкуренцията в сектора.

Осигуряването на нормална работа при непрекъснато нарастващата натовареност на спектъра изисква осъществяване на постоянен мониторинг и контрол с цел своевременно локализиране и елиминиране на източници на радиосмущения и идентифициране на незаконни радиоизлъчващи средства.

С развитието на съвременните технологии и постоянното усъвършенстване на електронните съобщения, непрекъснато се увеличава броя на потребителите на услуги, предоставяни чрез използване на РЧС и все повече нараства и съществената роля на мониторинга и контрола по отношение на неговото ефективното управление.

Основни дейности в областта на мониторинга и контрола на РЧС през 2024 г. са:

2.4.1.1. Защита на интересите на крайните ползватели

Основна задача на осъществявания превантивен и последващ мониторинг и контрол на РЧС е създаване на условия за нормална работа на законните ползватели на радиочестотния спектър за граждански нужди, гарантиране на определено качество на предоставяните услуги на крайните ползватели, предотвратяване възникването на незаконни излъчвания.

В резултат от провеждания регулярен планов мониторинг, по електронен път на предприятията през 2024 г. са предоставени резултати за 8088 извършени измервания от провеждания мониторинг на основните технически параметри на радиопредавателни станции на територията на страната.

И през 2024 г., в резултат на осъществявания превантивен контрол, продължи тенденцията на поддържане в норми на техническите параметри на излъчваните радиосигнали и намаляване на генерираните странични и интермодуляционни излъчвания, включително и в обхвата на въздушна радиослужба.

2.4.1.2. Контрол относно спазване правилата при използването на радиочестотните ленти за граждански нужди

През цялата година е осъществяван ежедневен планов мониторинг в честотен обхват $20 \div 3000$ MHz, чрез стационарните (обслужваеми и необслужваеми) станции за радиомониторинг от НСМРЧС, на територията на обслужваните им зони, а чрез мобилните станции за радиомониторинг – периодичен контрол и мониторинг на територията на цялата страна.

На територията на гр. София, гр. Пловдив, гр. Бургас, гр. Варна, гр. Велико Търново, гр. Плевен, гр. Шумен, гр. Стара Загора, гр. Търговище, гр. Ловеч, гр. Казанлък, гр. Ямбол, гр. Сливен и гр. Габрово наблюдавания честотен обхват е разширен до 6 GHz чрез изградените нови стационарни станции от типа „компактни системи“ за радиомониторинг.

2.4.1.3. Мониторинг и контрол за съответствие на изградените предавателни станции за наземно аналогово радиоразпръскване на радиосигнали и наземно цифрово телевизионно разпръскване с одобрените технически параметри

- *Срешения на КРС* – са извършени измервания на основни технически параметри на 67 предавателни станции за наземно аналогово радиоразпръскване на радиосигнали и наземно цифрово телевизионно разпръскване за изпълнение на решения на КРС и оценка на съответствието им с одобрените технически характеристики. Само при една от проверките е констатирано несъответствие и е дадено предписание за привеждане в съответствие на предавателна станция, като при последващата проверка е констатирано, че предприятието е предприело необходимите мерки за привеждане на предавателната станция в съответствие.

- *Спазване условията на издадените разрешения* - при две от извършените измервания на основни технически параметри на предавателни станции за наземно аналогово радиоразпръскване на радиосигнали е констатирано отклонение на техническите параметри, за което са дадени предписания. При извършените контролни проверки е констатирано изпълнение и на двете дадени предписания.

2.4.1.4. Мониторинг за оценка на електромагнитната обстановка

- *УКВ честотните обхвати за радио и телевизионно разпръскване за оценка на електромагнитната обстановка и трансграничните прониквания.*

Специално внимание и през 2024 г. е отделено на мониторинга в УКВ честотните обхвати за радио и телевизионно разпръскване в пограничните райони на страната за оценка на електромагнитната обстановка и трансграничните прониквания от съседни на Република България страни. На територията на 33 (тридесет и три) населени места са проведени специализирани измервания за оценка на електромагнитната обстановка и регистриране на трансграничните прониквания от териториите на съседните страни, като резултатите са обобщени и документирани в съставените 294 измерителни протоколи. Всички данни от измерванията са анализирани относно спазване на защитното отношение между напрегатостта на електромагнитните полета (ЕМП) на излъчващите предавателни станции (съгласно препоръки Rec. ITU-R BS. 412 и ITU-R BT.1368 на Международния съюз по далекосъобщения (ITU)). Особено внимателно се следи електромагнитната обстановка и трансграничните прониквания по Българското Черноморие през летните месеци, когато се засилва проникването в резултат на влияние на околната среда (температура, температурата на морската вода и състоянието на морската повърхност).

За оценка на електромагнитната обстановка в помощ на управление на спектъра, през 2024 г. са проведени и измервания в 23 (двадесет и три) населени места от вътрешността на страната, обективирани в 305 измерителни протоколи.

- *Мониторинг на честотни диапазони, предназначени за подвижни PMR мрежи* - оценка на действителната заетост на РЧС и регистриране на незаконни радиоизлъчвания.

На територията на 25 населени места, чрез станциите за радиомониторинг (стационарни и мобилни) е проведен мониторинг на честотни диапазони, предназначени за подвижни PMR мрежи, като резултатите са обобщени в 296 измерителни протоколи.

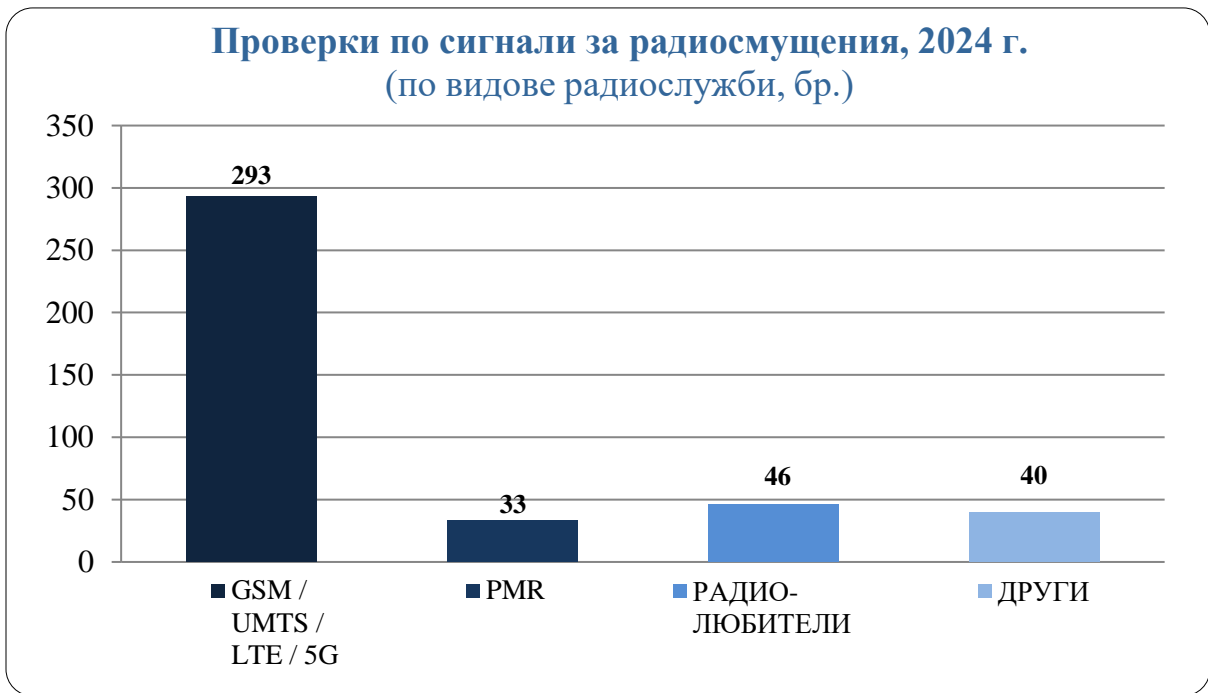
▪ *Оценка на електромагнитната съвместимост на УКВ – ЧМ радиопредавателните станции в обхват 87.5 ÷ 108.0 MHz и радионавигационното и комуникационно оборудване на въздухоплавателните служби, работещо в честотен обхват 108.0 ÷ 137.0 MHz.*

С цел за гарантиране на електромагнитната съвместимост и безпроблемна работа на радионавигационното и комуникационното оборудване на въздухоплавателните служби са проведени 18 (осемнадесет) измервания на 12 (дванадесет) радиопредавателни обекта съгласно *Методиката за измерване на интермодуляционни продукти от тип „А1”, получавани при работа на близко разположени УКВ радиопредавателни станции.*

2.4.1.5. Мониторинг и контрол върху качеството на предоставяните услуги за защита на обществения интерес и интересите на крайните ползватели

▪ *Мониторинг във връзка с постъпили сигнали за радиосмущения* на законни ползватели на спектъра, граждани, организации и ведомства;

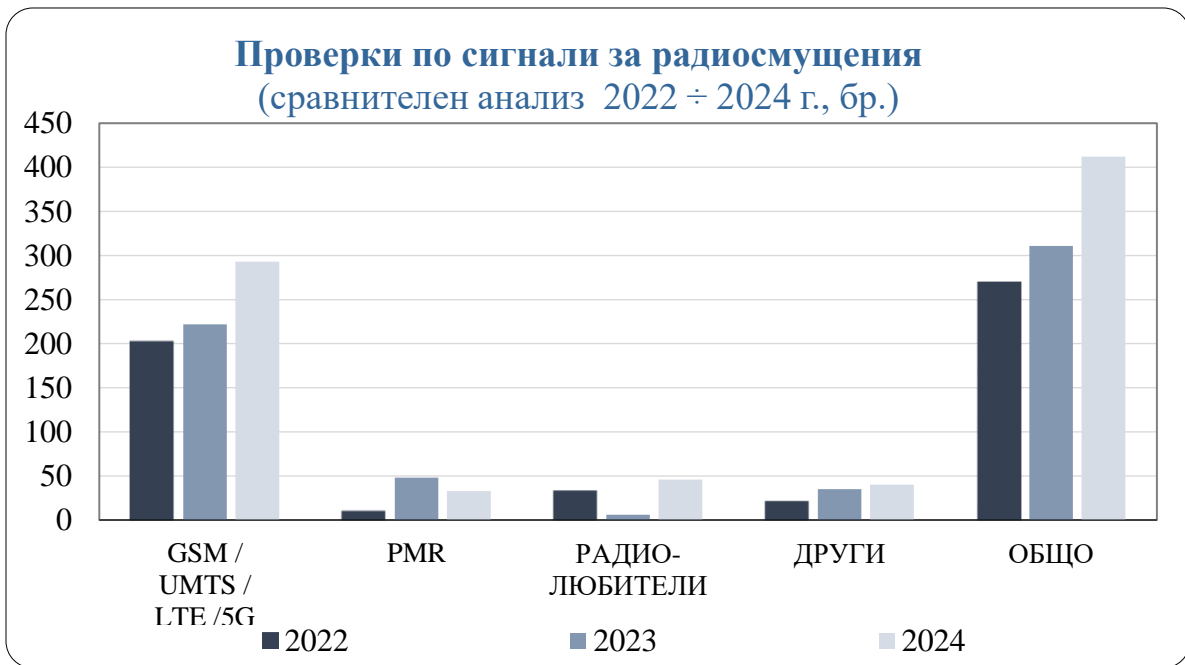
През 2024 г. са изследвани 269 (двеста шестдесет и девет) случая на радиосмущения, като за резултатите са съставени 412 измерителни протоколи (фигура 50). Своевременно са предприемани необходимите мерки за бързо локализиране и отстраняване на източниците на радиосмущения. Относително висок дял и през 2024 г. имат смущаващи излъчвания от GSM/UMTS/LTE/5G усилватели (Repeaters), излъчващи в радиочестотни диапазони, предназначени за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез мобилни наземни мрежи. На следващо място са случаите на регистрирани смущаващи излъчвания от устройства с малък обсег на действие RFID (работещи съгласно американския стандарт) и дефектирали (битови и мрежови) радиосъоръжения. Регистрирани са и смущаващи излъчвания в резултат на използване на радиозаглушители (Jammers).

Източник: КРС

Фиг. 50

Сравнителен анализ на изследваните случаи на радиосмущения във връзка с проверки по постъпили сигнали по видове служби за периода 2022 ÷ 2024 г. е представен на фигура 51.

Източник: КРС

Фиг. 51

▪ **Мониторинг и проверки във връзка с постъпили сигнали относно осигурено покритие от мобилните наземни мрежи, мрежите за наземна цифрова телевизия по стандарт DVB-T;**

През 2024 г. са изследвани 101 (сто и един) сигнала относно проблеми с осигурено покритие от мобилните наземни мрежи, мрежите за наземна цифрова телевизия по стандарт DVB-T, като за резултатите са съставени 320 измерителни протоколи:

– покритие на **мобилните наземни мрежи** - във връзка с постъпили 86 (осемдесет и шест) сигнала за липса на покритие на мобилните наземни мрежи (GSM/UMTS/LTE/5G) - през 2024 г. е направен анализ на декларираното покритие и са извършени необходимите измервания, обективирани в 303 измерителни протоколи; проведени са планови измервания на осигуреното покритие и качеството на предоставяните чрез мобилните наземни GSM/UMTS/LTE/5G мрежи в 38 населени места и по 11 маршрута от Републиканската пътна мрежа, като резултатите са обективирани в 192 измерителни протоколи;

– покритие на **наземната цифрова телевизия по стандарт DVB-T** - във връзка с постъпили 15 (петнадесет) сигнала са извършени проверки и измервания на територията на страната, обективирани в 17 измерителни протоколи; извършени са също така и планови проверки на покритието и качеството на предоставяните услуги от DVB-T мрежите, като резултатите са обективирани в 58 измерителни протоколи;

Резултатите от осъществения през 2024 г. мониторинг и контрол на РЧС са обобщени в общо 5444 измерителни протоколи, като за осъществения планов мониторинг са съставени 3920 измерителни протоколи, с данни от провеждания мониторинг от стационарните и мобилните станции за радиомониторинг от НСМРЧС на територията на цялата страна.

2.4.2. Инспекционна дейност

През 2024 г., във връзка с изпълнение на контролните функции на Комисията, относно осъществяването на електронни съобщения по реда на ЗЕС, са извършени 2582 проверки.

Основно място и през 2024 г. е отделено на спазване на изискванията на ЗЕС по отношение на **защита на интересите на крайните ползватели**, като по-важните групи инспекторски проверки извършени във връзка с постъпили сигнали от потребители на електронни съобщителни услуги са както следва:

▪ **проблеми при ползване на мобилни услуги в роуминг** – през 2024 г. е констатирано значително увеличение на получените сигнали по отношение на проблеми при ползване на мобилни услуги в роуминг - извършени са 160 проверки (с около 43% повече от 2023 г.) във връзка с получени сигнали относно проблеми с ползвани мобилни услуги в роуминг, като при извършените проверки за констатирани нарушения са съставени 3 (три) акта за установяване на административни нарушения (АУАН).

▪ **спазване на изискванията на глава 14 от ЗЕС** по отношение на сключваните договори с предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги:

– **оспорване на сметки и начислени неустойки** – през 2024 г. е констатирано увеличение на получените сигнали във връзка с оспорени сметки и начислени неустойки при ползване на мобилни услуги - извършени са общо 40 проверки (с около 48 % повече от 2023 г.).

– **цени на предлаганите услуги** – през 2024 г. е констатирано определено намаление на получените сигнали във връзка с ценови пакети или тарифи (и условия на тяхното ползване), реквизити на предлагани индивидуални договори, едностранно изменение на договорите от страна на предприятията, общи условия на индивидуалните договори и др. – извършени са 133 проверки (с около 20% по-малко от 2023 г.);

За констатирани нарушения на глава 14 от ЗЕС през 2024 г. са съставени 4 (четири) АУАН.

И през 2024 г. се запазва тенденцията преобладаващата част от проверките във връзка с постъпили потребителски сигнали да са свързани с проблеми при ползването на мобилни услуги в роуминг и проблеми относно сключените договори с предприятията.

▪ **спазване на изискванията на глава 15 от ЗЕС** по отношение на конфиденциалност на съобщенията и защита на данните на потребителите – извършени са 62 проверки (с около 47% по-малко проверки от 2023 г.):

– **изпращане на нежелани съобщения за целите на директния маркетинг и реклама без предварително получено съгласие на потребителите**, както и проблеми при ползване на услуги с добавена стойност - начислени суми при регистриране за участие в игри, викторини, закупуване на информационно и развлекателно съдържание и други услуги на информационното общество – извършени са 55 проверки (с около 36% по-малко от 2023 г.).

За констатирани нарушения, във връзка с извършени през 2024 г. проверки за спазване на глава 15 от ЗЕС, са съставени 3 (три) акта за установяване на административни нарушения.

▪ **качество на предоставяните услуги** – проблеми с качеството на предоставяните услуги, непредоставяне на услуги, предоставяне и качество на универсална гласова услуга, скорост на фиксиран интернет, повреди и др. – извършени са 106 проверки (с около 57% повече от 2023 г.). Съставен е един акт за непредоставяне на „универсална гласова услуга“.

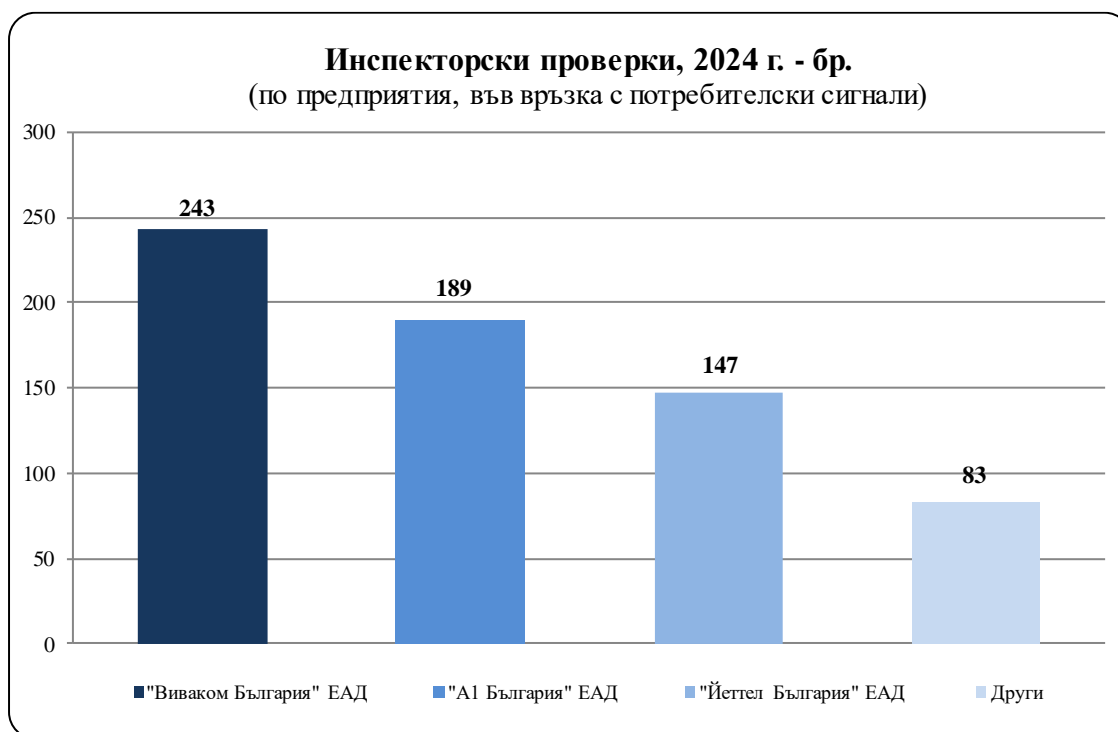
▪ спазване на **Общите изисквания при осъществяване на обществени електронни съобщения** – извършени са 188 проверки, като 181 от тях са на предприятия, които **не са предоставили информация** или са предоставили непълна или неточна информация на КРС за дейността си през 2023 г. или за дейността си по предоставяне на достъп до интернет.

Във връзка с констатирани нарушения относно спазване на **Общите изисквания за осъществяване на обществени електронни съобщения** са съставени 9 (девет) акта за установяване на административни нарушения.

▪ проблеми при осъществяване на **преносимост на номера** при промяна на доставчика на телефонна услуга - през 2024 г. са извършени 51 проверки (с около 8 % повече

от 2023 г.). За констатирани нарушения на *Функционалните спецификации за преносимост на национално значими номера* са съставени 5 (пет) акта за установяване на административни нарушения.

И през 2024 г. основен дял (около 87 %) от проверките във връзка с постъпили потребителски сигнали в Комисията са извършени на трите най-големи предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги (фигура 52). Извършени са 579 проверки във връзка с подадени потребителски сигнали от крайни потребители, касаещи предлаганите от тях услуги, както следва: Виваком – 243 проверки, А1 – 189 проверки, и Йеттел – 143 проверки.

Източник: КРС

Фиг. 52

През 2024 г. са извършени 377 инспекторски проверки (около 14 %) определени *на база на анализ на риска* – планови проверки относно осъществяване на електронни съобщения от предприятия, подали уведомления в КРС за прекратяване на дейността си, проверки относно осъществяване на дейност след прекратени разрешения или с изтекъл срок на разрешенията, проверки на покритието и качеството на DVB-T мрежите и мобилните наземни мрежи, проверки на базови станции на мобилните предприятия за съответствие с Регистъра на приемно-предавателните станции и точките за мобилен достъп. При извършените планови проверки, определени на база на анализ на риска, не са констатирани нарушения на ЗЕС.

Извършени са 178 проверки *за спазване условията на разрешенията и по решения на КРС*, спазване на специфични задължения и проверки на електронни съобщителни

мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване за съответствие на предавателните станции с одобрените от КРС технически характеристики и за изпълнение на дадени предписания. При извършените проверки не са констатирани нарушения на ЗЕС.

През 2024 г. са извършени проверки на 7 (седем) предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги за спазване на *Правилата за минималните изисквания за сигурност на обществените електронни съобщителни мрежи и услуги и методи за управление на риска за тяхната сигурност*. При проверките са предоставени от предприятията материали и доказателства за предприетите от тях мерки за сигурност съгласно Приложение 1 от Правилата за минималните изисквания за сигурност на обществените електронни съобщителни мрежи и услуги и методи за управление на риска за тяхната сигурност.

Извършени са планови проверки на 18 предприятия, предоставящи услугите достъп до интернет и разпространение на радио и-телевизионни програми относно предоставяните услуги, архитектурата на мрежата и предоставяните мрежи и услуги. При проверките не са констатирани нарушения на ЗЕС.

Във връзка с Регламент на Съвета (ЕС) № 833/2014 от 31 юли 2014 г. относно ограничителни мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна, именно забрана за разпространение на руски телевизионни програми, през 2024 г. са извършени са 90 планови проверки и 2 проверки във връзка с получени КРС сигнали на предприятия предоставящи услугата „*разпространение на радио- и телевизионни програми*“, при които не са констатирани нарушения на предоставяне на забранените телевизионни програми.

През 2024 година са извършени проверки на действително осигуреното покритие и качество на предоставяните мобилни услуги в 15 населени места от Община Велико Търново: с. Нацовци, с. Хотница, с. Русаля, с. Вългевци, с. Габровци, с. Вонеща вода, с. Ново село, с. Ветринци, с. Леденик, с. Момин сбор, с. Плаково, с. Церова кория, с. Емен, с. Балван и с. Шемшево и в 2 населени места от община Кайнарджа: с. Кайнарджа и с. Заник. Извършени са измервания и проверки на трите мобилни предприятия – Виваком, А1 и Йеттел за следното:

- действително осигуреното покритие и качеството на предоставяните мобилни услуги на определени населени места чрез изградените наземни мрежи;
- сравнение на действително осигуреното с декларираното покритие от предприятията на интернет страниците им;
- регистриране на изградените базови станции (БС) в Регистъра на приемно-предавателните станции и точките за безжичен достъп на КРС (Регистъра), осигуряващи покритие на проверените населени места;
- осигуреното резервно захранване на всяка от проверените на случаен принцип БС.

Изготвен е сравнителен анализ за сравнение на декларираното покритие и реално установеното при проведените измервания. От мобилните предприятия е изисквано

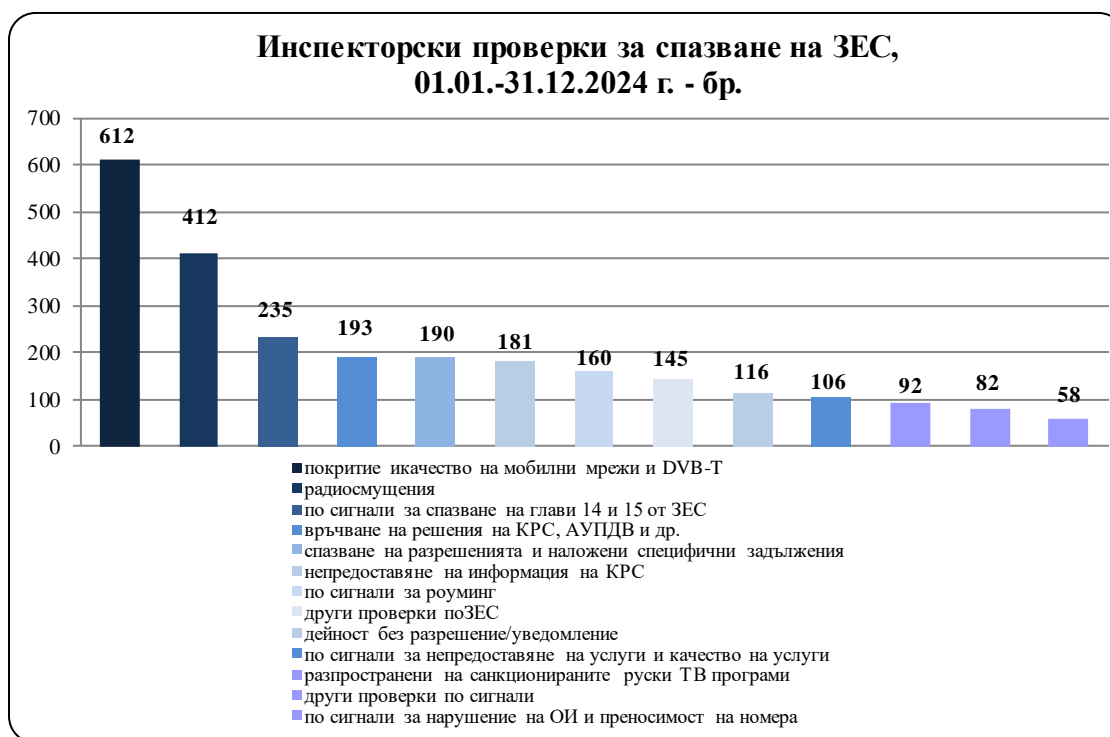
предприемане на действия за подобряване на покритието и качеството на предоставяните мобилни услуги чрез мрежите им.

През 2024 г. са извършени проверки относно наличността и заетостта на каналната мрежа на Виваком и 7 други предприятия. Проверките са извършени в централите на предприятията и са проверени произволно избрани кабелни шахти както следва:

- на Виваком в с. Арбанаси, гр. Ахелой, гр. Криводол, гр. Пловдив, гр. София (ж.к. Люлин) и с. Шкорпиловци;
- на А1 и Булсатком в гр. София и гр. Пловдив;
- на „Кабел Актив“ ООД в гр. Кюстендил;
- на „М Сат Кейбъл“ ЕАД в гр. Варна;
- на „Скат ТВ“ ООД и „Ком Нет“ ЕООД в гр. Бургас;
- на „Цифрова Кабелна Корпорация“ ООД в гр. Пловдив.

Във връзка с издадени разрешения на мобилните предприятия в обхват 26 GHz са извършени проверки на А1, Йеттел и Виваком относно задълженията им да изградят и въведат в експлоатация до 2 години от датата на влизане в сила на разрешенията на най-малко 15 базови станции.

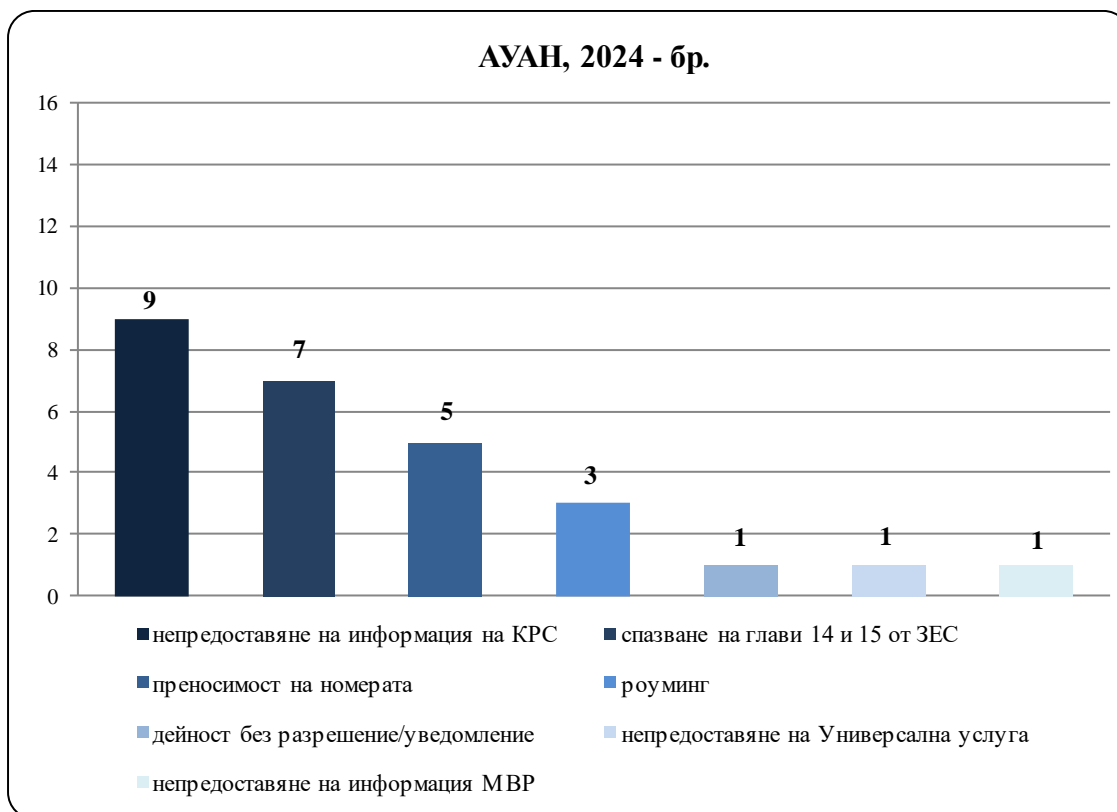
Обобщени данни за извършената контролна дейност и ангажираната административнонаказателна отговорност при констатирани нарушения на ЗЕС и подзаконовите нормативни актове през 2024 г. са представени на фигура 53 и фигура 54.

Източник: КРС

Фиг. 53

В резултат от извършените проверки за констатираните административни нарушения на ЗЕС през 2024 г. са съставени **27 акта за установяване на административни нарушения**, като основен дял (63 %) от тях са относно непредоставяне на информация на КРС и неспазване на глави 14 и 15 от ЗЕС.

Източник: КРС

Фиг. 54

2.5. Качество на услугата достъп до интернет и мрежова неутралност

Съгласно Регламент (ЕС) 2015/2120 за отворения интернет (Регламента), доставчиците на услуга за достъп до интернет на крайни потребители имат наложени задължения, съдържащи се в чл. 3 и чл. 4 от Регламента.

За да провери изпълнението на тези задължения, КРС ежегодно събира и обработва информация за дейността на доставчиците на електронни съобщителни услуги (ЕСУ), предоставящи услуга за достъп до интернет (УДИ) на дребно, постъпила чрез електронната система за онлайн попълване на въпросници на КРС. Тези доставчици са задължени да предоставят информация, съгласно изискванията на Регламента, за прилаганите от тях мерки за осигуряване достъп до отворен интернет и мрежова неутралност, както и за качеството на предоставяните от тях услуги.

Предприятията, предоставяли УДИ на дребно през 2024 година са 612. Анализът на постъпилата от тези предприятия информация относно изпълнението на изискванията на чл. 3 и чл. 4 на Регламента показва, че изискванията на Регламента се спазват, като:

- не се прилагат мерки за управление на трафика в мрежата, които включват блокиране или забавяне на някои категории потребители, приложение/съдържание, портове или протокол, освен за случаите, предвидени от Регламента като изключения по чл.3;
- не се извършва резервиране на капацитет и/или управление на трафика с цел гарантиране качеството на собствено съдържание/услуги или на доставчик на съдържание, с когото имат сключен договор;
- параметри за качество, мерки за управление на трафика и информация по чл. 4 от Регламент (ЕС) 2015/2120 при по-голяма част от предприятията се съдържа в Общите им условия, в договорите с крайните потребители или е поместена в отделен документ на интернет страницата им;
- договорите с крайните потребители не съдържат ограничения за ползваните от тях услуги.

В допълнение, във връзка с възможността за прилагане на мерки за управление на трафика съгласно чл. 3 параграф 3 на Регламента и прилагане на актове на националното законодателство, КРС е уведомила предприятията за допълнителни инструкции на Националната агенция за приходите за ограничаване достъпа до хазартни игри и изпълнение на чл. 17, ал. 6 от Закона за хазарта.

През годината КРС е следила и поддържала функционирането на Механизма за измерване и наблюдение на параметрите за качество на УДИ (Механизъм), който е на разположение на крайните потребители от 2023 година. Същият осигурява възможност за измерване параметрите на фиксиран достъп до интернет - чрез публичния портал **nettest.crc.bg** и мобилен достъп до интернет - през приложението **CRC Network Quality**, достъпно в Google Play и App store. През 2025 година са извършени по-малък брой измервания в сравнение с предходната година - общо 974 бр. успешни измервания за фиксирани и мобилни мрежи. Направените измервания на фиксиран достъп до интернет с установено местоположение са 583, в 22 области на страната. Най-много измервания са осъществени в столицата и в големите градове - Варна, Пловдив и др. Измерените стойности на скоростта на сваляне (download) са в голям диапазон - от няколко Mbit/s до почти 1 Gbit/s. Тези данни показват, че Механизмът се използва като средство за измерване както при проблеми с предоставяната услуга, така и за сведение и проследяване на качеството на услугата в съответствие с ползвания абонаментен план.

В много случаи при разглеждане на постъпили в КРС жалби относно качеството на ползваната услуга, в отговорите си до жалбоподателите, комисията предоставя информация за съществуващия Механизъм и ги насочва към съответните линкове на страницата на КРС, където могат да се запознаят с условията за провеждане на измерване на параметрите за качество и друга полезна за тях информация.

През годината не са постъпвали жалби, които да се основават на резултати от проведени цикъл измервания, даващи възможност за правна защита.

Извън дейностите по Регламент (ЕС) 2015/2120, бяха извършени и дейности, свързани с Регламент (ЕС) 833/2014 относно ограничителни мерки във връзка с действията на Русия, дестабилизиращи ситуацията в Украйна. Всички предприятия, притежаващи регистрация в Регистър на лицата, уведомили комисията за намеренията си да предоставят

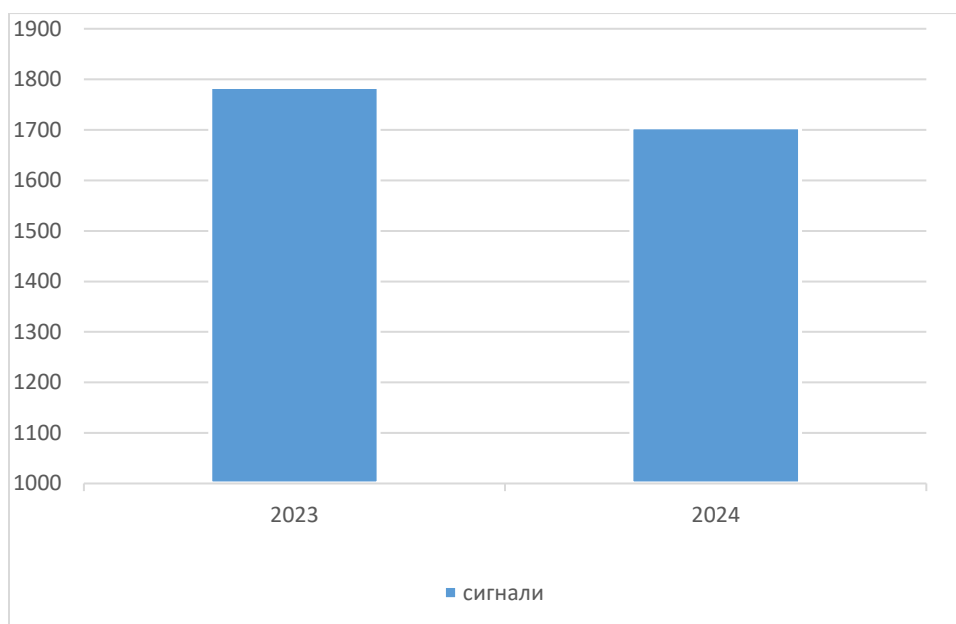
обществена електронна съобщителна услуга, бяха уведомени своевременно за направеното през 2024 г. изменение и допълнение на Регламента, влязло в сила от 25.06.2024 г., с който беше разширен списъкът на посочените в чл. 2е образувания, създаващи телевизионни програми, на които се налагат санкции и забрана за тяхното излъчване и разпространение.

2.6. Защита на интересите на потребителите на електронни съобщителни услуги

През 2024 г. в КРС са постъпили 1705 броя жалби от крайни потребители на електронни съобщителни услуги по смисъла на Глава 14 от ЗЕС. За сравнение, през 2023 г. постъпилите жалби са 1 785. За поредна година се наблюдава спад (в случая - с близо 5 %) на подадените през 2024 г. сигнали спрямо тези, постъпили в регулатора през 2023 г. Това се дължи както на активните превантивни действия на КРС спрямо доставчиците на услуги, така и на упражнявания последващ контрол за изпълнение на законовите изисквания по глава 14 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС).

По-голямата част от оплакванията (продължава тенденцията от предходни години) се отнасят до оспорване на сметки, тарифиране на цифрово съдържание (информационни, развлекателни и други услуги за достъп до платено съдържание), едностранно изменение на договори, прекратяване на договори за електронни съобщителни услуги и ползването на „случаен роуминг“ (пограничен роуминг на територията на Република България).

Постъпили сигнали в КРС, 2023 г. и 2024 г.

Източник: КРС

Фиг. 55

Повечето от постъпилите през годината сигнали се отнасят до въпроси, извън контролните и регулаторните правомощия на КРС. В тези случаи, регулаторът действа като медиатор и препраща спора на съответния доставчик с цел извънсъдебното му разрешаване в кратки срокове. В рамките на посочената процедура, по-голямата част от споровете, с които е сезирана КРС, са били решени напълно или частично в полза на засегнатия потребител: оспорените суми са сторнирани, сключеният договор е прекратен без санкции

или преобразувани в безсрочни, непоисканите услуги са деактивирани, на засегнатите потребители са предоставени отстъпки и други преференции, като компенсация и др.

Във връзка постъпилите през 2024 г. жалби срещу от един от мобилните оператори, касаещи планирано едностранно увеличение на цените на дребно, КРС извърши проверка⁶³ на предприятието за спазване на чл. 230, ал. 2 и 3 и чл. 230г от ЗЕС, на приложимите Общи изисквания при осъществяване на обществени електронни съобщения, както и на приетите от КРС функционални спецификации за преносимост на номерата по чл. 134, ал. 3 от ЗЕС. При проверките е установено, че не са допуснати нарушения на ЗЕС. Също така, предприятието е спазило процедурата за предварително уведомяване на потребителите, разписана в чл. 230 от ЗЕС.

На основание чл. 194, т. 1 от Закона за защита на потребителите (ЗЗП), резултатите от проверките на КРС са изпратени на Комисията за защита на потребителите с цел да бъде подпомогната преценката ѝ по отношение на това дали ЗЗП допуска подобно едностранно изменение на цените от страна на търговеца.

Редица сигнали са препратени по компетентност и до други държавни контролни органи, съобразно тяхната компетентност и в изпълнение на чл. 112 от Административнопроцесуалния кодекс.

През изминалата година представители на КРС проведоха общо три работни срещи с представители на мобилните предприятия. По време на срещите бяха обсъдени въпроси, касаещи:

- въведената от предприятията информация за тарифните им планове в Инструмента за сравнение на тарифи, поддържан от КРС;
- изпълнение на чл. 13, пар. 6 от Регламента за роуминг;
- защитата на крайните ползватели при обезпокоителни/нежелани обаждания;
- сроковете за отстраняване на повреди и аварии в мрежите и съоръженията на доставчиците, предвидени в общите условия;
- процедурите за прекратяване на индивидуални договори от предприятието при неплащане в срок на задължения по фактури съгласно приложимите общи условия;
- изпълнение на чл. 8, пар. 2, ал. 1, изр. второ от Регламент (ЕС) 2022/612 относно роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза;
- обсъждане на резултатите от текущите проверки на покритието на мобилните мрежи на предприятията, с оглед осигуряване на качествени услуги на крайните ползватели.

Сътрудничество с Комисията за защита на потребителите

Между КРС и Комисията за защита на потребителите (КЗП) съществува споделена компетентност по редица въпроси, свързани с потребителската защита в областта на електронните съобщителни услуги. В тази връзка, през 2024 г. председателите на Комисията за защита на потребителите и на Комисията за регулиране на съобщенията, подписаха Меморандум за сътрудничество и съвместна дейност⁶⁴.

⁶³ <https://www.crc.bg/bg/novini/1655/komisiqta-za-regulirane-na-saobshteniqta-zapochva-proverka-na-mobilni-predpriqtq-zaradi-promqna-v-cenite-na-uslugite-im>

⁶⁴ <https://www.crc.bg/bg/novini/1626/komisiqta-za-regulirane-na-saobshteniqta-i-komisiqta-za-zashtita-na-potrebitelite-shte-rabotq-savmestno-sreshtu-neloqnlite-targovski-praktiki>

Меморандумът има за цел подобряване на ефективността на взаимодействие между двете комисии, осигуряване на по-високо ниво на защита на потребителите, утвърждаване на добрите практики за обмен на информация и опит между КРС и КЗП, както и при необходимост извършване на съвместни проверки от двата органа. Страните се договориха още да си сътрудничат срещу нелоялните търговски практики по смисъла на Закона за защита на потребителите, нарушеното право на информираност и едностранна промяна в договорите.

Сигналите, касаещи сделки от разстояние, нелоялни търговски практики, премахване на неравноправни клаузи в договори, таксуване на непоръчани услуги, информационни услуги и цифрово съдържание и др., са препращани на КЗП с оглед правомощията ѝ съгласно ЗЗП.

И през 2024 г. продължи съвместната работа между КРС и КЗП в рамките на работата на Секторната помирителна комисия за разглеждане на спорове в областта на електронните съобщения, създадени с разпоредбата на чл. 182, ал. 4 от Закона за защита на потребителите.

Процесуално представителство по дела на КРС

През 2024 г. процесуални представители на КРС са взели участие в 72 заседания по дела от административен/административнонаказателен характер пред районните и административни съдилища на страната.

През годината са постановени 21 броя потвърдителни съдебни решения по оспорени наказателни постановления на КРС, а отменителните съдебни решения са 5 броя.

По издадените от КРС индивидуални административни актове са подадени 8 бр. жалби пред административните съдилища. През годината са потвърдени изцяло 4 броя решения на КРС, както и 2 броя частично.

2.7. Дейности по Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (ЗЕСМФИ)

През 2024 г. бяха финализирани 5 процедури по реда на ЗЕСМФИ и са започнати и проведени 5 нови процедури по даване на задължителни указания и 1 процедура по оказване на съдействие за доброволно решаване на спорове по реда на ЗЕС.

По-важните решения на КРС са свързани със спорове по ЗЕСМФИ, които касаят искания за даване на задължителни указания за предоставяне на достъп до и ползване на стълбове – част от въздушна мрежа ниско напрежение на „ЕЛЕКТРОРАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ЮГ“ ЕАД, като по тях са дадени са задължителни указания за спазване на процедурите по предоставяне на достъп/респективно премахване на електронни съобщителни мрежи, разположени върху стълбовната мрежа на електроразпределителното дружество. Друго решение по ЗЕСМФИ касае определяне на цени за достъп до и/или съвместно ползване на пасивната инфраструктура на „ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ“ ЕАД, където КРС е счела, че не са налице основания за даване на задължителни указания.

IV. БЮДЖЕТ

Изпълнение на бюджета на КРС за 2024 г.

Председателят на Комисията е първостепенен разпоредител с бюджет, на основание чл. 50 от ЗЕС. Съгласно чл. 38, ал. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България (ЗДБРБ) за 2024 г., за КРС са определени:

- приходи, в размер на 253 335 хил. лв.;

- разходи, в размер на 15 466,3 хил. лв.;
- трансфери, в размер на 237 868,7 хил. лв.

Комисията администрира приходи, съгласно чл. 51 ал. 1 от ЗЕС.

През 2024 г. постъпленията от такси, глоби, имуществени санкции и лихви са, в размер на 179 633,3 хил. лв. – 71 % от годишния план.

През месец юни 2024 г. са отчетени приходи, в размер на 104,8 млн. лв., от еднократни такси за продължаване на срока на действие на два броя разрешения за ползване на радиочестотен спектър в обхвати 900 и 1800 MHz. Причина за неизпълнението на приходната част от бюджета на Комисията е разликата в планирания срок от 20 години на горепосочените разрешения при заявени от предприятията и предоставени от Комисията 10 години за ползване на ограничен ресурс.

През 2024 г. са отчетени и приходи от еднократни такси, в размер на 19.95 млн. лв., от предоставяне на допълнителен радиочестотен спектър в обхват 1800 MHz.

През 2024 г. са одобрени 7 броя корекции по разходната част от бюджета на КРС, с което актуализирания годишен план се увеличи на 32 258.7 хил. лв. О тях са отчетени 31 319,7 хил. лв., което е изпълнение, в размер на 97 % от актуализирания годишен план.

През 2024 г. са извършени трансфери към Министерството на транспорта и съобщенията и Министерството на електронното управление, в размер съответно на 214 081,8 хил. лв. и 23 786,9 хил. лв. – общият размер на предоставените трансфери е 237 868,7 хил. лв., което е 100 % от регламентираното ниво в чл. 38, ал. 1, чл. 25, ал. 1 и чл. 26, ал. 1 от ЗДБРБ за 2024 г., в изпълнение на чл. 19, ал. 1 от ЗЕС.

Преглед на събраните такси и направените административни разходи през 2024 г.

Структурата на приходите от такси по бюджета на КРС за 2024 г. е, както следва:

Таблица 20

Приходи от такси	Стойност в хил. лв.
Реализирани приходи за 2024 г., в т. ч.:	179 394,9
- еднократни такси по ЗЕС	125 852,0
- еднократни такси по ЗПУ	0,3
- еднократни такси по ЗУТ	8,6
- еднократни такси по ЗЕСМФИ	5,4
- административни такси по ЗЕС в т.ч.:	5 347,1
административна годишна такса за контрол по ЗЕС	5 319,6
еднократни такси за административни услуги по ЗЕС	27,5
- административна годишна такса за контрол по ЗПУ	751,8
- годишни такси за ползване и за временно ползване на радиочестотен спектър	41 895,7

-- годишни такси за ползване на позициите на геостационарната орбита със съответния радиочестотен спектър	156,8
- такси за ползване на номерационни ресурси	5 377,2

Допълнително са реализирани приходи от глоби, санкции и лихви, в размер на 61,5 хил. лв.

Във връзка с принудително изпълнение на актове за установяване на публични държавни вземания и влезли в сила наказателни постановления, през 2024 г. в рамките на изпълнителни производства, в НАП са събрани приходи, в размер на 21,7 хил. лв.

Средствата по разходната част от бюджета на Комисията, определени в ЗДБРБ за 2024 г. и постановленията на Министерски съвет за допълнително предоставени средства по бюджета на Комисията през 2024 г., са разходвани за финансиране дейността на КРС и нейната администрация, включително за проекти и извършването на проучвания, анализи и експертизи, свързани с регулирането и либерализирането на пазара, за участие в работата на Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения, за осигуряване на ефективен и действен контрол.

Структурата на разходите на Комисията за 2024 г. е, както следва:

Таблица 21

Видове разходи	Стойност (хил. лв.)	Дял (%)
1. Заплати	9 496,6	30,3
2. Осигурителни вноски	2 545,0	8,1
3. Други възнаграждения и плащания	215,8	0,7
4. Издръжка	2 820,4	9,0
5. Платени данъци и такси	41,8	0,1
6. Членски внос	114,1	0,4
7. Капиталови разходи	16 086,0	51,4
Общо разходи:	31 319,7	100

Съгласно Раздел Б „Разходи“, Група I „Текущи нелихвени разходи“, т. 3 от Отчета за приходи и разходи на КРС за 2024 г., размерът на амортизационните отчисления за 2024 г. е 3 657 хил. лв. Размерът на разходите в Раздел Б „Разходи и придобиване на нефинансови активи“, Група I „Плащания за текущи нелихвени разходи“ от Отчета за касовото изпълнение за 2024 г. на КРС, е 15 234 хил. лв.

Размерът на административните разходи на КРС за 2024 г. по смисъла на чл. 139, ал. 1 от ЗЕС, е по-голям от събраните административни такси. Тази разлика, на основание чл. 53, ал. 1 от ЗЕС, води до необходимост от увеличение на размера на административната годишна такса за контрол.

Разходването на бюджетни средства е извършено при строго спазване на финансовата дисциплина и принципите за законосъобразност, целесъобразност, ефективност и ефикасност. Приоритетно са изпълнени проектите, които са възложени на КРС с нормативни актове.

Инвестиционната политика на КРС през 2024 г. включва:

- ИКТ проекти - доставка на компютърна техника, UPS оборудване и комуникационно оборудване;
- Продължаване на проекта за изграждане сградата на лаборатория за електромагнитна съвместимост за тестване и контрол на радиоелектронна апаратура. Лабораторията ще позволи надзор и контрол на разпространяваната на пазара и използвана в България радиоелектронна апаратура, с цел проверка за съответствието ѝ, съгласно изискванията на Директива 2014/53/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. за хармонизирането на законодателствата на държавите-членки във връзка с предоставянето на пазара на радиосъоръжения и Директива 2014/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за хармонизиране законодателствата на държавите-членки относно електромагнитната съвместимост;
- Оборудване на Националната система за мониторинг на радиочестотния спектър за граждански нужди (НСМРЧС) – доставка на специализирана измервателна апаратура за НСМРЧС; ъпгрейд на измервателна апаратура и антени системи на стационарни станции за радиомониторинг от НСМРЧС;
- Нематериални дълготрайни активи - система за образуване на пощенските кодове в Република България, надграждане на Информационна система, обезпечаваща дейностите по регистрация на приемно-предавателните станции на наземни мрежи и надграждане на информационни системи, собственост на Комисията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От изложеното до тук в настоящия годишен доклад, можем да отбележим, че 2024 година също беше година на предизвикателства, в която Комисията положи последователни и целенасочени действия в посока подобряване на регулаторната рамка, насърчаване на конкуренцията, защитата на потребителите и създаване условия за развитието на телекомуникационния сектор и утвърждаване на стабилна, конкурентна и технологично напреднала телекомуникационна среда.

В края на отчетната година КРС разработи и прие и нов Стратегически план за своята дейност за периода 2025- 2028 г. с ясно формулирани мисия и цели, следващи нейната визия за утвърждаването ѝ като модерен и високоефективен държавен регулаторен орган, чрез непрекъснато усъвършенстване на регулаторната и контролната дейност отговарящи на предизвикателствата на постоянно развиващата се комуникационна среда, за допринасяне на ефективно функциониращ цифров единен пазар.

В съответствие с националните и европейските приоритети, през 2025 г. КРС ще продължи въвеждането в българското законодателство на решения на Европейската комисия (ЕК) за хармонизирано използване на радиочестотния спектър.

През следващия едногодишен период предстои окончателното приемане от КРС на актуализирана Регулаторна политика за управление радиочестотния спектър за граждански нужди, с което ще се осигурят предвидими и прозрачни условия, свързани с неговото използване.

Във връзка с приетата Позицията относно перспективите за ползване на свободния ресурс в радиочестотни обхвати 1.5 GHz, 2.6 GHz, 3.6 GHz и 26 GHz в резултат на проведените обществените консултации на базата на предоставената от предприятията информация за развитие на наземните мрежи, позволяващи предоставянето на електронни съобщителни услуги и мрежите от неподвижна радиослужба в обхват 26 GHz, КРС ще извърши анализ относно необходимостта от продължаване работата на мрежите от неподвижна радиослужба в обхвата и освобождаването му изцяло за 5G мрежи. По този начин ще се осигурят условия за навлизане на пазара на нови технологии и услуги в интерес на крайните потребители.

Комисията ще продължи своята работа в подкрепата на дейностите по проучвания и изследвания на възможностите за въвеждане на 6G, като при наличие на свободен ресурс ще издава временни разрешения за ползване на радиочестотен спектър за краткосрочен проект.

Друг важен приоритет през 2025 година ще бъде въвеждането на решенията от Световна конференция по радиосъобщения (WRC-23) в българското законодателство, като за целта представители на комисията ще участват в междуведомствената работна група по изменение на Националния план за разпределение на радиочестотния спектър.

В съответствие с действащата регулаторна рамка и задълженията на регулаторния орган да извършва анализ на състоянието на съответния пазар, предстои завършване на

четвъртия преглед на пазара на едро на предоставяне на локален достъп в определено местоположение.

Във връзка с изпълнението на регулаторните си функции и ангажиментите си към международните организации в областта на електронните съобщения, Комисията ще продължи дейностите по събиране, обработка и валидиране на данни за развитието на електронните съобщителни мрежи и/или услуги в Република България.

Като Национална стандартизационна организация на Европейския институт за стандарти в далекосъобщенията (ETSI), КРС ще продължи да провежда обществено допитване за проекти на стандарти на ETSI и да участва в гласуванията относно възлагани от ЕК на ETSI работни задачи за разработване на нови стандарти.

Комисията ще продължи работата си и по внедряването на информационни системи, ориентирани към бизнеса и гражданите, като за целта през следващата година предстои провеждане на необходимите обществени поръчки за осигуряване поддръжката на тези системи и надграждане на част от тях. С оглед преминаването към евро ще продължат и дейностите по тестване и внедряване на решения, насочени към адаптиране на информационните системи на КРС за обработка на финансова информация в новата валута.

Друга важна задача, чието реализиране предстои през 2025 година е завършване изграждането на Лаборатория за ЕМС и оборудването ѝ със специализирана апаратура за проверка на радиосредствата за съответствието им с нормативните документи по отношение на ЕМС. С това ще се даде възможност за провеждане на широк спектър от тестове за оценка на съответствието на продуктите, във връзка с осъществявания контрол на продуктовия пазар по отношение на ЕМС и осигуряване на условия за благоприятна бизнес среда и нормална работа, без наличие на вредни смущения, на законните ползватели на радиочестотен спектър.

Изготвеният Годишен доклад на Комисията за регулиране на съобщенията отразява реално постигнатите резултати и набелязаните бъдещи цели, отчитайки особеностите на икономическата среда в България в унисон с развитието на европейските и международни икономически и социални предизвикателства и в синхрон със световните тенденции в развитието на сектора на телекомуникациите и информационните технологии. В тази среда, като част от световната общност на телекомуникациите, Комисията за регулиране на съобщенията продължава своята мисия и цели за осигуряване на адекватни на предизвикателствата регулаторна среда и политика за управление на радиочестотния спектър и през 2025 година.